TUDOR ARGHEZI

Versuri

LECTURI ESENȚIALE

Coordonatorul colecției: NICULAE GHERAN

Coperta colecției: SERGIU GEORGESCU

Redactor: MARIANA AVANU-MARCU

© EDITURA INSTITUTULUI CULTURAL ROMÂN
Aleea Alexandru, nr. 38, sectorul 1
71273 București
ROMÂNIA
Tel.: 230.25.43
Fax: 230.75.59
E-mail: editura@icr.ro

ISBN 973-577-404—6

TUDOR ARGHEZI

Versuri

Ediție și cronologie de
MITZURA ARGHEZI și TRAIAN RADU

Postfață de ION SIMUȚ

EDITURA INSTITUTULUI CULTURAL
ROMÂN

București • 2004

Textele ediției de față sunt reproduse după volumul Tudor Arghezi *Opere, I. Versuri,* Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă,colecția „Opere fundamentale", Editura Univers Enciclopedic București, 2000, ediție îngrijită de Mitzura Arghezi și Traian Radu Prefață de Eugen Simion.

CRONOLOGIE

1880 Epitaful scris de Tudor Arghezi (Ion N. Theodorescu) și dăltuit pe lespedea mormântului său din Mărțișor ne certifică ziua exactă a nașterii și obârșia sa oltenească: „Născut în București, la 21 mai 1880, cu origini părintești în Gorj“.

într-adevăr, bunicul pe linie paternă, Tudor Cojocaru, era originar din Târgu Cărbunești, județul Gorj, localitate pe care a părăsit-o în adolescență, stabilindu-se la Craiova. Legat de locul natal, Tudor Cojocaru își va adopta mai târziu patronimicul Cărbunescu, iar nepotul va împrumuta prenumele bunicului. Tatăl poetului, Nae Theodorescu, s-a născut la 7 ianuarie 1859, în Craiova, fiind unicul copil al lui Tudor Cojocaru și al Bălașei, născută în Craiova. După moartea tatălui, Nae Theodorescu se mută, împreună cu mama sa, la București, în suburbia Cișmelei, Șoseaua Kiseleff, unde va practica meseria de cofetar, iar după câțiva ani își va înregistra propria firmă de „comersant".

Tudor Arghezi s-a socotit întotdeauna a fi de spiță oltenească și era mândru de originile sale gorjenești. Slăbiciunea pentru Oltenia și pentru olteni se regăsește în nenumărate pagini din scrierile sale.

Despre mama sa, Maria, al cărei nume se află consemnat în certificatul de naștere al poetului - certificat controversat și chiar contestat de unii istorici și critici literari, datorită unor date eronate - nu există

nici un alt document oficial care să-i certifice numele și care să conțină minime date biografice. Așa se face că, de-a lungul anilor, problema ascendenței materne, iar în anii ’80 și a celei paterne, a stârnit numeroase controverse, făcând obiectul unor complicate și disputate dezbateri în presa de specialitate, rămase însă fără o finalizare certă, mai ales în ceea ce o privește pe Maria Theodorescu. Din puținele date ce se desprind din scrierile lui Tudor Arghezi, din și mai puținele însemnări autobiografice existente, precum și din cele ceva mai numeroase și mai nuanțate consemnări existente în corespondența către mama sa, publicată în 1982, aflăm că Maria Theodorescu era femeie simplă, știutoare de carte, provenind dintr-o familie de țărani. Zgârcit cu destăinuirile, Tudor Arghezi s-a declarat întreaga viață un dușman al biografismului și s-a străduit să-și învăluie biografia, acolo unde s-a putut, în taine „legate cu peceți juruite", mai cu seamă pentru perioadele nefericite ale vieții - copilăria și adolescența.

în anul 1883, Nae Theodorescu își abandonează familia, recăsătorindu-se. Copilul rămâne în grija exclusivă a mamei, care, neavând nici o altă sursă sigură de venit, depinde numai de banii trimiși de tatăl copilului.

Viața plină de privațiuni materiale, precum și lipsa căldurii unei ambiențe familiale l-au marcat profund pentru tot restul vieții și, pe drept cuvânt, l-au determinat să-și repudieze copilăria și să o caracterizeze drept „cea mai amară vârstă a vieții" și să declare: „N-aș dori să mai fiu o dată copil".

1887-1891 Este elev al Școlii primare „Petrache Poenaru", situată în apropiere de Piața Amzei. Numele primului său dascăl, părintele Nicolae Abramescu, revine ca o delicată amintire, ori de câte ori Tudor Arghezi îl va evoca în scrierile sale.

în această perioadă, așa cum a mărturisit mai târziu, l-a „zărit", pe Calea Victoriei, pe Mihai Eminescu și i-a cunoscut pe P.P. Carp și pe Alexandru Odobescu.

1891-1896 Urmează cursurile Gimnaziului „Cantemir-Vodă", situația familială obligându-1 să locuiască la internatul

Liceului „Sfântul Sava". îi are printre profesori, la franceză, pe N. Kirilov, „un domn elegant, de o nervozitate excesivă", descendent din familia matematicianului Kirilov, iar la limba română pe G.O. Gârbea. „Dacă mi-aș recunoaște un părinte adoptiv - în cele gândite și

VI mâzgălite l-aș numi pe profesorul G.O. Gârbea, care a scris și el (...). Dar tăria lui nu era în a scrie, ci în a răspândi buna și admirabila limbă românească, pe care o cunoștea ca nimeni altul. (...) Gârbea mi-a arătat, primul, farmecele limbii noastre." Este posibil ca profesorul de limba română să fi intuit talentul literar al elevului său și să-l fi stimulat, din moment ce îi acordă o atenție aparte, rămânând să discute după orele de curs și punându-i la dispoziție biblioteca din locuința sa, din strada Romană, bibliotecă dotată cu multe cărți rare.

De la vârsta de 11 ani este nevoit să se întrețină singur, dând meditații. Vacanțele nu și le irosește, ci își găsește diferite îndeletniciri ce îi vor completa sursele de existență. Așa se face că într-o vacanță îl găsim angajat „la un pietrar industrial", al cărui meșteșug mecanic de sculptură „n-avea nici un mister, nici o poezie".

Din perioada studiilor datează și prima poezie trimisă revistei socialiste „Lumea nouă", care îi va răspunde la poșta redacțională: „Mai știi de unde sare iepurele?"

1896 Anul debutului literar. La 25 iulie, publică în ziarul „Liga ortodoxă", condus de Alexandru Macedonski, proza *Din ziua de azi,* iar în nr. 9, din 30 iulie, poezia *Tatălui meu,* semnată Ion N. Theodorescu. în același ziar și în „Suplimentul literar" al acestuia va mai publica încă 15 poezii, unele semnate Ion Theo. Cele 16 poezii publicate în „Liga ortodoxă" și în „Suplimentul literar" îi atrag elogiul entuziast al lui Alexandru Macedonski, care, în articolul *Poezie și poeți contemporani,* publicat în „Suplimentul literar" nr. 4, din 10 noiembrie 1896, îi face tânărului debutant o caracterizare superlativă, socotindu-1 un viitor artist de mare valoare: „Acest tânăr, la vârsta când eu gângăveam versul, rupe cu o cutezanță fără margini, dar până azi coronată de cel mai strălucit succes, cu toată

tehnica veche a versificării, cu toate banalitățile de imagini și de idei *ce* multă vreme au fost socotite, la noi și în străinătate, ca o culme a poeticii și artei".
La cenaclul lui Macedonski, din strada Povernei, pe care-1 frecventa de câteva luni, „într-o seară de iunie" îl cunoaște și se împrietenește cu Grigore Pișculescu (Gala Galaction), elev la

VII

Liceul „Sfântul Sava", prietenie care va dura, peste decenii, până la moarte.
Tot din acest an durează amintirile primelor întâlniri cu pictorul Ștefan Luchian, I.L. Caragiale și G. Ibrăileanu. Abia în toamna lui 1896, promovând cele două corijențe, la elină și muzică vocală, devine absolvent a patru clase gimnaziale, însă, nemaiavând când să susțină și examenul de capacitate pentru a se înscrie în clasa a V-a liceală, se vede obligat să-și întrerupă studiile.
în decembrie întrerupe și colaborarea la „Liga ortodoxă", deoarece Alexandru Macedonski „intervenea cu pana" în manuscrisele tânărului poet.

1897-1899 în primul număr al „Revistei modeme" (20 iulie 1897) reapare semnătura Ion Theo, sub poezia *Clara noapte.* în nr. 2-3, din 1 septembrie, publică poezia *în regiuni bizare,* iar în nr. 4-5, din octombrie, poezia *Noaptea.*
La 1 februarie 1898 apare primul număr al revistei „Viața nouă", care reunește în paginile sale semnăturile unor tineri scriitori talentați: Mihail Sadoveanu, Grigore Pișculescu, N.D. Cocea și Ion N. Theodorescu. în nr. 6, din 19 aprilie, publică poemul în proză *Senar,* pe care îl semnează Ion Th. Arghezzi.
(în anul 1956, prin actul nr. 75.108.de schimbare a numelui, acest pseudonim, ortografiat, între timp, Arghezi, depășește aria literaturii, devenind, pentru poet și familia sa, numele oficial.) începe să fie tot mai preocupat de găsirea unui loc de muncă. în acest scop, solicită conducerii Gimnaziului „Cantemir-Vodă" eliberarea unui certificat și i se eliberează Certificatul

de absolvire nr. 455, datat 19 martie 1898. în vara aceluiași an, va fi, timp de o lună, custode la Expoziția internațională de pictură, organizată de Societatea „Ileana". Abia către sfârșitul anului, în urma promovării unui examen de chimie, este angajat laborant la fabrica de zahăr din Chitila.

Mediul social în care este obligat să-și desfășoare munca, faptul că lucrează 12 ore numai în schimbul de noapte, inexistența unei perspective de a-și putea continua studiile, precum și lipsa timpului necesar scrisului îl nemulțumesc profund. Cu toate încercările disperate pentru obținerea unui alt post, sau a unei soluții salvatoare, sfârșitul anului 1899 îl găsește tot la fabrica de zahăr.

VIII

1900 La începutul lui februarie (5), convins de eșecul condiției de slujbaș, pleacă la mănăstirea Cemica pentru a se călugări.

în ciuda a tot ceea ce s-a scris și s-a afirmat până acum, în legătură cu acest moment al vieții sale, hotărârea de a alege haina monahală nu a avut o motivație mistică și nu a fost rezultatul unor îndelungate deliberări cu sine însuși. Singura explicație a acestui gest disperat constă în lipsa oricărei perspective de a-și putea continua studiile, la care trebuie adăugate și posibilitatea ce i se oferea, de a se putea dedica scrisului, dar și teama de a nu fi luat în armată. Edificator în acest sens este fragmentul din scrisoarea trimisă lui Gala Galaction, la o săptămână (12 februarie 1900) de la venirea în mănăstire. „Ce mai gândesc, ce mai simt, ce-am mai scris? Ceea ce poate cineva să gândească, dacă ploaia îi răscolește sufletul câteva zile în șir și când un vânt, cu brațe de fier, îi zguduie pereții. Ce îți închipui că simt când, în obscuritatea utreniei, văd un zid din spectre negre, intonând imnuri de mântuire, când noaptea mă cuprinde sub catapetesme de tuci? Ce să simți când *tu* trosnești ca un brad uscat, când fiecare fibră a ta ironizează pe cealaltă și când vezi clar că, în fața lui Dumnezeu, te ștergi ca o linie de cărbune? însă o

senzație suverană îți adie gândul că, pe când lumea întreagă, la douăzeci de ani își serbează în dragoste vigoarea bărbătească și primăvara animală, tu întinzi asupra corpului tău rețeaua doliului pacinic, azvârlind sărmanilor viermi un adio! De scris!... Până acum, nimic.“ în *Amintirile ierodiaconului Iosif* explicația este și mai tranșantă: „Călugărirea... nu s-a petrecut cu nici un aparat romantic. Nici îngeri, nici șoapte de peste Oceanul albastru, nici armăsari într-aripați, cu mine călare pe ei. Intrarea mea din cele omenești și deșarte în cele eterne s-a efectuat rapid, într-o căruță, cu geamantanul aruncat în fân“.

Din mărturisirile de mai târziu ale poetului, aflăm că momentul cel mai tulburător, legat de plecarea la mănăstire, a fost despărțirea de mama sa. „Mi-aduc aminte, ca un început al vieții mele noi, pragul casei, cu mama în prag, îmbrățișată, lacrimile ei, în care cădeau mute lacrimile mele. Nu voi putea niciodată să mă lămuresc cum am părăsit-o. Din momentul în care am luat, aproape fără să știu, o hotărâre, hotărârea *mea* mă mișcă hipnotic, ca o poruncă străină, și trebuie să ascult."

IX

10 iunie. După un noviciat de patru luni, este tuns și înveșmântat în haina monahală, primind numele de Iosif. Naș de călugărie i-a fost Mitropolitul Primat Iosif Gheorghian. Astfel, în monahism se va numi Iosif Theodorescu. Inițial, la propunerea lui Gala Galaction, hotărâseră de comun acord ca numele monahal să fie Hyeronim, însă a intervenit dorința Mitropolitului de a-i fi naș. Tot Gala Galaction este acela care îl va îndemna să-și ortografieze numele Joseph.

8 septembrie. Este hirotonisit diacon de către Mitropolitul Primat, în Catedrala Mitropolitană.

23 noiembrie. Mitropolitul Iosif Gheorghian îl aduce în București, la secretariatul Mitropoliei, tânărul călugăr-poet bucurându-se de protecția și prețuirea sa. îl recomandă „Referent de conferențiar pentru religie comparată la Școala de ofițeri".

1901-1904 Odată îndeplinite condițiile necesare continuării studiilor - independență financiară, timp disponibil pentru studiu și amânarea serviciului militar - diaconul Iosif N. Theodorescu cere Ministerului Instrucțiunii Publice, la 4 mai 1904, aprobarea pentru admiterea „în numărul celor ce depun examene cu preparație în particular" și este repartizat la „Noul Institut de băieți" din București, cunoscut, sub numele directorilor lui, „Institutul Clinciu și Popa". în aceeași lună susține examenul de „mică capacitate", obligatoriu pentru absolvirea gimnaziului și se înscrie în clasa a V-a.

Paralel cu obligațiile ce-i reveneau ca diacon călugăr, îndeplinite cu conștiinciozitate, în clipele de răgaz ieșea în oraș, se întâlnea la Universitate și în redacțiile unor publicații cu prietenii, cu o parte din foștii colegi de gimnaziu, întreținându-se îndelung despre literatură, despre artă sau dezbătând evenimente politice, în liniștea chiliei sale continuă să scrie versuri, încearcă să traducă *Psalmii lui David,* tălmăcește *Cântecul preoților,* după Maurice Magre și *Câinele și flaconul,* după Charles Baudelaire. își desăvârșește studiul limbii române, după vechile cărți bisericești: *Triodul Mare, Agheasmatar, Liturghier, Ceaslovul* și *Mineele.* își face regulă de viață din munca zilnică, își cultivă răbdarea, perseverența, abnegația și spiritul de ordine și își însușește sobrietatea în comportament și îmbrăcăminte. Din această perioadă datează cele mai multe poezii din ciclul *Agate negre* și o parte din cele incluse, mai târziu, în volumul *Cuvinte potrivite.* Anul 1901 marchează începutul unei elevate corespondențe cu Aretia Panaitescu, profesoară de limba română. (Vezi voi. *Autoportret prin corespondență.* Editura Eminescu, 1982.)

în anul 1902 o cunoaște pe Constanța Zissu, licențiată în Științele Naturale, profesoară și poetă, viitoarea mamă a primului copil al lui Tudor Arghezi.

La 15 aprilie 1904 scoate revista bilunară „Linia dreaptă[1]*, împreună cu V. Demetrius, care își asumă direcția, ierodiaconul Iosif neavând dreptul să participe la viața gazetărească. în cele cinci numere ale revistei,

Tudor Arghezi publică șapte *Agate negre, 36* (Sărmanul meu suflet strivit), *3* (în depărtarea noastră, Lio), 37 (Morți în crucea nopții? nu cred), 27 (Trecutul revenind pe alocuri), *32* (Oh, cine-ar zice că pe-aici), *4* (Dar unde merg? prin ce oraș) și *41* (Astăzi soarele prin ceață); articolul *Vers și poezie,* apărut în numerele 2 și 3, sub pseudonim; schița *Lotar,* datată 1902 și *Note* despre *Salonul de pictură: Tinerimea artistică, Aphorisme du coeur* de Lelia Georgescu, *Istoria lui Ștefan cel Mare* de N. lorga. *Cuvântul înainte* al primului număr, intitulat *AJ3.C.* și semnat Redacțiunea, e scris tot de Tudor Arghezi. „Prin colaborarea lui Tudor Arghezi, «Linia dreaptă» va rămâne în istoria literaturii române un neprețuit periodic, o carte de aur, însemnată cu dâra de foc a geniului. Poezia și poetica argheziană au fost astfel salvate de la pieirea totală; durata unui monument e fixată și păstrată posterității. «Linia dreaptă» e astfel, fără voia lui Tudor Arghezi, primul monument al operei maestrului" (Șerban Cioculescu, Argtezîana, Editura Eminescu, 1985, p. 162). Colaborează cu proze și versuri *(Agate negre)* la „Revista ideei" a lui Panait Mușoiu.

Rigorile monahale, insatisfacțiile de ordin personal legate de eșecul continuării studiilor, neaderența sa funciară la claustrare, obligativitatea renunțării la sentimentele grave ale iubirii și devoțiunii față de femeie, precum și cenzurarea conduitei sociale, prin interdicțiile participării la viața literară și artistică, îl pun în conflict fățiș cu superiorii ecleziastici. Atunci când o cunoaște pe Constanța Zissu, nonconformismul ce-1 caracteriza îl va determina să treacă peste toate aceste bariere și să dea frâu liber

XI sentimentelor care împlinesc ființa umană, într-un corolar de dragoste și iubire.

1905 La 30 ianuarie se naște la Paris Eliazar-Lotar, fiul nelegitim al lui Tudor Arghezi și al Constanței Zissu. Mama copilului, profesoară, este nevoită să-și ascundă maternitatea și îl lasă la Bondy, lângă Paris, în grija unei doici, ea revenind în țară, îngrijorat de soarta

copilului, rămas „pe un braț străin", Tudor Arghezi se hotărăște să meargă în Franța, pentru a-i reglementa situația. însă nu poate pleca imediat, deoarece obținuse aprobarea să dea examene într-un an pentru două clase. După promovarea examenelor în sesiunea din toamnă, întâmpinând din nou refuzul Constanței Zissu de a-și aduce copilul în țară, ia hotărârea de a pleca în străinătate. La 2 noiembrie își prezintă demisia din postul de diacon de la Catedrala Mitropolitană, în același timp solicitând și un concediu de studii. Mitropolitul Iosif Gheorghian îi obține, prin prietenul său, Joseph Baud, de la Catedrala Sf. Iosif din București, o recomandare către rectorul Universității catolice din Fribourg, Elveția.

Abia în ultimele zile ale lunii noiembrie părăsește Bucureștiul, cu destinația Paris, împreună cu mama sa. După îndeplinirea unor formalități greoaie și costisitoare, în cele din urmă reușește să clarifice situația copilului, plecând toți trei spre Ziirich, unde drumurile se vor despărți - Maria Theodorescu întorcându-se în țară, cu Eliazar, iar Tudor Arghezi îndreptându-se spre Fribourg. Neavând bacalaureatul absolvit, nu se poate înscrie la Universitatea catolică. Cele două luni petrecute la Fribourg a stat în gazdă la armurierul Theopil Buser.

7906 La 3 februarie îl aflăm instalat la Geneva, preocupat de găsirea soluției salvatoare pentru ieșirea din impas, îngrijorat de soarta celor de-acasă. „Universitatea... am văzut-o; dar știi cât costă taxa *semestrială?* La Medicină 260 lei; la Litere o să aflu poimâine când întâlnesc un agregat la universitate, român, în Științe Naturale. Intenția îmi este să fac universitatea și prepararea de bacalaureat într-același timp, și examenele să se succeadă la vreun an de interval. în doi ani aș putea fi licențiat și în trei, cel mult, doctor. De ce râzi? Ce nu-i destul de frumos: Dr. Ion Theodorescu? (...) A trebuit, disperat de căutare, să-i

XII închiriez o odaie mai scumpă decât cea din Fribourg, către noapte. Nu puteam aștepta într-un hotel, una mai

ieftină, care m-ar fi costat, în asemenea condițiuni îndoit (...) Am deprins la Fribourg soluția cea mai acomodabilă - destul de proastă, bineînțeles - foarte curată a bucătăriei în zece minute. încui ușile, deschid geamurile, coc, fierb la spirt și până se coace și fierbe mâncarea... e mâncată, din ce în ce mai fiartă; ultima îmbucătură e preparată îndeajuns. Un lucru pe care mi-e imposibil să-l mănânc e laptele, și tocmai ce e mai bun și ieftin în Elveția. M-am căznit și totdeauna am rămas bolnav. (...) Când te mai duci prin București? Mama te-ar ruga ca în ziua când va veni un preot și-o căldare, să dai fuga până la ea să-ți spună două vorbe - și-atunci să-ți pună pe Eliazar în brațe. Dacă știi *Crezul* tot ca mine, n-ar fi rău să-l meditezi. Ai voi?“ (Scrisoare inedită către Gala Galaction, datată 3 februarie 1906.)

Ia hotărârea de a se prezenta numai la bacalaureat, nedispunând de suma necesară înscrierii la Universitate.

1907 Se înscrie la Școala de meserii, unde învață meșteșugul de bijutier, care-i va asigura existența și independența. Face deseori drumul între Geneva și Paris, pe o motocicletă greoaie, cu popasuri la Dijon.

1908 Vizitează Londra, cu intenția de a rămâne șase luni, pentru a învăța limba engleză. După o săptămână de ședere, se întoarce în Elveția dezamăgit de „mutismul" general, adoptat de englezi la auzul limbii franceze.

1909 Călătorește în Italia, traversând peninsula până la Messina, cu un sejur mai îndelungat la Roma.

Multe din prozele și versurile publicate la întoarcerea în țară păstrează notate data și locul unde au fost scrise, confirmând că perioada helvetă, cel puțin din punctul de vedere al creației, i-a fost prielnică. Șerban Cioculescu a afirmat chiar că „poetul învață în Elveția și Franța cea mai frumoasă limbă românească".

1910 După o absență de șase ani, o dată cu publicarea poemului *Rugă de seară,* în nr. 1 al revistei „Viața socială", de sub conducerea lui N.D. Cocea, numele lui Tudor Arghezi, „poetul cel mai revoluționar al vremii noastre", cum l-a numit directorul

XIII revistei, reapare în presa românească. Poezia este

publicată fără acceptul autorului, fiind reprodusă după un caiet lăsat în păstrare vechiului său prieten. Din același ciclu, *Agate negre,* mai apar în „Viața socială", *Tăcere, Tu nu ești frumusețea, Stihuri, Dedicație, Mănăstire, Adolescență,* și poate ar mai fi continuat dacă, la sfârșitul anului, poetul nu ar fi revenit în țară, chemat urgent pentru reglementarea serviciului militar, la recrutare fiind călugăr. în carnetul de drum se află însemnarea: „J'y suis depuis decembre 1910".

1911-1912 își reîncepe activitatea literară și publicistică. împreună cu Th. Cornel redactează *Figuri contemporane din România.* Colaborează la o serie de reviste, printre care „Facla", „Viața românească", „Viața socială", „Teatru" și „Rampa", cu poezii, pamflete, cronici dramatice și de artă plastică și recenzii. Polemicile și pamfletele îi aduc celebritatea.

în 1911 se implică în scandalul iscat în Sinod, publicând mai multe articole vehemente, semnate ierodiaconul Iosif N. Theodorescu, în apărarea vrednicului episcop Gherasim Safirin, care, în urma unor intrigi, fusese scos din scaunul episcopal. Participarea la această campanie de presă va duce la sancționarea ierodiaconului losif de către Consistoriul întrunit în ședința din 11 octombrie 1911, care, prin actul nr. 403 din 20 octombrie, comunică Mitropoliei sentința nr. 9, în procesul pârâtului Ion N. Theodorescu: „losif N. Theodorescu, fost diacon la catedrala Sf. Mitropolii să fie depus din treapta de ierodiacon și exclus definitiv din tagma monahală".

începând cu nr. 46 al revistei „Facla", din 19 noiembrie 1911, Tudor Arghezi va semna articolele, Ex-ierodiaconul losif N. Theodorescu.

La 19 ianuarie 1912, Sinodul validează, ca definitivă, hotărârea consistorială.

în colecția „Biblioteca frumoasă" publică traducerea romanului *Amintiri din casa marților* de Dostoievski, pe care îl și prefațează. Revăzută pentru ediția de *Scrieri,* traducerea a fost reeditată în anul 1991, la Editura „Tudor Arghezi".

La 4 octombrie 1912 se decide să legalizeze în registrele de stare civilă din țară nașterea fiului său și se căsătorește cu profesoara Constanța Zissu, de care

va divorța în 1914, Eliazar rămânând

XIV în grija tatălui. După divorț, mama copilului se stabilește în Constanța, ca profesoară la Școala Normală de Fete. în 1914 va publica un volum de versuri cu titlul *Acuarele.* Moare la 13 mai 1921, de bronhopneumonie, în Spitalul Filantropia din București.

1913 Ca prim-redactor al ziarului „Seara", al cărui proprietar era Alexandru Bogdan-Pitești, în articolele de fond Tudor Arghezi militează pentru neutralitatea României.

1915 Scoate revista „Cronica", împreună cu Gala Galaction, directorul literar, afirmându-și aceleași convingeri de condamnare a războiului și cerând rămânerea României pe poziții de strictă neutralitate. într-unul din numerele revistei va publica poezia *Belșug,* moment de referință pentru lirica argheziană. Revista își încetează apariția la 7 februarie 1916.
La 25 octombrie apare primul număr al ziarului „Libertatea". Director literar: Gala Galaction. Prim redactor: Tudor Arghezi. Ziarul își va înceta apariția în luna iulie 1916.

1916-1918 La 5 noiembrie 1916 se căsătorește cu Paraschiva Burda, născută la 20 iulie 1890, în Buneștii Bucovinei, pe care o cunoscuse în anul 1911, după întoarcerea în țară.
în timpul primului război mondial rămâne în București, fiind încorporat ca soldat auxiliar („completaș"). Colaborează la „Gazeta Bucureștilor", o anexă a gazetei germane „Bukarester Tageblatt".

1919 în urma procesului ziariștilor, învinuit de trădare și colaboraționism, Tudor Arghezi este condamnat la 5 ani recluziune și întemnițat la Văcărești, împreună cu Ioan Slavici, S. Grossmann, D. Kamabatt și Dem. Theodorescu. La scurt timp primește în penitenciar știrea că fiul său, Eliazar, fugise de acasă. „Disperat de această nouă osândă, adusă la osânda dăruită de Curtea Marțială, m-am plâns atunci frumosului cavalerism al unui adversar, d-lui lorga, și d. lorga a intervenit la rege pentru grațierea mea. Tot ce am obținut în mai, cu

multă întârziere ierarhică, a fost o eliberare condiționată de 5 zile, inutil supravegheată de un agent, pentru căutarea copilului."
Cei cinci ziariști condamnați au fost grațiați prin decretul regal nr. 51.392 din 31 decembrie 1919.

XV

Colaborările de la revista „Hiena" (1919-1921), inspirate din perioada petrecută în închisoare, vor intra, alături de alte proze și versuri, în volumele *Poarta neagră* și *Flori de mucigai.*

1922-1926 Este chemat de I.C. Brătianu, la îndemnul profesorului E.D. Mugur și, mai mult ca sigur, în urma stăruințelor lui Ion Pillat, să conducă revista „Cugetul românesc". Aici va publica poezie și proză cu tematică variată. în nr. 2 al revistei, Dim. Dumitrescu- Buzău semnează pentru prima dată cu pseudonimul Urmuz, datorat lui Tudor Arghezi. „Cugetul românesc" își încetează apariția în 1924, cu nr. *2-4* (aprilie-iunie).
în 1923 își asumă conducerea ziarului „Națiunea", pe care îl scrie singur, aproape în întregime. Dar nici acesta nu a avut o existență prea lungă. în paginile lui a publicat, printre altele, *Amintirile ierodiaconului losif.*
Tot în această perioadă colaborează la mai toate publicațiile din țară: „Viața românească", „Adevărul literar și artistic", „Lumea", „Gândirea", „Lamura", „Rampa", „Integral", „Contemporanul", „Orizontul", „Glasul monahilor", „Cuvântul", „Clopotul", „Clipa" și altele.
La 10 decembrie 1924 se naște Domnica-Mitzura, primul copil al lui Tudor Arghezi și al Paraschivei Arghezi.
La 28 noiembrie 1925 se naște losif-Baruțu.

7926 Cumpără un teren de 17.250 m.p. pe dealul Mărțișorului, în vecinătatea închisorii Văcărești, pe care începe să sădească pomi fructiferi și viță de vie. Construcția casei și a anexelor gospodărești, inclusiv a clădirii ce urma să adăpostească tipografia, s-a prelungit timp de peste cincisprezece ani, în funcție de disponibilitățile financiare, devenind o adevărată

„fortificație" a unei familii strâns închegate.

1927 La vârsta de 47 de ani, după exact 31 de ani de la debut și după aproape 20 de ani de „arghezianism" în poezie și publicistică, Tudor Arghezi tipărește primul său volum de versuri, *Cuvinte potrivite.* Critica literară, prin reprezentanții ei de marcă — Eugen Lovinescu, Pompiliu Constantinescu, G. Călinescu, Mihai Ralea, Șerban Cioculescu,Tudor Vianu, Perpessicius — salută apariția volumului ca pe un eveniment de maximă însemnătate pentru lirica românească, poetul fiind salutat ca „un nou Eminescu".

XVI

1928 La 2 februarie apare revista „Bilete de Papagal", „cea mai mică foaie tipărită de la Gutenberg până azi", sub direcția lui Tudor Arghezi, deschisă tuturor scriitorilor consacrați (M. Sadoveanu, Gala Galaction, G. Topîrceanu, Adrian Maniu, Ionel Teodoreanu, ALO. Teodoreanu, Otilia Cazimir), dar și tinerelor talente (Geo Bogza, Radu Boureanu, Emil Botta, Mihai Beniuc, Virgil Gheorghiu, Eugen Ionescu, Maria Banuș ș.a.).

Arta de pamfletar și polemist a poetului și gazetarului atinge culmile ei, Tudor Arghezi impunând, prin revista sa, o nouă specie literară — tableta. Seria întâi a „Biletelor de Papagal", cu apariție zilnică, se încheie cu nr. 460 din 9 august 1929, în care directorul repetă cererea adresată cititorilor în numărul anterior „să binevoiască a-i acorda o vacanță destinată unui supliment de lucru până la 1 octombrie", pentru a definitiva volumul în proză, *Amintirile ierodiaconului Iosif.*

Spre deosebire de majoritatea gazetelor și revistelor vremii, „Bilete de Papagal" nu au fost expresia unui grup politic financiar sau literar. „E adevărat că ziarul meu mi l-am inventat și făcut singur, fără partid, fără amici politici, fără sprijinul cultural și estetic, nici al guvernelor, nici al domnului Aristide Blank".

1929 în luna decembrie apare volumul *Icoane de lemn,* cu subtitlul *Amintirile ierodiaconului Iosif,* având ca punct

de plecare experiența celor patru ani, unsprezece luni și cincisprezece zile de călugărie.

1930 La 15 iunie, reapare, păstrându-și formatul, revista „Bilete de Papagal", pentru o scurtă perioadă de timp, până la 5 octombrie, în decembrie publică volumul *Poarta neagră,* alcătuit din pamflete, profiluri și poeme, inspirate din perioada detenției la Văcărești.

începe colaborarea și la „Magazinul", „Radio și radiofonia" (fiind unul din susținătorii postului de radio românesc), „Tiparnița literară".

Familia Arghezi se instalează la Mărțișor: „Cu o satisfacție pe care nu o dă literatura, am bătut câteva mii de lemne cap în cap, ca să ajung să pun pe picioare o clădire de gospodărie, ajunsă la vârf".

XVII

1931 Publică un nou volum de versuri, *Flori de mucigai,* alt moment de referință pentru estetica argheziană, alcătuit din douăzeci și cinci de poeme (patru apărute în „Hiena“ și „Adevărul literar și artistic", iar 21 inedite), inspirate din Văcăreștii anului 1919. Nemulțumit de portretele realizate de Iser și de Pallady, propuse de editură, fiind înzestrat cu talent pentru desen, schițează în fața oglinzii autoportretul, devenit între timp celebru, care însoțește volumul.

Apare al treilea volum de proză, *Cartea cu jucării,* ilustrat de Lucia Demetriade-Bălăcescu. Izvorât din cadrul familial de la Mărțișor, făurit cu osârdie și încăpățânare, poate și ca o compensație pentru copilăria sa nefericită, eden populat, pe lângă eroii principali - Mițu, Baruțu, mama-mare, mama și tătuțu -, și de gâze, animale, păsări și flori, precum și din convingerea că „nici o jucărie nu e mai frumoasă ca jucăria de vorbe“, volumul s-a bucurat de un succes deosebit.

Revistelor enumerate anterior li se adaugă colaborările la „Realitatea ilustrată", „Mișcarea", „Progresul social", „Secolul", „Dimineața", „Arta".

1933 Apare volumul *Tablete din Țara de Kuty,* o alegorie a situației politice și sociale din România acelor vremuri.
începe traducerea comediilor lui Moliere.
Colaborează la săptămânalul „Vremea".

1934 Publică poemul în proză *Ochii Maicii Domnului,* cu subtitlul „roman", dat de editură.
în colaborare cu profesorul Popescu-Rebus, editează volumul *Cuvinte potrivite... și încrucișate.*
Inițiază colecția „Biblioteca Mărțișor", în care publică volumul *Poezii.*
începe colaborarea, cu versuri și proză, și la revistele „Ramuri", „Revista Fundațiilor Regale" și „Țara Românească".
Primește Premiul Național de Poezie, împreună cu George Bacovia.

1935 Apare o nouă carte de versuri, a treia, intitulată *Cărticica de seară.* în prima ediție definitivă, îngrijită de autor, din 1936, la numărul inițial vor fi adăugate încă unsprezece poezii, titlul devenind

XVIII

Stihuri de seară. în celelalte ediții definitive (1940,1943,1959, 1962, 1966) titlul va fi din nou schimbat, în *Versuri de seară.*

1936 Apare *Cimitirul Buna-Vestire,* „cel mai frumos roman fantastic din literatura noastră" (Pompiliu Constantinescu).
Editura Fundațiilor inaugurează colecția „Ediții definitive. Scriitori români contemporani" cu volumul Tudor Arghezi, *Versuri,* care cuprinde toate poeziile publicate în *Cuvinte potrivite, Flori de mucigai* și *Cărticică de seară,* la care autorul nu face nici o modificare în text și nici în ordinea din sumar și adaugă ciclul inedit *Mărțișoare.* Ediția vafi reeditată,cu adăugiri,în 1940 și 1943. Reeditarea preconizată pentru anul 1948, cu noile adăugiri, este anulată, în urma campaniei la care este supusă opera lui Tudor Arghezi.
în „Revista Fundațiilor Regale" publică ciclul de poezii

Cântece cu gura-nchisă, încercare a unei experiențe estetice singulare în lirica argheziană: versul alb.

1937 Apare noua serie a revistei „Bilete de Papagal" (seria a treia), cu un alt format și o altă prezentare grafică. După 33 de numere (iunie 1937-februarie 1938), revista este interzisă.
Publică volumul de poeme în proză *Ce-ai cu mine, vântule?* Ilustrații de Lucia Demetriade-Bălăcescu.

1939 Apare un nou volum de versuri. *Hore.*
Se îmbolnăvește foarte grav. Consultat de toate somitățile medicale, nu i se acordă nici o șansă. Este vindecat, în mod miraculos, de doctorul Grigoriu-Argeș. Această împrejurare va fi reflectată mai târziu, în comedia *Seringa.*
Reia colaborarea la revistele literare.

1942 Apare romanul *Lina,* subintitulat poem. Publică poezii în „Claviaturi" și în „Revista română", pe care le va introduce în *Addenda* ediției definitive. *Versuri,* 1959.

1943 Colaborează și la revistele „Vremea" și „Duminica".
în zilele de 27 februarie și 6 martie conferențiază la Ateneul Român despre Mihai Eminescu.
în luna iunie, textul va fi editat de Editura „Vremea", în colecția „Cartea cu vieți ilustre".

XIX

Din aprilie până la finele lunii septembrie, sub egida lui Coco, la rubrica „Bilete de Papagal", publică zilnic, în ziarul „Informația zilei", director Grigore Malciu, câte o tabletă. Joi, 30 septembrie, în numărul 624, datat vineri, 1 octombrie, este publicat cunoscutul pamflet antifascist *Baroane.* Iată ce notează Tudor Arghezi referitor la acest pamflet: „După articolul apărut joi 30 septembrie (cu data de vineri) autorul a fost arestat, a dormit la Poliție și a doua zi a fost transportat la lagărul Târgu-Jiu, unde a stat închis până la 20 decembrie 1943. La 23 august 1944, tot o joie, schimbându-se regimul, la 24, cu data de 25, a reapărut numărul 625,

cu articolul *Ne-am întors.* Malciu a ținut să publice din nou *Baroane.* în plus, pe manșeta ziarului, directorul a ținut să publice și pe primul redactor: Tudor Arghezi".

în lagărul de la Târgu-Jiu, în cabana nr. 5, camera nr. 8, scrie piesa *Seringa.* Trimite la ziarul „Ardealul" poezia *Letopiseți,* care va apărea sub semnătura T. Argeș.

1944 La 26 august, „Informația zilei" nr. 626 a fost confiscată de poliție, motivul fiind tableta *Schimbare la față.* în legătură cu acest incident, poetul va consemna următoarele: „Numărul de a doua zi, 626,26 august, a fost confiscat după o vânzare de 30 000 de exemplare. A treia zi n-a mai apărut ziarul. Poliția umblând să-l aresteze, directorul s-a ascuns. Un grup de americani aviatori, .din prizonieri puși în libertate, care desinaseră caricaturi după articolul *Baroane,* anul trecut, au venit să cunoască pe autor și au găsit biurourile goale și ușile lăsate date de părete de către Poliție. A patra zi a apărut, după o pauză de o zi, numărul 627 (marți 29 august), reproducându-se articolul *Schimbare la față,* din numărul precedent, confiscat. Am inaugurat un *Calendar de note* la foileton. Prim-redactor afișat, n-am fost consultat asupra articolelor apărute cu declarația că vorbesc în numele redacției întregi. Am rupt legăturile cu gazeta brusc, printr-o scrisoare. Scrisoarea mea a coincis cu interzicerea apariției «Informației zilei» - binevenită, date fiind continuele turburări din guvernul celor patru partide concentrate. Producându-se calomnia, de atunci repetată, că Malciu ar fi fost agent de siguranță, m-am împăcat și m-am solidarizat cu el".

16 decembrie. Tudor Arghezi scoate ultima serie (a patra) a „Biletelor de Papagal" (48 de numere), în format de ziar, până joi 15 februarie 1945. Motivația încetării apariției ziarului ne-o oferă însuși Tudor Arghezi: „Ziarul încetând să apară din pricina unui conflict social între patronii și lucrătorii tipografiei «Viitorul», organizați în comitet de fabrică și în cenzură, situația a durat neîntreruptă și am renunțat la ziar. Surpriză ridiculă: la 24 mai, Ministerul Propagandei mi-a trimis prin Cenzură o punere în vedere că mi-a fost

retrasă autorizația".

1945 Articolele tipărite în seria a patra a „Biletelor de Papagal", care erau departe de entuziasmul ziarelor ce proclamau noua propagandă culturală, în numele noii democrații, au declanșat reacția vehementă a lui Miron Radu Paraschivescu *(Un impostor: d. Tudor Arghezi.* „România liberă", nr. 172,21 februarie 1945), un prim semnal al conspirației, care viza excluderea lui Tudor Arghezi din câmpul literaturii române, datorită refuzului acestuia de a accepta marșul stângii, cât și criticilor aduse derutei istorice în care se găsea societatea românească în acele momente. Articolul nu a avut ecoul scontat, iar interzicerea „Biletelor de Papagal" a dus la retragerea din publicistică, pentru mai bine de un an, a lui Tudor Arghezi. „Rostul ziarului nostru, apărut din abnegație, sărăcie și răbdare este să scoată în relief nerușinările marelui moment național al speranței și al suferinței pe care îl trăim și să împiedice măcar întinderea mocirlei."

Colaborează la „Revista Fundațiilor Regale", „Torța", „Orizont" ș.a.

1946 La 12 aprilie reapare „Adevărul", interzis la 30 decembrie 1937, împreună cu „Dimineața" și alte ziare de stânga. Tudor Arghezi revine, relansând rubrica *Tablete,* pe care ziarul își va întemeia o bună parte a audienței.

Apar două volume din tabletele publicate în ziare și reviste: *Bilete de Papagal,* Editura Casa Școalelor, și *Manual de morală practică,* Editura Pigmalion, Iași.

Editura de Stat publică în colecția „Biblioteca de buzunar" volumul *Versuri alese,* având, în loc de prefață, facsimilul unei scrisori a autorului către „Domnii editori". în sumar au fost incluse 96 de poeme din ediția definitivă de *Versuri,* apărută la Fundația Regală pentru Literatură și Artă.

I se decemează Premiul Național pentru Literatură și Meritul Cultural. Este sărbătorit împreună cu Gala Galaction pentru împlinirea a 50 de ani de activitate.

1947 Temutul polemist, incomod și neschimbat în atitudinea lui, redevine ținta unor atacuri și mai virulente, încercându-se anihilarea sa. Tonul îl dăduse Traian Șelmaru, spre sfârșitul anului 1946, iar în martie 1947 Miron Radu Paraschivescu declanșează din nou, în serial, o distrugătoare campanie, provocată mai cu seamă de tableta *Viața literară* („Adevărul", nr. 16 796,23 februarie 1947), în care Tudor Arghezi denunță cenzura, oportunismul și plasarea nonvalorilor în posturi de conducere în viața culturală, pledând pentru independența spiritului, condiție de viață obligatorie pentru scriitor și artist. „[...] tot o porcărie e și viața literară, ba poate că mai rău. De unde începe această viață ca să se poată numi cu drept cuvânt literară? De la ziar și revistă și ea ține până la carte. întâi nu ți se dă hârtie, adică nu ai de unde o cumpăra: adică ai de unde să cumperi cu prețul împătrit, ceea ce nu-i o viață, ci o moarte literară. Al doilea, trebuie, tu scriitor cunoscut și apreciat, ba câteodată premiat cu titlul de național - și nu numai atât, ci și sărbătorit, să ceri autorizație ca să scrii, cuvintele românești fiind încuiate în lada de fier și cheile stând verigă în buzunarul unor domnișori care au învățat să iscălească exact. încolo, viața literară e liberă, cu condiția să nu scrii. Autorizația cerută, dacă ai norocul să fii scriitor propriu-zis, ți se refuză chiar sprijinită de un Rector și un Ministru.
Singuri au dreptul să le fie acordată profesioniștii de a zecea și a cincisprezecea mână. Apoi presa fiind liberă și condeiul de așijderi, trebuie să ceri voie și de tipar, la cenzură, fiecare slovă trecută din alfabet în manuscris. Fericirea scriitorului durează neîntrerupt de vreo cincisprezece ani."
La congresul Uniunii sindicatelor, artiștilor, scriitorilor și ziariștilor, care a avut loc în a doua jumătate a lunii octombrie, atacurile contra lui Tudor Arghezi cunosc o nouă izbucnire. Nicolae Moraru, secretarul sindicatului

și lucrător la secția de propagandă a PCR, a oficializat opiniile lui Traian Șelmaru și Miron Radu Paraschivescu, acuzându-1 pe Tudor Arghezi că „nu cunoaște noile realități politice și militare rezultate după al doilea

XXII război mondial, că are nostalgia trecutului, a moșierilor și capitaliștilor, a foștilor stăpâni de altădată ai României*[1].

Editura Socec et Co. SAR tipărește placheta *Țara piticilor,* cu ilustrații de Mitzura Arghezi.

La Editura de Stat îi apare volumul *Una sută una poeme,* „un eveniment literar al vremii**. De fapt, în sumar au rămas o sută de poeme, poezia *Aci, la noi* fiind eliminată de cenzură. Spre mijlocul lunii decembrie, cartea a fost retrasă din librării.

Poziția lui Tudor Arghezi de situare deasupra acerbelor confruntări politice partizane, precum și păstrarea propriei libertăți de expresie aduc după sine supravegherea sa ca scriitor și om al Cetății, atât de către forțele comuniste, cât și de cele de dreapta, aflate în opoziție. Tableta *De Anul Nou,* publicată în nr. 17 050, din 31 decembrie, este ultima colaborare la ziarul „Adevărul**, între anii 1937-1947, Tudor Arghezi și-a înjghebat o mică tipografie compusă dintr-o mașină plană nr. 12, un Boston, un tighel, o mașină de tăiat hârtie și alte ustensile necesare. în această mică tipografie intenționa să-și publice întreaga operă, meșterul tipograf fiind autorul însuși, iar ucenici, cei doi copii ai săi. Aici s-a tipărit o singură carte: *Drumul cu povești.* în caseta tehnică se menționează următoarele: „Acest caiet de buzunar, întâiul din seria lui, scris de Tudor Arghezi, desinat de Mitzura Arghezi și tipărit de Baruțu Arghezi, acasă la ei, în editura autorului, a văzut lumina zilei de Crăciunul anului 1947“. Tipografia va fi confiscată în 1948.

1948 Apariția articolului *Poezia putrefacției sau putrefacția poeziei,* în „Scânteia** nr. 1013-1016 din 7-10 ianuarie, semnat de Sorin Toma, determină eliminarea din viața literară a numelui și a creației lui Tudor Arghezi.

Familia întreagă a trecut prin momente grele, dar forța morală a scriitorului nu a slăbit nici o clipă, creând celor din jur echilibrul și liniștea necesare. Singurul contact oficial cu literatura rămân traducerile, care vor asigura, alături de fructele grădinii din Mărțișor, existența zilnică. Tălmăcește din limba rusă *Suflete moarte* de Gogol, *Povestiri* de S. Saltîkov-Șcedrin, *Moloh* de Kuprin și *Fabule* de Krîlov, iar din limba franceză *în floarea vieții* de Anatole France.

XXIII

1954 După o lungă absență, reintră în literatură cu volumul de versuri pentru copii *Prisaca.*
Reîncep colaborările la principalele reviste literare și în presa centrală.

1955 Publică volumul de versuri *1907 - Peizaje* și culegerea de publicistică literară *Pagini din trecut.*

1956 La împlinirea vârstei de 75 de ani, este ales membru al Academiei.

1957 Apare *Cântare omului.* Acest volum, împreună cu *1907 - Peizaje,* reprezintă rodul anilor în care pana poetului n-a putut străpunge zidul tăcerii.

1958 îi apar *Stihuri pestrițe,* cu ilustrații de J. Perahim, pamflete în versuri și fabule, și volumul de note de călătorie *Din drum...*

1959 Apar volumele *Lume veche, lume nouă,* publicistică, versurile pentru copii, *Cartea meafruinoasă,* cu desene de Mitzura Arghezi, iar în colecția „Cele mai frumoase poezii", *Versuri alese.*

1960 Publică ediția bibliofilă *Versuri,* care cuprinde aproape întreaga lirică argheziană.

1961 Apar volumele *Tablete de cronicar,* culegere de articole, și *Versuri,* în colecția „Biblioteca pentru toți“.

1962 Academia și Uniunea Scriitorilor îl sărbătoresc la împlinirea vârstei de optzeci de ani.

1963 Publică volumul de versuri *Frunze* - inaugurând seria anuală a plachetelor de versuri inedite - și volumul de tablete *Cu bastonul prin București.*

1964 Apare primul volum din ediția de autor, *Scrieri.*

1965 Este prezent în librării cu placheta *Poeme noi.* Apar volumele 2, 3 și 4 din *Scrieri.*

Publică placheta *Cadențe* și volumul 5 *Scrieri.*

La împlinirea vârstei de 85 de ani, Tudor Arghezi este sărbătorit pe plan național.

XXIV

Prin Universitatea din Viena i se decemează premiul „Gottfried von Herder".

Este ales membru al Academiei Sârbe de Științe și Litere.

în acest an apar: placheta *Silabe, Cuvinte potrivite,* ediție bibliofilă, în 85 de exemplare, care nu este destinată vânzării, precum și volumele 6,7, 8,9,10,11 *Scrieri.*

1966 Publică placheta *Ritmuri,* volumul *Răzlețe,* culegere de proze, și *Scrieri,* volumul 12.

în revista „Argeș" publică, lunar, un articol, sub același generic de neînlocuit - „Bilete de Papagal".

La 29 iulie, Paraschiva, soția poetului, se stinge din viață.

Este acceptată donația prin care Tudor Arghezi își exprima dorința ca ansamblul de la Mărțișor, așa cum arăta după aproape cincizeci de ani de strădanie, să fie transformat în muzeu. Casa memorială „Tudor Arghezi - Mărțișor" își va deschide porțile în anul 1974.

1967 Publică placheta *Noaptea,* versuri închinate Paraschivei, și *Scrieri,* volumele 13,14,15,16.

Apare volumul *Litanii,* o selecție de versuri și poeme în proză în memoria Paraschivei.

La 14 iulie, orele nouă seara, Tudor Arghezi se stinge din viață. Este înhumat în grădina casei din Mărțișor, alături de Paraschiva, „soția, sora și prietena de-o viață".

1968-2004 Apar postum: volumul *Teatru,* plachetele de poezii inedite *Frunzele tale, Crengi, XC, Călătorie în vis, Deslușiri,* precum si ediția *Scrieri,* de la volumul 17 la 44.

2000 în colecția „Opere fundamentale", Fundația pentru Știință și Artă și Editura Univers Enciclopedic încep publicarea operei lui Tudor Arghezi. Au apărut volumele *Versuri I* și *Versuri II,* care cuprind lirica argheziană în integralitate.

2003 Editura Academiei Române și Editura Univers Enciclopedic continuă publicarea creației argheziene în colecția „Opere fundamentale". Văd lumina tiparului volumele *Opere III, Publicistică* (1896-1913) și *Opere IV, Publicistică* (1914-1918).

MITZURA ARGHEZI și TRAIAN RADU

XXV

Cuvinte potrivite (1927)

Testament

Nu-ți voi lăsa drept bunuri, după moarte, Decât un nume adunat pe-o carte, în seara răzvrătită care vine De la străbunii mei până la tine, Prin râpi și gropi adânci, Suite de bătrânii mei pe brânci, Și care, tânăr, să le urci te-așteaptă, Cartea mea-i, fiule, o treaptă.

Așeaz-o cu credință căpătâi.
Ea e hrisovul vostru cel dintâi, Al robilor cu saricile, pline De osemintele vărsate-n mine.

Ca să schimbăm, acum, întâia oară, Sapa-n condei și brazda-n călimară, Bătrânii-au adunat, printre plăvani, Sudoarea muncii sutelor de ani.
Din graiul lor cu-ndemnuri pentru vite Eu am ivit cuvinte potrivite Și

leagăne urmașilor stăpâni.

Și, frământate mii de săptămâni,
Le-am prefăcut în versuri și-n
icoane. Făcui din zdrențe muguri
și coroane. Veninul strâns l-am
preschimbat în miere, Lăsând
întreagă dulcea lui putere. Am
luat ocara, și torcând ușure Am
pus-o când să-mbie, când să-
njure. Am luat cenușa morților
din vatră Și am făcut-o Dumnezeu
de piatră, Hotar înalt, cu două
lumi pe poale, Păzind în piscul
datoriei tale.

Durerea noastră surdă și amară O
grămădii pe-o singură vioară, Pe
care ascultând-o a jucat Stăpânul,
ca un țap înjunghiat. Din bube,
mucegaiuri și noroi Iscat-am
frumuseți și prețuri noi. Biciul
răbdat se-ntoarce în cuvinte Și
izbăvește-ncet pedepsitor Odrasla
vie-a crimei tuturor.
E-ndreptățirea ramurei obscure
Ieșită la lumină din pădure Și
dând în vârf, ca un ciorchin de
negi, Rodul durerii de vecii
întregi.

întinsă lenișă pe canapea,
Domnița suferă în cartea mea.
Slova de foc și slova făurită
împărechiate-n carte se mărită,

Ca fierul cald îmbrățișat în clește.
Robul a scris-o, Domnul o citește,
Făr-a cunoaște că-n adâncul ei
Zace mânia bunilor mei.

Cântec de adormit Mitzura

Doamne, fă-i bordei în soare,
într-un colț de țară veche, Nu
mai nalt decât o floare Și
îngust cât o ureche.

Și-n pridvor, un ochi de apă
Cu o luntre cât chibritul, Ca-n
crâmpeiul lui să-ncapă Cerul
tău și nesfârșitul.

Dă-i un fluture blajin Și o
broască de smarald.
Și-n pădurea de pelin Fă să-i
stea bordeiul cald.

Și mai dă-i, Doamne, vopsele
Și hârtie chinezească, Pentru
ca, mânjind cu ele, Slava ta s-
o zmângălească.

Și când totul va fi gata S-o
mută la ea și tata.

înviere

otatuia zveltă și-nsemnând, se pare,
Iubire, tinerețe sau credință, Subt frunza toamnei cenușii dispare, întinsă-n șes pustiu velință.

Se mai ghicește mâna ridicată Spre bolți, cum se ciopli din început. Un deget cerul fericit l-arată.
Care de stei fusese cunoscut.

Pământul se-aștemu peste făptură, Clipă cu clipă, neînduplecat.
Nemuritoare-n cripta lor obscură,
Tiparele statuii s-au păstrat.

Din drum

Te cânt și-acum din depărtare,
Necunoscut, ascuns și tutelar, Și-ți mai trimit aleanuri literare, Cuvinte-n manuscris și de tipar, Fără să vreau, fragilă cititoare A stihurilor mele bărbătești, Să știu, trecând prin timp călare, Nici cine sunt, nici cine ești.

Copacul, darnic cu găteala lui, De sus își pierde foi de-argintărie, Căzând în drumul orișicui, în suflet sau pe pălărie.

Au, soare, tu, ivindu-te domol, Nu îți alungi, tu, fulgerile lungi, Nu-ți verși lumina toată-n gol, Nepăsător pe cine îl ajungi?

Melancolie

Am luat ceasul de-ntâlnire Când se turbură-n fund lacul Și-n perdeaua lui subțire îți petrece steaua acul.

Câtă vreme n-a venit M-am uitat cu dor în zare. Orele și-au împletit Firul lor cu firul mare.

Și acum c-o văd venind Pe poteca solitară, De departe, simt un jind Și-aș voi să mi se pară.

Plugule

r lugule, cin’ te-a născocit, Ca să frământi a șesurilor coaje Și să-nlesnești îndătinata vraje De-a scoate-n urmă-ți bobul însutit?

Cine ți-a pus cuțitul în pământ Și a pornit cu soarele întâiul, Hotărnicind moșiei căpătâiul, Și dumicatul socotitu-și-l-a sfânt?

Cine-a purces în ploaie și furtuni
Și a brăzdat în negură și zloată Șesul

blajin și gras, întâiași dată, Cu blesteme, nădejdi și rugăciuni?

S-a-ndătinat copilul cel pitic Să are și să strângă avuție.
Osânda și-a schimbat-o-n bucurie, Clădindu-și slăvi și veacuri cu nimic.

Muntele măslinilor

Munte-ndreptat cu piscul în Tărie
Și neclintit în visul de azur, Bătut de-a mării veche dușmănie Cu bici de lanțuri împrejur, Pândit să crească peste tine Șesul turtit, flămând de înălțime, Și să te-ajungă praful care vine Stârnit de turme și desime; Munte, cădelniți de izvoare, Altar de șoimi, sălaș de sori, Care nu suferi floarea trecătoare Să te îmbete cu miros de flori - Tu, în hotarul marilor mistere, Ești ca un semn de-a pururea putere, Al vieții noastre cea fără de leac, împresuratule de astre!

Sufletul nostru, șubred și sărac, Nu știe de izvor și roadă. Nădejdea-ne pribeagă între noi, îți lasă urma slabă, ca o roată Cu spițele de aur, în noroi.

Târziu de toamnă

Prin singurătatea lui brumar Se risipește parcul, cât cuprinzi, învăluit în somnul funerar Al fumegoaselor oglinzi.

Căci prin mijloc, bolnav de mii de ani, întunecat în adâncimi un lac e-ntins, Și sângele, din vii și din castani, Pe fața ruginie a undelor s-a prins.
Tristețea mea străvede printre arbori zarea,
Ca-ntr-un tablou în care nu-nțelegi:
Boschet sau așteptare oprește-n fund cărarea? Și liniștea-i ecoul buchetelor pribegi.

Spital de întristare, de căință, în care-ți plângi iubirea nentâmplată Și-ți amintești cu dor, cu-o suferință, Făptura nentâlnită niciodată.

Molifți, câțiva, s-au întâlnit departe, Pe când murmurul parcului se roagă... Se-nchide înserarea ca o carte Și sufletul în foi, ca o zăloagă.

Psalm

Aș putea vecia cu tovărășie
Să o iau părtașa gândurilor mele;

Noi viori să farmec, nouă melodie Să găsesc - și stihuri sprintene și grele.

Orișicum lăuta știe să grăiască,
De-o apăs cu arcul, de-o ciupesc de coarde,
O neliniștită patimă cerească
Brațul mi-1 zvâcnește, sufletul mi-1 arde.

Știu că steaua noastră, ageră-n Tărie,
Crește și așteaptă-n scripcă s-o scobor.

10

Port în mine semnul, ca o chezășie, Că am leacul mare-al morții tuturor.

Pentru ce, Părinte,-aș da și pentru cine
Sunetul de-ospețe-al bronzului lovit?
Pâinea nu mi-o caut să te cânt pe tine Și nu-mi vreau cu stele blidu-nvăluit.

Trupul de femeie, cel îmbrățișat, Nu-1 voi duce ție, moale și bălan;
Numai suferința cerului, păcat Nu-i cu ea să turburi apa din Iordan.

Vreau să pier în beznă și în putregai, Ne-ncercat de slavă, crâncen și scârbit. Și să nu se știe că mă dezmierdai Și că-n mine însuți tu vei fi trăit.

Seara

Un păianjen, ca un neg, Umblă lung în șase peri. Abia-1 vezi și e întreg Cu nevoi și cu dureri.

Vine de la munca lui, Nu se-nșală de picior, îl așteaptă, colo-n cui, Casa prinsă de urcior.

11

Nu mă vede, nu mă are, Nu mă știe de nimic. De ce-oi fi atât de mare? De ce-i el atât de mic?

Vânt de toamnă

E pardosită lumea cu lumină, Ca o biserică, de fum și de rășină, Și oamenii, de ceruri beți, Se leagănă-n stihare de profeți. Rece, fragilă, nouă, virginală, Lumina duce omenirea-n poală, Și pipăitu-i neted, de atlaz, Pune gâteli la suflet și grumaz. Pietrișul roșu, boabe, al grădinii, îi sunt, bătuți și risipiți, ciorchinii. Plocate grele se urzesc treptat în care frunzele s-au îngropat. Din învierea sufletului, de izvor, Beau caprele-amintirilor, Și-n fluierul de

sticlă al cintezii Se joacă mâțele cu iezii.
Deosibești chemarea pruncului în vânt
Cântată de o voce din pământ.
Născut în mine, pruncul, rămâne-n mine
prunc Și sorcova luminii în brațe i-o arunc.

Marină

Unda-ntinsă, val cu val, Până-n malul celălalt Spală-n lapte de opal Cerul scund și plopul nalt.

Trei sau patru,-n mal, pescari, Stau de ceasuri fără număr Muți, ca niște cărturari, Subt umbrele pân' la umăr.

Peste zare, uriașă, Creasta-și suie un hotel; în tot cerul, dat cămașă, A-mbrăcat azurul el.

Și-i silit și lacul sur Să-l îmbrace cu lumină Și să lingă împrejur Frumusețea lui meschină.

Mâhniri

E trist diaconul lakint Și temerile lui nu mint. Fur și tâlhar întru Hristos, El printre

frați trecu sfios.

13

Trupu-i bălan, de osândit, Cu pravila s-a răzvrătit Și, făcând cruci, bătând mătănii, Se simte stârv între jigănii.

Toți sfinții zugrăviți în tindă Cu acuarelă suferindă, Ai cinului monahicesc, Scrutându-1, îl disprețuiesc.

Căci pe când schivnicii cu toții Se pedepsesc amar, ca hoții, Cu post uscat și ascultare, Jertfind în Săptămâna Mare,

La el, azi-noapte, în chilie, A-ntârziat o fată vie, Cu sânii tari, cu coapsa fină De alăută florentină.

Și Dumnezeu, ce vede toate, în zori, la cinci și jumătate, Pândind, să iasă, prin perdea, O a văzut din cer pre ea.

Psalm

Sunt vinovat că am râvnit Mereu numai la bun oprit. Eu

am dorit de bunurile toate.

14

M-am strecurat cu noaptea în cetate Și am prădat-o-n somn și-n vis, Cu brațu-ntins, cu pumnu-nchis. Pasul pe marmur, tăcut, Călca lin, ca-n lut, Steagul nopții, desfășat cu stele, Adăpostea faptele mele Și adormea străjerii-n uliți Răzimați pe suliți.
Iar când plecam călare, cu trofeie, Furasem și câte-o femeie Cu părul de tutun, Cu duda țâții neagră, cu ochii de lăstun. Ispitele ușoare și blajine N-au fost și nu sunt pentru mine, în blidul meu, ca și în cugetare, Deprins-am gustul otrăvit și tare.
Mă scald în gheață și mă culc pe stei, Unde dă beznă, eu frământ scântei, Unde-i tăcere, scutur cătușa, Dobor cu lanțurile ușa.
Când mă găsesc în pisc Primejdia o caut și o isc, Mi-aleg poteca strâmtă ca să trec, Ducând în cârcă muntele întreg. Păcatul meu adevărat E mult mai greu și neiertat. Cercasem eu, cu arcul meu, Să te răstorn pe tine, Dumnezeu!

Tâlhar de ceruri, îmi făcui solia Să-ți jefuiesc cu vulturii Tăria.

Dar eu, râvnind în taină la bunurile toate, Ți-am auzit cuvântul zicând că nu se poate.

Prigoana

Porniră și norii.
Convoaie duc toamna-n mormânt.
Grămezi de lințolii se sfâșie-n vânt,
în luptă cu corbii, vârtej cu cocorii,
Sosesc în cohorte, se duc în cirezi,
Ca bivolii negri, întinși după coame,
Năvală de șuier, de suflet și came -
Și doliul înfașă Tării și livezi.

Din negură fulgerul sare. L-astupă un munte ce trece Și-apbi se despică în zece. Pe culmi zboară spume și valuri de sare, Cu monștrii de mână aleargă smintite Femeile slute, cu muget de vite, Subt biciul din haos ce șerpuie-n zare, Mânat de gigantul Satan gol, călare.

Mari țeste se-azvârlă din umăr. De streașini atârnă martiri fără număr. Statui se răstoarnă în holde de fum. Se cleatină cerul în drum Și frigul străpunge golanii Și bântuie ploaia castanii Și sufletul geme mușcat de trecut, Ca fiara, de-o fiară cu pas cunoscut.

Și totul se-ncheagă și-n gol se prăvale Cu scrâșnet, cu spaimă, cu jale, în râpi stau la pândă satirii, ciclopii,

Frecându-și spinarea de marginea gropii.

Puternicii beznei și răii pădurii S-au strâns pentru pradă, ca furii.

Cenușa visărilor

Cenușa visărilor noastre Se cerne grămezi peste noi, Precum se coboară pe glastre, Atinse, petalele-albastre, De-o gâză căzută de sus printre foi.

Se scutură vântul și geme. Pământul e una cu cerul, Orașele-s bulgări și gheme, Ghitare adânci de blesteme, Și aerul - rece ca fierul.

Pământul e-o moară deșartă Cu larve cerșind adăpost, Mișcându-se-n pulberea moartă, Ce-n haos mereu se deșartă:

Țărâna visării ce-a fost.

Creion

Vino joc de vorbe goale.
Suntem singuri. Ce să-i spun?
Numai gura dumisale Se aude
subt un prun.

Plouă crengile lui rouă.
Cade câte-o picătură, Una-n
păr, găteală nouă, Una-n gene,
alta-n gură.

Floarea mică, iarba toată, Sub
dantela albei rochi, Spre
genunche ridicată, Plină-i de
pândiri de ochi.

Aerul o strânge. Cerul O
dogoare și-o sărută. Unde
trece-n câmp, ca fierul, Țara
caldă face-o cută.

Numai vorbele nu pot Să-i fi
spus un gând de tot.

Numai ochiul meu nu-1 poate
Spune nici pe jumătate.

Morgenstimmung

Tu ți-ai strecurat cântecul în mine
într-o dup-amiază, când Fereastra
sufletului zăvorâtă bine Se
deschisese-n vânt, Fără să știu că te
aud cântând.

Cântecul tău a umplut clădirea
toată, Sertarele, cutiile, covoarele,
Ca o lavandă sonoră. Iată, Au sărit
zăvoarele, Și mănăstirea mi-a rămas
descuiată.

Și poate că nu ar fi fost nimic Dacă
nu intra să sape, Cu cântecul, și
degetul tău cel mic, Care pipăia
mierlele pe clape - Și-ntreaga ta
făptură, aproape.

Cu tunetul se prăbușiră și norii în
încăperea universului închis.
Vijelia aduse cocorii,
Albinele, frunzele... Mi-s Șubrede
bârnele, ca foile florii.

De ce-ai cântat? De ce te-am auzit?
Tu te-ai dumicat cu mine vaporos -
Nedespărțit - în bolți.
Eu veneam de sus, tu veneai de jos,
Tu soseai din vieți, eu veneam din
morți.

Chemarea

Din pietre sterpe și uscate Un fir de iarbă s-a ivit, Și vârful lui în infinit A cutezat, străin, să cate.

Născut dintr-un crâmpei de soare Și o fărâmă de pământ, Firul gingaș, curat și sfânt, A-mbobocit și-a dat o floare.

Strivit în ulița măreață, Secat de drumul de asfalt, El e de felul cerului înalt, Care șoptind îi spune și-1 învață.

El, mulțumit că drept merinde l-aduce lapte noaptea în pahar, Se bucură când și-un țânțar De moțu-i auriu se prinde.

Inscripție pe paravan

Pe pietrișul roșu-n parc Zboară pâlcuri frunze roșii Cu fazanii și cocoșii Subt al cerurilor arc.

Din fântână bate-n soare
Biciul rece-al apei vii.
Papagalii-n colivii Se

frământă pe picioare.

Norii lungi, în hore
pure, Trec și ei pe calea
lumii Și se coace turta
humii în arșiță și pădure.

Și, cu toamna-
nfierbântată, Joacă
sufletul în noi.
Scumpă! care-ai pus
altoi Gura pe durerea
toată.

Căci, în parc, pe trepte,
jos, Scoate, dintr-un pai
subțire, Pan, aprins de
amintire, Cântecul lui
mincinos.

Psalm

Tare sunt singur, Doamne, și pieziș!
Copac pribeag uitat în câmpie, Cu fruct amar și cu frunziș Țepos și aspru-n îndârjire vie.

Tânjesc ca pasărea ciripitoare Să se oprească-n drum,

Să cânte-n mine și să zboare Prin umbra mea de fum.

Aștept crâmpeie mici de gingășie. Cântece mici de vrăbii și lăstun Să mi se dea și mie, Ca pomilor de rod cu gustul bun.

Nu am nectare roze de dulceață, Nici chiar aroma primei agurizi, Și prins adânc între vecii și ceață, Nu-mi stau pe coajă moile omizi.

Nalt candelabru, strajă de hotare, Stelele vin și se aprind pe rând în ramurile-ntinse pe altare - Și te slujesc; dar, Doamne, până când?

De-a fi-nflorit numai cu focuri sfinte Și de-a rodi metale doar, pătruns De grelele porunci și-nvățăminte, Poate că, Doamne, mi-este de ajuns.

în rostul meu tu m-ai lăsat uitării
Și mă muncesc din rădăcini și sânger.
Trimite, Doamne, semnul depărtării, Din când în când, câte un pui de înger,

Să bată alb din aripă la lună, Să-mi dea din nou povața ta mai bună.

întoarcere în țărână

De prin adâncul nopții vin cocorii Pe care i-am văzut plecând, Și cu tăcerea gândului și-a orei Vorbele lor le-auzi de pe pământ.

Vin înapoi din raiuri fericite Și lumea-ntreagă-a stelelor străbat, Vechi credincioși ai turlei părăsite Și ai bisericii sărace dintr-un sat.

în sufletul bolnav de oseminte De zei străini, frumoși în templul lor, Se iscă aspru un îndemn fierbinte Și-mi simt sculate aripi de cocor.

Descântec

.Lacăte, cine te-a închis La ușa marelui meu vis? Unde ni-i cheia, unde-i păzitorul, Să sfarăme zăvorul
Și să vedem în fundul nopții noastre Mișcându-se comorile albastre?
Un pas din timp în timp, greoi, Se-apropie, dar a trecut de noi. Toți pașii se sfârșesc și pier Pentru urechea ta de fier.

De-o vână-ntoarsă peste tine Cred că atârnă din văzduh glicine Și, de pe bolți, zorele Și muguri și ciorchini de stele. Cine va pune-n ușa noastră cheie O singură

scânteie? Lumina ochiul și-l așază Și-n încăpere caută să vază. Lacătul simte și tresare Cu bezna mea, ca de o sărutare. Stea, nu poți tu intra-n veriga lui Și lacătul tăcerii să-l descui?

Lumină lină

Cum te găsești, ușoară zburătoare, Zăcând aci, pe-o margine de drum, Și nu dormind într-un polen de floare, învăluită-n aur și parfum?

Neascultând de vântul de la stup, Te-ai aruncat în plasa verde-a zilei Și darurile-acum, ale zambilei, Puterile-amorțite ți le rup.

Voind să duci tezaurul de ceară, Te prăbușiși din drumul cel înalt. Cine-o să vie, trupul tău de-afară Să-l caute și-n jur să sufle cald?

Cu aripa-n țărână și în vis, Strânge la piept comoara ta deplină. Cât te iubesc, frumoasa mea albină, Că sarcina chemării te-a ucis!

Poartă cernită

Biata bătrână a murit.
Știa că moare negreșit, Ca toți bătrânii când se simt că-ngheață Intrând încet cu mâinile în ceață.

I-am văzut sufletul trecând în lumea ceealaltă, Prin plopii vineți, strânși la rând Și laolaltă.

Un medic îngrijea piciorul stafidit, O fată mică și o soră grasă.
Parcă un străin a-ncremenit între făclii pe masă.

Cățelul a rămas fără bătrână, Nu-i mai ajunge botul pân' la mână, Retrasă pentru marea rugăciune La piept. Iertăciune.

Va fi-mbrăcat în albituri curate Trupul ei văduv de durere, Nesimțitor la ceasul jumătate Care bate după 8 mistere.

Posomorât azi, câinele nu are Lapte, n-are de mâncare. S-a întrerupt gospodăria Și s-au închis dulapul și bucătăria.

Piulița de aramă
Lucește ca un astru solitar, Și luna și-a făcut un far Din turla-nvăluită-n scamă.

Inscripție pe o casă de țară

Te-am ridicat pe-o coastă cu izvoare Și-mprejmuindu-ți liniștea cu aștri, Te las albind prin pomi, din depărtare, Cuib fermecat, ca de cocori albaștri.

Din prispa ta vreau să-mi aduc aminte, Din geamul tău gândi-voi la trecut, Privind în sus, la pasările sfinte, Ce-n streașini cuib de-argilă și-au făcut.

Voi îngriji ca-n fiecare seară Să-ți ardă-n vârf nestinsa noastră stea, Pe care voi aprinde-o solitară Cu sufletul și ruga mea.

Iar pentru prunci și ochii-odihnitori Ai Preacuratei ce ne-nchise drumul,

Vom răspândi prin încăperi parfumul Care preschimbă inimile-n flori.

Și-ntr-un ungher, vom face din covoare Un pat adânc, cu perinile moi, Dacă Isus, voind să mai scoboare, Flămând și gol, va trece pe la noi.

Creion

Obrajii tăi mi-s dragi Cu ochii lor ca lacul, în care se-oglindesc Azurul și copacul.

Surâsul tău mi-i drag, Căci e ca piatra-n fund, Spre care-noată albi Pești lungi cu ochi rotund.

Și capul tău mi-i drag, Căci e ca malu-n stuf, Unde păianjeni dorm, Pe zori făcute puf.

Făptura ta întreagă De chin și bucurie, Nu trebuie să-mi fie, De ce să-mi fie dragă?

Miez de noapte

Intâlnite-n vârful crucii,
Față-n față, steaua, luna,
Se privesc și, câte una,
Stelele deșteaptă nucii.

Și pe-al cerului pieptar
Scapără frumoșii teferi
Sumedenii de luceferi,
Plini de voie și de har.

Din apus la răsărit Toată iarba de pe

cer, Mică-n bob cât un piper, A-nflorit și-a tresărit.

Și pe când îmbătrânește Lumea, jos, printre cotețe, într-o nouă tinerețe Zilnic cerul se sporește.

Niciodată toamna...

Niciodată toamna nu fu mai frumoasă
Sufletului nostru bucuros de moarte.
Palid așternut e șesul cu mătasă. Norilor copacii le urzesc brocarte.

Casele-adunate, ca niște urcioare Cu vin îngroșat în fundul lor de lut, Stau în țărmu-albastru-al râului de soare, Din mocirla cărui aur am băut.

Pasările negre suie în apus, Ca frunza bolnavă-a carpenului sur Ce se desfrunzește, scuturând în sus Foile,-n azur.

Cine vrea să plângă, cine să jelească Vie să asculte-ndemnul nențeles, Și cu ochii-n facla plopilor cerească Să-și îngroape umbra-n umbra lor, în șes.

Heruvim bolnav

îngerul meu își mai aduce-aminte Din fericirile-i de mai nainte.
Cerul la gust i-ajunge ca un blid Cu laptele amar și agurid, Stelele lui nu și le mai trimite Ca niște steaguri sfinte zugrăvite, Și vântul serii nu-i mai dă îndemn Cu-aromele-i de vin și undelemn. Livada, câmpul și-au pierdut și floarea Și roadele și frunza și culoarea.
Apele negre duc subt cerul cald Nămoluri fierte, grele, de asfalt.

Oriunde capul caută să-și puie Locu-i spinos și iarba face cuie. Cocorii trec Tăria fără el Și nu-1 mai cheamă zborul lor de fel. Viața veciei, cuibul din ogivă, Inimii lui ajuns-au deopotrivă, Ș-ntâia dată simte, cât de cât, în dumicarea timpului, urât;
Căci neștiută-ncepe să-ncolțească Pe trupu-i alb o bubă pământească.

Cântare

M-am apărat zadarnic și mă strecor din luptă în umbra lunii albe, cu lancea naltă

ruptă. Pusei pământ și ape, zăgaze între noi,
Și suntem, pretutindeni, alături, amândoi,
Te întâlnesc pe toată poteca-n așteptare,
Necontenita mută a mea însoțitoare. Pe la
fântâni iei unda pe palme și mi-o dai, Iscată
dintre pietre și timpuri, fără grai. Ți-ai
desfăcut cămașa și-ntrebi cu sânii-n mână
De vreau s-astâmpăr setea din ei sau din
fântână. Ai dus la țurțur gura cu gura mea
plecată, Voind să bei cu mine scânteia lui
deodată. Amestecată-n totul, ca umbra și ca
gândul, Te poartă-n ea lumina și te-a crescut
pământul, în fiecare sunet tăcerea ta se-
aude, în vijelii, în rugă, în pas și-n alăute. Ce
sufăr mi se pare că-ți este de durere,

De față-n tot ce naște, de față-n tot ce piere,
Apropiată mie și totuși depărtată, Logodnică
de-a pururi, soție niciodată.

Psalm

Ruga mea e fără cuvinte, Și cântul, Doamne,
mi-e fără glas. Nu-ți cer nimic. Nimic ți-aduc
aminte. Din veșnicia ta nu sunt măcar un
ceas.

Nici rugăciunea, poate, nu mi-e rugăciune,
Nici omul meu nu-i, poate, omenesc.
Ard către tine-ncet, ca un tăciune, Te caut
mut, te-nchipui, te gândesc.

Ochiul mi-e viu, puterea mi-e întreagă Și te scrutez prin albul tău veștmânt Pentru ca mintea mea să poată să-nțeleagă Nengenunchiată firii de pământ.

Săgeata nopții zilnic vârfu-și rupe Și zilnic se-ntregește cu metal.
Sufletul meu, deschis ca șapte cupe, Așteaptă o ivire din cristal, Pe un ștergar cu brâie de lumină.

Spune tu, Noapte, martor de smarald, în care-anume floare și tulpină Dospește sucul fructului Său cald?

31

Gătită masa pentru cină, Rămâne pusă de la prânz. Sunt, Doamne, prejmuit ca o grădină, în care paște-un mânz.

Belșug

Bl, singuratic, duce către cer Brazda pornită-n țară, de la vatră. Când îi privești împiedecați în fier, Par, el de bronz, și vitele-i de piatră.

Grâu, popușoi, săcară, mei și orz, Nici o sămânță n-are să se piardă.
Săcurea plugului, când s-a întors, Rămâne-o clipă-n soare ca să ardă,

Ager, oțelul rupe de la fund Pământul greu, muncit cu dușmănie Și cu nădejde, până ce, rotund, Luna-și așază ciobul pe moșie.

Din plopul negru, răzimat în aer, Noaptea, pe șes uri, se desface lină, La nesfârșit, ca dintr-un vârf de caier, Urzit cu fire de lumină.

2

E o tăcere de-nceput de leat.
Tu nu-ți întorci privirile-napoi. Căci Dumnezeu, pășind apropiat, îi vezi lăsată umbra printre boi.

» Ex libris

Cuarte frumoasă, cinste cui te-a scris, încet gândită, gingaș cumpănită; Ești ca o floare, anume înflorită Mâinilor mele, care te-au deschis.

Ești ca vioara, singură, ce cântă Iubirea toată pe un fir de păr, Și paginile tale, adevăr, S-au tipărit cu litera cea sfântă.

Un om de sânge ia din pisc noroi Și zămislește marea lui fantomă De reverie, umbră și aromă, Și o pogoară vie printre

noi.

Dar jertfa lui zadarnică se pare, Pe cât e ghiersul cărții de frumos. Carte iubită, fără de folos, Tu nu răspunzi la nici o întrebare.

33

Fiara mării

Te iată iarăși singur, în luntrea cât o scoică, Luptând în fundul zării cu norii mari din cer Și legănat de mare, de fiară, ca de-o doică, Și năbușit în cântec de țâțele-i de fier.

Talazele-adunate cu bezne, șerpi și râme, Și-n gloate ghemuite, fanaticii limbrici Te urmăresc: izbânda și lupta să-ți dărâme, Findcă putuși furtuna cu fruntea să despici.

Deasupra muncii tale încet biruitoare Veghează-n toată lumea un singur strop de stea, Ca un păianjen care a pogorât din soare Ca-n trecerea vâltorii zălog și scut să stea.

Te iată prins de vânturi. Stihia nu te cruță. Ca-n vremea când, lipsindu-i și luntre și lopeți, Omul era bolnava și palida maimuță, înfricoșată-n fața cereștilor păreți.

Departe ești, departe, ca fluturii ce-și lasă în ramuri crisalida, din piersicul natal, Departe

foarte, frate, de sine-ți și de casă, Gonind întreg oceanul, străin, din val în val.

Unde se duce singur, urzit în marea deasă?

Inscripție pe un pahar

Cristal rotund, pe-o umbră de velur, Cu inima de-a pururea senină, M-am născocit din ape de azur, Am înghețat subt țurțuri de lumină. Și nencetat, ca pietrele de rouă, Par a renaște-n locu-mi tot virgin, Cu-o licărire-n fundul meu mai nouă, Pe cât mi-i încăputul de puțin. Dar n-ai să știi, prin mine ce izvoare S-au strecurat și câte, liniștit.
Și nu cunoști pe buza mea scânteietoare Buzele calde câte m-au sorbit.
Ele-s aci-n văzduh, ca niște foi, Când îmi încerci răcoarea nebăută, Și gura ta, sorbindu-mi stropii noi, BuZele-n zbor, umbrite, ți-o sărută.

Pia

Ce poți avea, sufletul meu, Când soarele ne pune-n ramuri iară Ori un inel de foc, ori o brățară, Cu mâna caldă a lui Dumnezeu?

35

Și când făptura ne primește-ntreagă, Ca un altar ce-n haos s-a deschis, Și dinainte floarea ni se pleacă, Să-i sărutăm petalele de vis?

Ești întristat de-acest adânc tablou, Unde la fiecare clipă am simțit Că ne atinge pensula din nou, A umbrei mari ce-n el ne-a zugrăvit?

Dar dorurile toate adunate,
Pe unda-n fund a cerului străjar, Pe care noaptea trec, întunecate, Luntrile, lin, cu prora de cleștar?

Copacu-ntreg trăsare și se-ndoaie Cu toate rădăcinile deodată.
O picătură slobodă de ploaie Pe-o frunză a căzut, înveninată.

Psalm

Nu-ți cer un lucru prea cu neputință în
recea mea-ncruntată suferință.
Dacă-ncepui de-aproape să-ți dau ghes,
Vreau să vorbești cu robul tău mai des.

De când s-a întocmit Sfânta Scriptură
Tu n-ai mai pus picioru-n bătătură

Și anii mor și veacurile pier Aci sub tine,
dedesubt, subt cer.

Când magii au purces după o stea, Tu le
vorbeai - și se putea.
Când fu să plece și losif, Scris l-ai găsit
în catastif Și i-ai trimis un înger de
povață - Și îngerul stătu cu el de față,
îngerii tăi grijeau pe vremea ceea Și
pruncul și bărbatul și femeea.

Doar mie, Domnul, veșnicul și bunul, Nu
mi-a trimis, de când mă rog, nici unul...

Binecuvântare

Dormiți, dormiți!
Hipnoza nopții suflă boare în mușchii

voștri veștejiți Și mâine veți avea izvoare Din spor, pământul să-l stropiți Cu bale călătoare.

Dormiți, dormiți, Căci legea o citește cariul Când voi sunteți încremeniți Și-n țeasta voastră-și zvârlă zarul Satan, cu ochii buimăciți. Noroc! Fiți fericiți!

37

Dormiți, dormiți, în monarhia minerală, Cu-obrajii, sterpi și gălbejiți, Lipiți de carnea triumfală, Cu care, morți, vă-nsuflețiți O zi și-o viață goală.

Cei umiliți în trudă și-n răbdare, Pribegii, robii și sihastrii, Bătuți de-a lunii vânătă dogoare, Așteaptă stolul șoimilor albaștri. Judecători, stăpâni și-ndreptățiți, Voi sunteți beți. Dormiți, dormiți!

Și însumi bine-vă-cuvânt. Căci e nevoie pe pământ Să vă-nmulțiți, Să ne-apăsați și să ne înlănțuiți, Și veacuri oarbe să clădiți, Dormiți, dormiți!

Poate că este ceasul

Poate că este ceasul, de vreme ce

scoboară Din arbori toată frunza ce-a fost și strălucit, Să ne privim trecutul în față, liniștit, Când urma lui de umbră începe să ne doară.

Și, fără umilință și fără de mândrie,
Să ne-amintim în noapte, de noi, din fir în fir,

Și să privim zigzagul, pe stânci, de tibișir, în care-și puse pasul fragila mărturie.

O zi mărunți, o noapte aprinși cu foc de aștri, Când răstigniți, când slobozi și mari și-adesea mici, Păstori de crizanteme, profeți pentru furnici, Deasupră-ne vulturii pluteau în cer albaștri.

Și de ni-s rupți genunchii de căile spinoase, De ce pentru-ntristare să fie tot ce-a fost? Nu-i toamnă? Să ne facem din noi un adăpost Și s-adunăm deșertul, la cald, pe lângă case.

Să luăm cenușa stinsă pe vechile altare, Să-i dăm din nou văpaia și-un fum mai roditor. S-o-mprăștiem, sămânță, pe șesul viitor, Nădăjduind culesul târziu, cu întristare.

Nehotărâre

îmi voi ucide timpul și visurile, deci, Cârpi-voi pe-ntuneric mantaua vieții mele. Drept mulțumire ști-voi că cerurile reci Vor strecura prin găuri lumina unei stele.

Să las s-o umple cerul cu vastul lui tezaur? înveștmântat domnește, să trec cu giulgiul rupt; Pe coate cu luceferi, spoit pe piept cu aur Și tatuat cu fulger, să nu-nving? să nu lupt?

Să bat noroiul vremii, cu ochii-nchiși. Hlamida Să-mi scoată-n drum nerozii, rânjiți, din cârciumi, bețiCa fluturii, ce rabdă să-i poarte-n praf omida, Să rabd și eu în mine, povară, două vieți?

Un om, trudit și-acela, îmi va deschide mâine Mormântul pomenirii cu mâna-i preacurată, Ca să mă frângă-n soare, schimbat prin moarte-n pâine. Și fraților din urmă, șoptind să mă împartă.

Dar ziua care trece și mă rănește-n treacăt îmi umilește cârja și-mi încovoaie crinii, Și inima urmează s-atârne ca un lacăt Cu cheile pierdute, la porțile luminii.

De ce nu pot să nu știu, de ce nu pot să n-aud în ce stă rostul zilei și prețul de-a ți-o trece? Deschide-mi-te, suflet, prin șapte ochi

de flaut, Și cântecul și viața și moartea să le-nece.

Doliu

Nlai mult, tu nu vei mai vedea
Nimic, nici cer, nici flori.
S-au prăfuit din zarea ta, Ca niște nori.
Nici zare nu vei mai avea, Nici ochi cu care s-o măsori în geamuri prin perdea.

De-acum străină mâna ta îți va ședea deoparte, Ca un condei, pe undeva, Alăturea de-o carte.
Și ochii tăi, de gura ta, Vor trece mai departe, Decât un nufăr de o stea

Orbit-a viața și, cu ea, Și cântecul și luna, Și unda-n care strălucea S-a stins pe todeauna.

O! Pentru veci tu n-ei mai fi, Și-ai fost, mă-ntreb, vreodată? Atât pustiu mă învălui, Când subt un plop mi se trezi Tot dorul de-altădată!

Gândirea mi se pierde-n fum, Tot căutând un vreasc de rost într-aste

drumuri fără drum, în care toate
doar au fost, Și nu mai sunt acum.

Psalm

Te drămuiesc în zgomot și-n tăcere
Și te pândesc în timp, ca pe vânat,

Să văd: ești șoimul meu cel căutat?
Să te ucid? Sau să-ngenunchi a cere.

Pentru credință sau pentru tăgadă, Te caut dârz și fără de folos.
Ești visul meu, din toate, cel frumos Și nu-ndrăznesc să te dobor din cer grămadă.

Ca-n oglindirea unui drum de apă, Pari când a fi, pari când că nu mai ești; Te-ntrezării în stele, printre pești, Ca taurul sălbatec când se-adapă.

Singuri, acum, în marea ta poveste,
Rămân cu tine să mă mai măsor, Fără să vreau să ies biruitor.
Vreau să te pipăi și să urlu: „Este!“

Inscripție pe Biblie

O mie de neamuri te-au strâns cu zăbavă Trecându-te tainic prin somn tuturor, Cules, pe-nserate, de cugetul lor, Prin pomii nădejdii cu frunza bolnavă.

O sută de veacuri, cusute-n cotoare, Aduc mărturie și semn cunoscut Că oameni în vremuri, aleși, te-au văzut întreg, în odăjdii de brumă și soare.

Poteca de suflete șesul străbate, Ca niște săcară cu spic.
Puterea dospește-n grăuntele mic Și holdele-așteaptă tot nescuturate.

O mie de neamuri, plecate, domoale Te caută-n ceruri, în vis, în pământ. Ascuns te-au găsit în Cuvânt.
Sfărâmă Cuvântul: cuvintele-s goale.

Arheologie

Oufletul meu își mai aduce-aminte, Și-acum și nencetat, de ce-a trecut, De un trecut ce mi-e necunoscut, Dar ale cărui sfinte oseminte

S-au așezat în mine făr’ să știu, Cum nici pământul știe pe-ale lui, în care dorm statui lângă statui Și-i zăvorât sicriu lângă sicriu.

Un murmur nentrerupt, de epitafe, Cari mai străine, care mai sonore.
Prin aer, timpu-i despărțit de ore, Ca de mireasma lor niște garoafe.

Tăcerea vocile și le-a pierdut, Care-o făceau pe vremuri să răsune, Aud țărâna doar a vocilor străbune, Cum se desface, cum s-a desfăcut.

Și, câteodată, totul se deșteaptă, Ca-ntr-o furtună mare ca Tăria Și-arată veacurile temelia.
Eu priveghez pe ultima lor treaptă.

Dor dur

r\i îmbătrânit băiete, Cântând stihuri și ștafete, Potrivind, ascuns de lună, Vorba-n fluier, care sună.

Lumea plânge de necazuri, Tu-ți pui gândul pe atlazuri Și, de dor de vânt și mierle, Faci cu acul fir de perle.

îți ungi rănile cu-argint, Te alinți

cu zări ce mint Și-ți faci cugetul
hotar între înger și măgar.

Ah! de când m-a fost iubit, Felul
meu s-a izmenit.
Gura-i rece, de nălucă, Mi-a lăsat
viața năucă.

Fința mică de otravă Mi-a făcut
carnea bolnavă.
Fiișcare os mă doare De-amintire
și lingoare.

Și pentru că nu am știre De-mi voi
mai veni în fire Și de o voi mai
vedea Strânsă subt musteața mea,

Ca un șarpe ce se zbate Suferind
de cinci păcate, Stihuind m-am
hotărât Să-mi trec noaptea de urât.

Că dacă mai este vie, Scrie peană!
Sânge scrie! Cine știe!...
O citi și o să vie.

Mănăstire

Ațipit-a ziua-n ramuri. Porumbieii
albi, la rând, Pe pridvoare și la
geamuri Se trezesc din nou visând.

Aripile dorm închise Pretutindeni, evantalii.
Toată lumea ciripise Pentru seara de Rusalii.

Clopotele-au ostenit, Liliecii din clopotniți Dau de cerul risipit Pretutindenea din solniți.

Luna-și mână lin păunii Pe întinsu-i așternut. Ochii tăi ca bruma prunii Mă gândesc să ți-i sărut.

Și cum ceasul bate-n larg Peste noi și peste plante, De s-ar crede că se sparg Subt ciocane diamante;

Timpul cel adevărat Vine-n aripi împrejur, Și pe capul meu plecat Varsă poale de azur.

Psalm

r entru că n-a putut să te-nțeleagă Deșertăciunea lor de vis și lut, Sfinții-au lăsat cuvânt că te-au văzut Și că purtai toiag și barbă-ntreagă.

Te-ai arătat adeseori făpturii Și-ntodeauna-n haine de-mpărat,

Amenințând și numai supărat, Că se sfiiau de tine și vulturii.

în Paradisul Evei, prin pădure, Ca și în vecii triști de mai târziu,

Gura ta sfântă, toți Părinții știu, Nu s-a deschis decât ca să ne-njure.

Doamne, izvorul meu și cântecele mele!
Nădejdea mea și truda mea!
Din ale cărui miezuri vii de stele Cerc
să-mi îngheț o boabă de mărgea,

Tu ești și-ai fost mai mult decât în fire
Era să fii, să stai, să viețuiești.
Ești ca un gând, și ești și nici nu ești,
între putință și-ntre amintire.

Drum în iarnă

Decembre, ca un paradis
De marmur și scântei, Hlamida și-a deschis, Și, dintre tei, Un vaiet lin de clopoței Suspină-abia, ca-n vis.

Deasupra nopților s-a-ntins
Legenda ideală, Și nu e suflet neatins, Oricât de stins, De diafana ei petală, în care să nu fi descins
Lumina siderală.

E feerie de argint Cristalizat
în țurțuri lungi Și pe cât ochii
ți-i alungi, E marmur alb,
neprihănit, Pustiu și nesfârșit.

în umbra lămpilor cernite Se
varsă vis în cupe noi, Și
capetele mult iubite Se-
nvecinesc pe nesimțite, Ca
niște frunze de trifoi.

Feți dulci, o clipă-ndrăgostiți,
Pe-atâta farmec și senin, Fiți,
cel puțin Voi, fericiți!

Prințul

Biruitor de lifte și jivine,
Așteaptă dârz, la rându-i
biruit, Și ochii lui, de patru
timpuri pline, încremeniți pe
zare, n-au dormit.

Pe locul unde și-a răpus
vrăjmașii, Și slava lor țărână
a căzut, S-au arătat, în urmă,-
n sânge, pașii Curtenilor
șireți ce l-au vândut.

dor, Ca niște vulturi negri ce-și aruncă între cotețe rotirile lor.

Puterea lui întreagă și vitează Ascultă-n noaptea de safir și lut, Din depărtare, calul că-i nechează. Care prin adieri l-a cunoscut.

Și când îl rod păduchii câteodată Pe dedesubtul platoșei domnești, Prințul te simte, spadă fermecată, Prinsă de șold, c-ai tremurat și crești.

Evoluții

Pământul antic s-a civilizat. Nici nimfe, nici naiade, nici sirene, Crucificate ritmic și alene în așternutul undei ondulat.

Pe coaja bulevardului de smoală, Subt ochii guarzilor, în cete, Nepoții lui Orfeu se duc la școală Cu plăcile de piatră cu burete.

Toți, abdicați din funcția divină, Au renunțat la slăvile eterne. Apolo-i profesor de mandolină, Pan lecții dă, de limbile moderne.

Hercule-i petrolist dactilograf,
Și Joe însuși, farmacist de
treabă, Servește-n cutiuțe la
tarabă Câte un hap, câte un
praf.

Odinioară, ne soseau prin curte
Și stau de vorbă-n cântece cu
noi, îngerii mici cu aripile
scurte Și sfinții candizi în
stihare noi.

Și câteodată, seara, prin
grădină, Se năruia rănit din
zbor
Câte-un seraf cu mâna la picior,
Ciocnit în aer cu-o albină.

Dar la fereastra staului, sus,
De câte ori, oprindu-ne, din
grabă, Nu am zărit lumina lui
Isus
Și-am auzit că vocea lui ne-
ntreabă?

Pavel din Tars e-acum zaraf
sărac, Și Chrisostom băiat de
prăvălie, Iar Sfântul Duh, închis
în colivie, Făcutu-s-a pui mic de
pitpalac.

Puțin

O, vino, fluture, te lasă Pe brațu-mi ostenit, întinde-ți aripa frumoasă, Fii bunul meu venit.

50

Strămută-mi gându-ntr-alte părți, Strecoară-mi-1 pe sub tulpini, Ca să-l întorc apoi pe cărți, Nins, cum și tu vii, de lumini.

Cu trupul tău de catifea, Ce tremură de fin ce-i, îmi amintești de ochii de cafea, Din genele Ilincei.

în casa toamnei nu te vezi, De mic și de uitat.
Dar toate florile-n livezi Ți-ațem câte un pat,

Și toate frunzele te cer Să-ți legene lin somnul, Știind că leagănă spre cer, în sânul tău, pre Domnul.

O, du-te, fluture, din nou, Luminile te cheamă;
Dar prin al liniștii ecou Fii băgător de seamă.

O mierlă-și poartă pe sub tei Un cioc și-o gușă-adâncă.
Domnul e prins și-n sânul ei - Și mierla te mănâncă.

Gravură

Astăzi, soarele, prin ceață,
S-a născut din haos, mort,
Pe-nserata dimineață,
Cenușie ca un cort.

Pe când sufletul coboară,
Melancolic, pe-amintiri, Ca
o pulbere ușoară De scântei
și licăriri,

Peste cărțile din care Se
deșteaptă mușc trezit De pe
foi ce-au putrezit Prin
unghere de sertare,

Orologiul, ploaia-n urmă Și
cu inima-ntr-un ritm, Bat
secundele ce-n turmă
Nencetat au tot murit.

Și ce liniște se-așterne!
Și cum sufletul se-aude,
Scuturând aripe ude Peste
brumele eterne!

Dintr-a mea singurătate
Las în voie timpul viu, Care
știe ce nu știu, Și prin
veacuri destrămate Fac cu
pana semn și scriu.

Creion

Trecând pe puntea-ngustă,
Dintr-un secret imbold Cu
mâna prinsă-n fustă, Și-o
suie până-n șold.

Genunchii, copți ca grâul,
Duc somnului prinos.
Fără-ndoială, râul își lasă
pleoapa-n jos.

Zburdalnică pe glezne Se-
ntoarce către casă.
O! vântule, ți-e lezne Să-i
spui că e frumoasă.

Dar puntea-n salturi repezi
Se clatină-ntre mure.
O! punte, fă-te lebezi, Și du-
mi-o-n țărm ușure.

Cu sufletul, și eu O duc din
mal de mâini Și-o simt în
dorul meu Ca miezul unei
pâini.

Și-acum, când își ridică O
mână peste zare, O vede-o
rândunică Umplând cu-o
sărutare Azurul prins de-o
stea.

O! cuiburi, scoici cu șoapte, Rugați-vă, la noapte, Din turlă, pentru ea...

Psalm

r ribeag în șes, în munte și pe ape, Nu știu să fug din marele ocol. Pe cât nainte locul mi-e mai gol, Pe-atât hotarul lui mi-i mai aproape.

Piscul sfârșește-n punctul unde-ncepe. Marea mă-nchide, lutul m-a oprit.
Am alergat și-n drum m-am răzvrătit Și n-am scăpat din zarea marei stepe.

Sunt prins din patru laturi deodată, Și-oricât m-aș măguli biruitor, Cunosc ce răni și-anume unde dor Și suferința mea necăutată.

Din vitejii și biruinți trecute Am câștigat puterea, ce-a rămas: Nu mai străbat destinul meu la pas, Ci furtunos de-acum, și iute.

Nu lua în seamă cântecele grele
Cu care turbur liniștea de-apbi.
Sunt leacuri vechi pentru dureri
mai noi Și cântă moartea-n
trâmbițele mele.

Jignire

Neprețuind granitul, o,
fecioară! Din care-aș fi putut să
ți-1 cioplesc, Am căutat în lutul
rumânesc Trupul tău zvelt și cu
miros de ceară.

Am luat pământ sălbatic din
pădure Și-am frământat cu
mână de olar, în parte, fiecare
mădular, Al finței tale mici, de
cremene ușure.

Zmălțându-ți ochii, luai tipar
verbina, Drept pleoape, foi
adânci de trandafiri, Pentru
sprincene firele subțiri De iarbă
nouă ce-a-nțepat lumina.

Luai pildă pentru trunchi de la
urcioare, Și dacă-n sâni și șold
a-ntârziat Mâna-mi aprinsă, eu
sunt vinovat Că n-am oprit
statuia-n cingătoare

Și c-am voit să simtă și să
umble Și să se-ndoaie-n pipăitul

meu, De chinul dulce, dat de Dumnezeu, Care-a trecut prin mine și te umple.

Femeie scumpă și ispită moale! Povară-acum, când, vie, te-am pierdut, De ce te zămislii atunci din lut Și nu-ți lăsai pământul pentru oale?

55

Graiul nopții

Uucuvaie, cântecul tău târziu, în noaptea cu vestmânt argintiu, Are câteva tari silabe. Cu câteva silabe slabe.
Ce prost, întâi, s-a-nfricoșat de tine, De cântecul tău cu chemări străine, De ființa de abur și pucioasă în noaptea lui somnoroasă?

Ochii tăi, mari și teferi, Ca niște luceferi înghețați de uimire, Privesc în suvenire. Tu știi că destinul e grav în pensula marelui zugrav. Omule, gură strâmbă, gură hâdă, Pasărea nu știe să râdă!

Tu ești clopoțelul Sântului Duh

Și treci lung prin văzduh Și suni
lepădarea de sine Și-mpărăția
nopții ce vine. Glasul tău
depărtat și sfânt Spune auzului
de pe pământ Că sufletul
trebuie să stea De veghe,
înarmat în șea;
Că sufletul e-o sabie sticloasă
Care trebuie trasă:
Să-i scânteie stelele-n luciu!

Povară mi-e mintea, ca tuciul.

Tu trăiești fără castel, Fără
pat, făr' așternut, De la
început;
Fără cufăr, fără cărți,
Zburând mereu într-alte
părți, Neașezată nicăieri,
Fără drepturi, fără puteri.

O! cucuvaia lui Dumnezeu,
Gândesc c-ai fi sufletul meu!

Biulbiul

Dimineața, seara, triste.
Triste-s oare-ntr-adevăr?
Umbre-atâmă de batiste Și
de fire lungi de păr.

De vor fi sau nu, precum
Ochiul de ciclop le vede,
Zugrăvite-n vânt cu fum, N-
au conture, nici parfum
Ramurile din li vede.

Printre prunii din amurg
Cântă-n ritmuri de tipsii
Ghiersul moale, stihul turc
Și arab, de la geamii.

Rugăciune! Nebunie!
Ca bolnavii gem cu toții. Sunt nebuni? în chinovie Au și munte și câmpie.

Catapeteasmă pustie, în altar, îmi intră hoții.

Iosif al Ungro-VIahiei

Se-nalță fumul de tămâie
De la jertfelnic la Isus Și cu mireasma lui mângâie Sfinții cu nimb de foc, de sus.

Cântările, suind în cor
Cu clopotele, s-au topit în glasul de mijlocitor Al blândului mitropolit.

înveștmântat în promoroc
Cusut cu foi de trandafir, Se roagă-n gând ca un proroc Și pune fruntea pe potir.

Dar ridicându-1 Preasfințitul
La ceruri, brațul i se frânge
Și varsă din neprihănitul
Trup sfânt muiat în sfântul sânge.

Curata cuminecătură în veac
de veac nu s-a vărsat.
Unchiașul în genunchi
murmură: - „Părinților, sunt
cu păcat!"

Pe când părinții-arhimandriți
Și arhondarul stavrofor Se
jăluiesc, nemântuiți, Cum că
păcatul e al lor.

Icoană

INoaptea întinde scoarțe, plocate și
covoare, Urzite cu zigzaguri și cu
chenar mărunt, în care se repetă
izvodul la culoare Și chipurile crucii
și florile, cum sunt.

în fața lunii, dreaptă, șoseaua-n vărgi
cu plopii S-a pardosit cu țoale din Jii
și Mehedinți, Și-n umbra fiecărui
copac așteaptă popii, Strângând în
mâini tăcute cădelnițe fierbinți.

Ivirea se va face, pesemne, din
câmpie, Prin albele cătune, pitite
subt căciuli. La moara adormită cu
roata-n apa vie S-au și sculat dulăii,
molatici și ciufuli.

Căci iar Ierusalimul se-arată după
ploaie, Cum l-au știut întocmai, pe

vremuri, cuvioșii. Ce vezi? Soboliinaltă biserici, mușuroaie. Ce-auzi?
Văzduhul cântă întreg cu toți cocoșii.

Inscripție pe un portret

Cunoști în vreme visul că sfârșește. Ți-
ai așteptat oșteanul trist pe scut Să-ți
intre-n zale reci în așternut Și să-ți
frământe trupul tâlhărește.

Și te socoți ca iedera, deodată, Rămasă-
n legănare și pustiu.
Ai bănuit că platoșa-i pătată, Pe care
odihniseși, cu rachiu.

Făptură vrăjitoare și duioasă!
Nu te-am oprit s-aștepți și să suspini Ci
te-am lăsat să-l încâlcești în spini
Fuiorul vieții tale de mătasă.

Mi-am stăpânit pornirea idolatră Cu o
voință crâncenă și rece;
Căci somnul tău nu trebuia să-nece
Sufletul meu de piscuri mari de piatră.

Durerea noastră-aduce cald și bine
Celor hrăniți cii jertfele din noi.
Eu, noaptea, ca un pom, ascult în mine
Căzând miloase-n cuiburi, sfinte foi.

Toamnă

Străbatem iarăși parcul, la pas, ca mai-nainte.
Cărările-nvelite-s cu palide-oseminte.
Aceeași bancă-n frunze ne-așteaptă la fântâni.
Doi îngeri duc beteala fântânilor pe mâini.

Ne-am așezat alături și brațu-i m-a cuprins.
Un luminiș în mine părea că s-ar fi stins.
Mă-ndrept încet spre mine și sufletul mi-1 caut
Ca orbul, ca să cânte, spărturile pe flaut.

Vreau să-mi ridic privirea și vreau să-i mângâi
ochii... Privirea întârzie pe panglicile rochii.
Vreau degetul ușure să-1 iau, să i-1 dezmierd...
Orice vroiesc rămâne îndeplinit pe sfert.

Dar ce nu pot pricepe ea pricepu, de plânge?
Apusul își întoarce cirezile prin sânge.
O! mă ridic, pe suflet s-o strâng și s-o sărut -
Dar brațele, din umeri, le simt că mi-au căzut.

Și de-am venit ca-n timpuri, a fost ca, înc-o
dată, S-aplec la sărutare o frunte vinovată, Să-
nvingem iarăși vremea dintr-o-ntărire nouă Și
să-nviem adâncul izvoarelor de rouă.

Și cum scoboară noaptea, al’dată așteptată, îmi
pare veche luna - și steaua ce se-arată, Ca un
părete de-arme, cu care-aș fi vânat.

Și fără glas, cu luna, și noi ne-am ridicat.

Mitra lui Grigorie

Tiara, grea pe frunte, de aur gros bătut, S-a făurit frumoasă, acum vreo șapte veacuri, Muncită, în robie, de meșter priceput A-mpodobi tertipul cu gingășii și fleacuri.

Aci, cunoști călcâiul ciocanului, lovit în bulgării de aur supuși silit strivirii Și-ncovoiați de-o floare la locul potrivit, Prinzând înfățișarea, treptat, a-nchipuirii.

Aci, se subțiază metalul străveziu,
Și, fir plăpând, ca firul de păr prin flori se coase: Tors ca din furci de aur și ajungând mătase, Pe nicovala neagră, se iscă nimbul viu.

Trei rânduri de smaralde, ca dinții din gingie, Rotunde, deopotrivă, jurîmprejur răsar, Pe-alocuri întrerupte de-o piatră rubinie Și de un bob mai mare de vechi mărgăritar.

Păstrată pentru Paști în cămin cu-ncuietoare, Tiara stă-n părete, păzită de doi sfinți. Albastrul căptușelii pătat e de sudoare, Pe creștetul, din vremuri, al foștilor Părinți.

Agate negre

Cum e-n mijlocul tăcerii, Adâncită-n văgăuna Nopții palide, ca luna Licărind în bruma serii;

Și cum sufletul se pierde într-un lin păinjeniș Ce se leagănă pieziș Să-1 mângâie și dezmierde;

Cum din foile citite
Fluturi albi, cu ochi de aur, Pe buchete de țintaur Mișcă aripi prăfuite;

Cu susure de mătasă înecată de dantele - Pe la geamurile mele Trece vântul ca o plasă Constelată cu mărgele.

Turburat în amintire, S-a întors parfum de vis, De la sânu-abia deschis, Peste care-un braț subțire Adormea ca un iris.

Ochii strânși în coji de fier Dau o boabă tremurată

Pentru ochii de-altădată; Și copacii-ntorși spre cer Par corăbii negre, iată, încărcate cu mister.

Oseminte pierdute

Iubirea noastră a murit aici. Tu frunză cazi, tu creangă te ridici.

Atât amar de ani e de atunci!
Glicină tu, tu florile-ți arunci.

A mai venit de-atuncea să v-asculte, Voi plopi adânci, cu voci și șoapte multe?

Voi ați rămas întorși tot spre apus, Voi creșteți toți de-a pururea în sus.

N-o mai zăriți, din vârfuri, nicăieri?
Știți voi ce vorbă este vorba „ieri“?

La poartă, umbr-aceluiași stejar.
Mă rog, intrând, de domnul grădinar.

Fântâna curge, ca și-atunci, mereu, Tu curgi, fântână, pe trecutul meu.

Și toate sunt precum le-am cunoscut, Rămase-așa, ca dintru început.

I-am spus că vreau să caut un mormânt, Pe care l-am săpat, de mult, cântând.

Și mi-a răspuns că nu e în grădina lui.
E-adevărat. Nu este mormântul nimănui.

Satan

Călătorind pe malul furtunilor latine,
L-am întâlnit, sol pașnic, pe-o stâncă de topaz,
Cu ochii, râpi de umbră, deschiși din cer spre mine, Cu talpa roză, linsă, subt munte, de talaz.

Gol în imensa zare, tăcut și gânditor, Cu brațele păroase, la piept, făcute cruce, Privea la luntrea-mi albă pe undă cum se duce Târâtă de vârteje, - picior peste picior.

Deși nămiez, în umbra-i, culcată peste mare,
Ca dâra unei neguri în care se răsfrâng, Văzui cum firmamentul roiește și tresare Din mii de candelabre aprinse din adânc.

Și se-ntreba atuncea speranța mea mirată:
Cine-ar fi fost să fie bărbatul uriaș, Oprit pe țărmul lumii, cu-o mână-atât de lată încât putea să joace pe deget un oraș?

Eu ridicai lopata în semn de datorie Și m-am sculat din luntre, de jos, ca să-l salut, Scoțând pentru cinstire albastra-mi pălărie Ca-n fața unui rege ce trebui-cunoscut.

El își întoarse capul puțin, strâmbând în loc
Planetele ca mingea, și luna cum e chifla - Și
încruntând sprinceana pe ochiul lui de foc,
Răspunse Europei, orgolios, cu tifla.

Vodă Țepeș

Pacea e-n țară, pacea e-n afară, Hotarul, liniștit cum n-a mai fost, Și șesurile, azi la adăpost, Plugarii noi le fulgeră și ară,

Pe la-nceputul dulce-al primăverii Satul și-aduce-aminte de povești, Și frunza tremură pe crengi cerești, Și, pasămite,-n taină, și boierii.

De bună seamă. Vodă gânditorul La curățirea lumii-i hotărât, îndeasă țeapa-n oameni până-n gât Pentru-a-ntâlni șezutul omușorul.

Și nu cunoști cruțări și amânări De te arunci dreptății împotrivă. De-altfel, creștin, cu țepile, colivă îți pregătește Vlad - și lumânări.

Cuviincios cu buna rânduială, Pentru cei mari, fie munteni sau turci, Avea mai mari și osebite furci, Ca treapta loc

să nu dea la-ndoială.

Vedeai vizirii la-nălțimea lor, înfipți în vârfuri sprintene de plopi. Iar pentru sfinți, vlădici și episcopi Avea lemn sfânt și bun mirositor.

Și iată Sfatul Țării adunat
Să mulțumească Domnului de Pace.
Vlad șade-n jilț. E liniștit. Și tace.
Cu sufletul în platoșă-mpăcat.

Și pe când prieteni și curteni în zale
Ciocnesc în juru-i cupele cu vin, în cinstea faptelor Măriei sale, El cugetă ce țepi li se cuvin.

între două nopți

Mi-am împlântat lopata tăioasă în odaie.
Afară bătea vântul. Afară era ploaie.

Și mi-am săpat odaia departe subt pământ.
Afară bătea ploaia. Afară era vânt.

Am aruncat pământul din groapă, pe fereastră.
Pământul era negru: perdeaua lui, albastră.

S-a ridicat la geamuri, pământul până

sus.
Cât lumea-i era piscul, și-n pisc plângea Isus.

Săpând s-a rupt lopata. Cel ce-o știrbise, iată-1, Cu moaștele-i de piatră, fusese însuși Tatăl.

Și m-am întors prin timpuri, pe unde-am scoborât, Și în odaia goală din nou mi-a fost urât.

Și am voit atuncea să sui și-n pisc să fiu, O stea era pe ceruri. în cer era târziu.

Caligula

Dorm în umbră legănate lebezile-n puf de undă, Cuiburi albe, perini albe, printre stele furnicar. Câte-o stea însingurată cată-n aripi să se-ascundă, Câte-o lebădă-și îndreaptă capul, ca un nenufar.

De pe pod, la miezul nopții, le aruncă mâna bună Pâinea, ce nutrește truda și trudește visătorii.
Mâini, lăsați-le flămânde să se-acopere cu lună; Lebezi, așteptați ca pâinea să v-o dea semănătorii.

Stea cu stea pe-ntinsul undei liniștite pun cleștar, Și printr-însul zugrăvite lebezile par și luna.

Plângeri de viori și fluier cad în lac
mărgăritar Și se-aud din depărtare lovind
unda câte una.

în palatele aprinse, cu balcoane și
unghere, Liturghia bogăției are și-astă-
seară loc.

68

Cine-a scris, în ce odaie, fără pat și fără
foc, Imnul ăsta de izbândă, de iubire și
durere?

Folosiți-vă de cântec, de lumină și de taină,
Cupe omenești de goluri, pline-n viață câte-
o clipă, Și cenușa prin văpaie se-
nveștmântă cu o haină Și găsește ca să
cadă înapoi un fulg de-aripă.

Cântecul, lumina, taina, unda,-ntinsurile-
albastre, Noi le ținem, noi le strângem, cei
căzniți, urâți și goi, Temeliile veciei orice-
ați face-s ale noastre.
Voi, întoarceți-vă veseli și slăviți, întru
noroi.

Inscripție pe o ușe

Lzând pleci, să te-nsoțească piaza
bună, Ca un inel sticlind în dreapta ta.
Nu șovăi, nu te-ndoî, nu te-ntrista.
Purcede drept și biruie-n furtună,

Când vii, pășește slobod, râzi și cântă.
Necazul tău îl uită-ntreg pe prag.
Căci neamul trebuie să-ți fie drag Și
casa ta să-ți fie zilnic sfântă.

Stinse scântei

De ne-ar ajunge numai icoana ce o lasă O undă lângă luntre, un povârniș de casă, O vatră-nvăluită-n cenușă către seară Sau un tighel de piatră pe-o cruce seculară, Tu ți-ai închide ochii și le-ai pomi să vie Icoanele pierdute-n lumină aurie. Și-ai retrăi trecutul întreg, cu ochiu-nchis, Fără să simți că-ncepe să semene a vis.

Dar învierea celor ce-au licărit de sus Și se întorc să urce pe zări, de prin apus, în pulberile lumii cernute-n amintire, Se întocmește goală, într-o perdea subțire. Icoana lor e vie, dar sufletul defunct e. Ce-a fost hotar îți lasă din el câteva puncte. Din fosta-mpărăție azi a rămas o hartă, Cu care-n vântul iernii cârpești fereastra spartă. Era portretul unei făpturi de alb azur, Din care, pentru lampă, croiești un abajur. Aducerile-

aminte biletul ți-1 trimit Cerând
adeverință un plic neiscălit.

Tu, du-te și atinge-ți de lacuri și grădini
Aripile mânjite, din timpuri, cu lumini,
De vreme ce dorința și vatra nu-ți ajung.
Petrece lumea toată, călare,-n lat și-n
lung - Și todeauna ținta la care ai ajuns
Să-ți cadă moartă-n suliți, ca un vultur
străpuns.

70

Restituiri

N-au mai rămas prea multe de-nvins și de
știut. Șoseaua se strâmtează, cărările se-
mbină. Le simți apropiate din ce în ce mai
mult, Ca spițele din roată, crăpate de
lumină.

Ne-apropiem. Văzduhul miroase-a vechi
prin noapte, Flori vechi răsar de-a pururi
cu vechile lumini.
Un abur slab se ceme, un cer spoit cu
lapte, Departe,-n orizonturi, se naște prin
tulpini.

E-o insulă? un munte? o apă? un deșert?
De ce-ar sfârși-n pustie călătoria noastră?
Ne-a mai rămas s-ajungem, acolo, poate-un
sfert Din calea străbătută, jos verde, sus
albastră.

Să ne oprim? Un cântec ne vine de la han.
E vinul bun și patul adânc și tu ești dulce.
Și-ai vrea, învăluită în părul tău bălan, Pe jaruri carnea noastră, de vie, să se culce.

Nu. Mână crâncen, timpul tu sparge-1 cu potcoava, S-apropiem vecia mai repede de noi.
Păstrează-ți sărutarea, ca florile otrava, Ca să o dăm țărânii întreagă înapoi.

Din nou

Din nou străbate iama, întocmai ca-n trecut, Cu-aceleași obiceiuri, mereu nestrămutate! Ostrețe până-n ceruri, miresme pipărate, Movili de crizanteme și-un vânt ce-a mai bătut.

în ulițele-nalte, e noapte ziua-ntreagă, Și umbra, suvenire din vremea-ncetei luni, Se risipește, parcă, din carul cu cărbuni, Ce trece tras de-o gloabă normandă și beteagă

Senină-n imitarea-i eternă, rece, goală, Și silitoare, iama, ca un școlar supus, Aplică-ntodeauna, strict, regula de sus, Cuminte,

mulțumită de-a fi gramaticală.

Cât timp măcar gândirea n-o vrea să se dezvețe în mijlocul acestei corecte repetiții Pentru-ngrășarea ierbii și altoitul viții, Și să renunțe-odată la doruri și tristețe?

Copacii însă uită de flori și relief, în ceața-ntinsă, sură, din spațiu; deopotrivă, Tămâie pentru frunze, și pentru morți colivă, Par începuți pe-o stofă de lână, pe gherghef. Poetul, strâns în casă, pe piscul dintre hornuri întârzie-n mândria tăcerii, solitar.
Visează pentru Domnul cu dulce în zadar
Și se hrănește zilnic cu ceai și două comuri.

Băiete, ai un cufăr de foi și de caiete. Dă groaza la o parte, citește-le din nou.

E timpul ca la comuri s-adaogi și un ou, Și un potlog ca lumea, carâmbilor la ghete.

Vino-mi tot tu...

V ino-mi tot tu-n fereastră, stea-n fundul lumii vie, Ce mă cunoști aproape cu geamul de Tărie, Cea stinsă cea din urmă și-aprinsă cea dintâi. Coboară-te la mine, și până-n zori rămâi.
Ochiul deschis, în care un gând mi se

aține, Dorește ziua-ntreagă de noapte și de tine. La tine se ridică în fiecare seară Albina să ia miere un strop și-un bob de ceară.

Soarele-i scump potecii și prinde vieți de tină, Dar covârșit de sineși prea-i foc și prea-i lumină. Și de mi-i bună raza ce-o frânge-n pisc și stâncă, Tu mângâi, mir de aur, durerea mea adâncă, în jurul tău misterul, cu slove negre scris, Ca-n mine pune golul alăturea de vis: Când visul dându-i margini, când golul, lui, vecie, Și-mpreunați nici unul pe celălalt nu-1 știe.

Biserica din gropi

Biserica necunoscută, cu hramul șters, cu vârful rupt, Cu turla leșinată-n aer, se încovoaie-n osteneală, Și streașinile-i, adăposturi de cuiburi, prinse dedesubt, Păzesc și-a îngerilor palizi închipuită poleială.

Un tei acoperă cu frunza șindrila sfântului locaș Un preot cântă liturghia, bătrân și gârbov, în veștminte, Pentru creștinii și păgânii acestei margini de oraș.

Și pentru câți, după pomelnic, își mai aduce, știrb, aminte.

Tu n-ai de piatră decât semnul unui mormânt de domnitor, De nici un stil arhitectura ta nu râvnește ca să ție.
Zidită-n lut, din grinzi și bârne, și povârnită pe pridvor Istoria și arta nu stau auzul să și-l plece ție.

Dar el, oltean cu coșuri pline și cu balanța fără greș, întârzie din drum la tine, când drumul lui spre tine duce. Ia cobilița din spinare, cu coșurile de cireși, O pune jos și, cu sfială, scoțând căciula, face cruce.

Despărțire

V-ând am plecat, un ornic bătea din ceață rar, Atât de rar că timpul trecu pe lângă oră.
I-am auzit întâia bătaie amândoi, Pierzându-se-n noiembrie prelungă și sonoră.

Poate mai bate încă secunda de atunci, Poate-a tăcut îndată și-așteaptă să mai vie îmbrățișarea veche, din nou, precum a fost, Și lacrimile tale, în gara cenușie.

Cu limbile oprite pe palidul cadran, Ne-a urmărit plecarea, de sus, ca o fereastră De

casă părăsită, cu-o rază frântă-n geam. Nu l-ai simțit că este părtaș la jalea noastră?

Te-ai împăcat sau suferi de vremea ce-a crescut? La ce visezi când ziua pe lampa ta se curmă Și cade-n geam zăpada la ceasul cunoscut, Tu, care-ai stat bătaia s-asculți, pe cea din urmă?

Psalmul de taină

O, tu aceea de-altădată, ce te-ai pierdut din drumul lumii! Care mi-ai pus pe suflet fruntea și-ai luat într-însul locul mumii, Femeie răspândită-n mine ca o mireasmă-ntr-o pădure, Scrisă-n visare ca o slovă, înfiptă-n trunchiul meu: săcure. Tu ce mi-ai prins de cântec viața cu brațe strânse de grumaji Și m-ai pornit ca să mi-o caut la tine-n palme și-n obraji.

Pe care te-am purtat brățară la mâna casnică-a gândirii. Cu care-am năzuit alături să leagăn pruncul omenirii. Pur trandafir, bătut în cuie de diamant, pe crucea mea Și care-n fiece mișcare pierzi cu-o petală câte-o stea. Cămin al dorurilor mele, fântâna setii-nvierșunate. Pământ făgăduit de ceruri cu turme, umbră și bucate.

Tu care mi-ai schimbat cărarea și mi-ai făcut-o val de mare, De-mi duce bolta-nsingurată dintr-o vâltoare-ntr-o vâltoare, Și țărmii-mi cresc în jur cât noaptea, pe cât talazul mi se-ntinde, Și ai lăsat să rătăcească undele mele suferinde;
Unde ți-s mâinile să-ntoarcă în aer căile luminii?
Unde sunt degetele tale să-mi caute-n cunună spinii? Și șoldul tău culcat în iarbă, pe care plantele-1 cuprind Și-ascultă-n sânul tău suspinul iubirii, cucerit murind?

Tu ce-nfiori pe șesuri plopii când treci, din creștet la picioare, Și prinzi de tot ce te-ntâlnește o plasă caldă de răcoare.

76

Tu ce scrutezi, scoțându-ți sânii pe jumătate din veștminte Ca să-i sărute focul gurii, cuprinși de mâini cu luare-aminte, Pustia vremii, străbătută de șoimi de scrum și de nisip, Cărora vântul le-mprumută o-nfățișare fără chip;

Tu te-ai pierdut din drumul lumii ca o săgeată fără țintă, Și frumusețea ta făcută pare-a fi fost ca să mă mintă. Dar fiindcă n-ai putut răpune destinul ce-ți pândi făptura Și n-ai știut a-i scoate-n cale și-a-1 prăvăli de moarte, ura;

Ridică-ți din pământ urechea, în ora
nopții, când te chem, Ca să auzi, o!
neuitată, neiertătorul meu blestem.

Triumful

își împlini voința cumplitul crunt efort.
Neturburat de bine și rău, privești destinul
Și nu te mustră gândul că tu ești asasinul
Viteazului din munte, întins, învins și mort.

77

Osânda findu-ți dată de-a crește îndoit,
Făcuși din tine două puteri adânci de ură,
Și luași în luptă partea mândrită, cu
căldură, A celuia ce astăzi însemni c-a
biruit.
Năvala,-ntâi, fu-nceată, târzie, într-adins.
Dar zi cu zi mai crude și mai necruțătoare,
Oștirile cu coifuri, pe cai, cotropitoare,
Pământul de pedeapsă l-au rupt și l-au
cuprins. Striviși în șapte zile ce-i zămislit în
șapte. Nu mai adie vântul în parcuri,
parfumat. De țâțele femeii, rămase fără
lapte, Prunci orbi și muți, schelete și sluți
ai spânzurat. Albinele, din bozii, aduc la
stupi otravă, Izvoarele-năcrite-s și strugurii
scămoși.
Ca să-ți ajungă ploaia, pune-n văzduh
zăbavă, Și norii-n cheagul serii curg vineți
și băloși. Nici o vioară nu mai pricepe să
mai sune, Chiar stelele, sfințite și pure la-

nceput, Au putrezit în bolta visărilor străbune, Și zările, mâncate de mucegaiuri, put. A năzuit un clopot să sune liturghia, Și bronzul lui, ca scrumul, din turn s-a risipit, într-un avânt vremelnic voî și ciocârlia Cu aripile smulse să urce-n răsărit.
Poate-n genunchi mai cauți târzia îndreptare Și ceri smerit hodină la cerul tău pustiu. E de prisos. Genunchiul de stei lipit ți-1 țiu, Și biciul greu de plumburi și noduri, pe spinare. E de prisos. Izbânda, de veci s-a câștigat. Curata voie bună și sfânta bucurie Din lanțul de robie nu pot să mai învie Și să atingă cerul bătut și-njunghiat.
Voința nu se teme de-acum de-o înviere - Și ca să nu mai cerce să fie fericit,

A luat în clește insul întreg și l-a stârpit,
Cu dreptul ce i-1 dete sălbatica putere.

întâmpinare

Dormi la fereastra visului meu, țară, Al cărei lan a strălucit întâia oară Cădelnițelor sufletului meu fierbinte, Cu care ți-am ieșit arzând nainte, Și am călcat potecile lui Dumnezeu Cu luare-aminte.

Prin gândurile mele căile se țes Mereu,

pe unde spinii mi-am cules, De unde corbii-nvăluiți de ploaie Ridică
Pe aripe blestemul celui ce se-ndoaie Și face-ntâiul pas, în zori, cu frică.

Bătați, feți albi, în inimă la mine, De care sunt duminicile pline Și holdele și brazdele și satul.
Cântec și joc,
Prin lumea sufletului meu vă faceți loc
Și fiți-i zi cu zi aluatul
La frământatul suferințelor cu foc.

79

Heruvic

Tot ceasul îmi aduce un dar și-o jertfă nouă, De vreme ce lumina primește să-mi lumine. Câmpia scoate-n brazde bijuterii de rouă Și pomii pun coroane și nimburi pentru mine în giulgii clătinate se leagănă cu lacul Făptura, pretutindeni de față și dosită, A celui ce, cu firul de umbră și cu acul Scânteii, îndesește pânza mereu pe sită.

îmi crește-n suflet iarăși o strună de vioară. Dar cântecul în mine, tânjind să se deștepte, Sfiios și șovăielnic și-acum ca-ntâia oară, Răsună-n depărtare, mai sus și mai afară, Ca-ntr-o vecie albă cu stâlpi și

turle drepte.

Și, seara, învelindu-și grădinile cu crep,
Sunt altoit cu visuri, ca un ocean cu stele.
Nu știu culesul lumii de unde să-l încep,
Din câte flori de aur mi-ajung până-n zăbrele.

împrejmuit cu noaptea, aștept ca o făclie,
înfășurată-n iederi și frunze de leandru Și
încă neaprinsă, la ora mea târzie, în vârf
să mi se lase o stea din policandru.

închinăciune

V iată de foc! ce faci în vatra noastră?
Te-năbușe chibritul și te sting Hârtiile-
aruncate în flacăra-ți albastră. Zalele
noastre nu se mai ating Să-și oțelească
solzii lor, de tine. Platoșa noastră n-a
mai oglindit Văpaia negurilor toate, pline
Din răsărituri și din asfințit.
Când păstoream cu turmele pământul Și
ne mutam ușori din loc în loc, Și nu
știam unde ne-a fost mormântul Și
viețuiam cu zarea la un loc Și ne sculam
cu soarele deodată Și ospătam pe-o
margine de apă Și ne urma vecia ca o
roată Și-aveam toiag și fluiere drept

sapă Și plug; și visul ne era pătul - Atuncea ochii noștri zâmbitori Nu căutau de subt învelitori Petecul unui crepuscul. Necunoscând hârtie și cerneală, Cântecul nostru se-nălța cântat, Iar nesfârșitul vieții nu era stricat De un canon, un scris, o zugrăveală. Unde purcezi? rosteam la despărțire Și arătam cu brațul în apus, în miazăzi, prin aburul subțire Ce-1 risipea cădelnița de sus. în miazăzi, în miazănoapte, Pe patru drumurile largi ale făpturii

Veneau cu noi, deasupră-ne, vulturii, Și ugerii, alături, ai vitelor, cu lapte. Necăutând în turle și orașe
Unde se-nseamnă timpul cu-o bătaie, Soroacele stau scrise în stelele urmașe. Și ne simțeam acasă în cer, ca-ntr-o odaie.

Potirul mistic

lată-1 cuprins în singura lumină Ce-o altoiește cerul pe pământ. De liniști mari cărarea lui e plină Și pasul lui e tânăr, drept și sfânt, Precum ar fi al codrilor de stele Când s-ar mișca din loc, și-n mers Păstorul alb, ivindu-se-ntre ele, Și-ar face drum, păscând, prin

univers.

L-așteaptă-n zări talazele de fier:
Nestrăbătuta lor întunecime - Ce bat
zăgazul limpedelui cer Cu spaimă,
hotărâre și cruzime. E o statuie de-
ntuneric sfântul, Și ochiul care să-l
pătrundă Nu l-a născut din lutul lui
pământul. Ca să-l ridice peste el și undă.

Amforă,-n jur cu-o antică pictură
Ce-și amintește-n murmur c-a rămas

Plinul de umbră pân' la gură, Vas
tămâios, pe-un fost iconostas, Du-te,
purtată-n soare cu mândrie, Până acolo
unde-s zori de seară, Și varsă-te în bezna
cenușie întreagă, liniștită, solitară.

Tu nu ești frumusețea...

Tu nu ești frumusețea spiralelor candide, în ochi tu nu duci moartea și perlele lichide în cari răsfrâng misterul văpăile livide.

Nici flori n-atingu-ți fruntea spre dânsele plecată, Nici pagini cu poeme rămase de-altădată Nu se desfac nostalgic în dreapta-ți inelată.

Tu nu cunoști otrava gândirii și-a vegherii: Fantasmele de fildeș, regini ale tăcerii, Nu ți-au suflat miresme subt sălciile serii.

Tu știi că de când lumea e liniște și pace, Că drumul e pe care păianjenul îl face Țesând în umbra caldă velurele să-mbrace Subt cari stagnează ochii și pletele-ți opace.

Copil naiv! de-aceea te-ador și te mângâi Cu fața-nmormântată ca-n floare de lămâi în camea-ți netezită de buzele dintâi!

Și nu-ți șoptesc sonete, nici mituri nu-ți îngân, Pe unde trece umbra acestui hoit păgân.
Aplec eternitatea spre tine, și rămân

Cu ochi-închiși în zâmbet, copil abia-nflorit;
Cu fruntea răsturnată, cu visul risipit,
Ca o dantelă scumpă, pe trupu-ți adormit.

Dar spune-mi, la crepuscul, încet, sunt fericit?...

Sfârșitul toamnei

O! cine-ar zice că pe-aici Au fost

vreodată flori, Privighetori, Și
cărți citite cu ochi mici, în care
latele panglici întorsu-s-au de-
atâtea ori?

Și totuși, furăm doi mai ieri,
Strânși braț de braț, gângavi, Ca
doi bolnavi;
Și-n legănarea celor seri, Subt
plopii negri și severi, Blânzi și
supuși ca niște sclavi.

Să plec! de-acuma sunt străin Pe
unde fură tei, Pleșuvi și ei!

Ceva ciudat, ca un destin Mă-
mpinge să mă-ntârzii prin Căzuta
frunză din alei.

Aici, unde-a murit trecutul, Mă
plimb ca-ntr-un mormânt, în care
sunt
Legat s-ascult cum tace lutul, Pe
când în suflet toarce mutul
Regret, înfășurat în vânt.

Psalm

Vecinul meu a strâns cu nendurare
Grădini, livezi, cirezi, hambare, Și

stăpânirea lui se-ntinde-acum Pân’ la hotarele de fum. Soarele-apune zilnic și răsare într-ale sale patru buzunare. Văzduhu-i face parte din avut Cu-al zalelor de stele așternut. Luând și lumina-n țarcul lui de zestre, O potcovi și-o puse la căpestre. Din cer ia fulgeri, din pământ grăsimi, Adâncuri înmulțind cu înălțimi, Și fostul meu vecin de țărm se ține Vecin de-o vreme, Doamne, și cu tine.

Urechea lui, închisă pentru graiuri, Cu scamă s-a umplut, de mucegaiuri.

Gingia moale, înțărcată, suge, Ochiul pornește blând să se usuce, în pântec spini, urzici și aguride Dau știri de beteșugul ce-1 ucide. Creștetul gol poți să-l încerci Puhav subt pipăit, ca pe ciuperci. Și-i șubred ca o funie-nnodată, Cu căpătâiu-n barca înecată.

Doamne, așa obișnuit ești, biet, Să risipești făptura ta încet, Prefaci în pulbere măruntă Puterea dârză și voința cruntă. Faci dintr-un împărat Nici praf cât într-un presărat. Cocoloșești o-mpărăție mare Ca o foiță de țigare.
Dintr-o stăpânire semeață Ai făcut puțină ceață. Zidind, schele-nalte și repezi ridici, încaleci pe lespezi cât munții, melci mici. Păretele-i veacul pătrat, Și treapta e veacul în

lat, Și scara e toată vecia.
Și când le dărâmi, trimiți clipa Să-
și bată aripa Dedesubt.
Musca mută a timpului rupt.

Vraciul

Am un bazar de zări și firmamente
De cioburi noi de lună și planeți.
Aștri defuncți atârnă de păreți,
împărechiați cu zeci de instrumente,

Tablouri fără dată, cărți, portrete,
Pendule-n care cucul s-a oprit, Spade
cu vârful ars și ruginit, Icoane,
pajuri, chivote, stilete...

Am chei pe toate ușile-ncuiate,
Cântare, cumpeni și măsuri De
prețuit cenușile necercetate Din
sufletul imponderabilei naturi.

Am site fine de cemut polenul
împrăștiat cu-albinele pe bolți.
Unelte cu-ascuțișuri și cu colți
Pentru găsit volumul, numărul și
genul.

Corăbii ancorate-n câte-o mare,
Orașe grămădite-n crepuscul, Câmpii
întinse și pământ destul Subt
clopotele câtorva pahare,

Hlamide albe, mitre și coroane... Pot
unge papi, uzurpatori și regi.
Neamuri pierdute și vecii întregi
Stau condensate-n rânduri de
flacoane.

87

Un semn, și tâmpla cerului se-apleacă,
Un semn, și uraganul s-a trezit.
Un semn, și neamuri noi s-au zămislit!
Dar semnul mâna mea nu vrea să-l facă!

în farmacia mea atotlecuitoare
Aleanuri am la chinurile-abia simțite,
Misterioase și nemaitămăduite,
Pe când prin jur se naște lumea șubredă și moare.

Pe șesul negru cu lumini de ceară
Pot frământa din tină și scuipat Un nou
Adam, gigantic și nerăzbunat.
Aștept, îngenunchiată, plebea să mi-1 ceară.

Eu mă fălesc că nu vând ca atâția
Tezaurele mele. Nici nu știu
Dacă pe piață Dumnezeu cel viu S-a
ieftenit mai mult decât tărâțea.

Mormânt închis la zgomotul de-afară,

Contemplu-a cârtiților bucurie
Lingându-și puii cu idolatrie, Băloși, subt steaua mea polară.

Denie cu clopote

Taci. Nu te mișca.
Din întunericul meu s-a deșteptat Și zboară-n văzduhul înstelat Acvila amintirii.

O! nu turbura răsăritul.
De unde vine acvila albastră De a crescut atât?
Mică-n cuib și fără aripi am lăsat-o.

Nu-s prin urmare-nstrăinat Pe todeauna de trecutul meu.
Mai e nădejde, mai e mângâiere,
Mai colindă o umbră albă prin tăcere.

Norul ce mă răpise s-a spart!
Ploaie caldă! ploaie mănoasă!
Curgi, darnică, pe ogorul meu, Din care morțile sufletului S-au deșteptat.

Interior de schit

Sufletul tău e parc, de stâlpi, la
rând, Cu statui albe, sus, pe fiecare,
încremenite-n câte o mișcare Ce-a
obosit în piatră și s-a frânt.

Când pasul îmi purcede prin grădină
Furiș, ascult, în noaptea sunătoare,
Murmure cu silabe de lumină Și
vorbele de ceață și răcoare.

Pe subt cerdac uri, răzimat în coate,
Oprit sfiios, tăcerea să nu-nvii, Aștept
să treacă statuile toate în drumul
lunii albe, cenușii.

Pentru-ntunericul întins în tine
Am stele mici, pe care eu le pui Să
străjuiască-n lănci diamantine
Basmul tiptil și trist din visul lui.

Câte-o statuie își aduce-aminte
De locul ei adevărat
Și se coboară strânsă în veștminte
Până la capul celui aplecat.

întinde mâna, piatră, și tihnit
Mângâie-i-1 cu palme de granit.

Rugă de vecernie

In mine se deșteaptă o-ntreagă omenire,
Sunt cei ce-au fost pe vremuri, sunt cei ce sunt acum, Câte-o grădină veche, surpată-n suvenire, Mi-aruncă dinainte belșuguri de parfum.

Și de la sfântul palid, sfârșit și blând pe cruce,
La biciul ce-1 izbește și-l sângeră-n obraz,
Pe nesimțite nu știu ce-nvecinare duce Și rând pe rând sunt unul și celălalt. Zăplaz

90 între atâtea inimi ce bat cu toate-n mine, Ca niște turle pline de clopote, n-a fost, Nu este, n-o să fie și-n van va să suspine Eroul meu din suflet de râsul celui prost.

Și voia mea de bine, frumos și adevăr,
îngăduie să-și ție și-acolo-n gânduri jugul.
Simțindu-mi spinii frunții ieșind cu răni prin păr, Sunt cel dintâi porunca s-o dau:
Aprindeți rugul,

Ca sfântul în cenușă subt ochii mei să piară,
Ca dreptul să-și strecoare-n urechea mea scrâșnirea înmormântat în lemne și-nvăluit în pară!
Și-n mine bate-n palme, mișcată, omenirea.

Ca un norod de pașnici și veseli asasini Ce pregătesc dreptatea luminii viitoare, Unii-nvârtesc săcurea, ceilalți desfoaie crini, Cu sufletele-n beznă și degetele-n soare.

Dar hotărând privirea, de sus, pe umbra lumii Un suflet se strecoară în mine ca o rouă, Și-atunci visez cu gloata să bat poteca humii, Purtând în vârful lăncii, spre cer, o stea mai nouă.

De unde vin aceștia? De unde-acești eroi, Călăi, iobagi, apostoli, din noapte pân' la mine? De unde-această piatră cu fețe de noroi Și scăpărând cu focuri de-azur și de rubine?

Le sunt dator odihna ce pleoapa nu-mi atinge?
Le datoresc lumina și faptul crud că sunt?
Cu mine omenirea, Părinte, se va stinge?
Dă-mi pacea și răbdarea s-o caut și s-o cânt.

91

Blesteme

r rin undele holdei și câmpi de cucută, Fugarii-au ajuns în pustie
La ceasul când luna-n zăbranice, mută, Intra ca un taur cu cornu-n stihie, Și gândul meu gândul acestora-1 știe:

în împărăție de beznă și lut să se facă Grădina bogată și-ograda săracă. Cetatea să cadă-n nămol, Păzită de spini și de gol.
Usca-s-ar izvoarele toate și marea, Și stinge-s-ar soarele ca lumânarea.

Topească-se zarea ca scrumul.
Funingini, cenușă, s-acopere drumul,
Să nu mai dea ploaie, și vântul Să
zacă-mbrâncit cu pământul.
Sobolii și viermii să treacă pribegi
Prin stârvuri de glorii întregi. Să fete
în purpură șoarecii sute. Gângănii și
molii necunoscute Să-și facă-n tezaur
cuibare, Sătule de aur și mărgăritare.
Pe strunele de la viori și ghitare Să-
ntinză păianjenii corzi necântătoare.

întâi, însă, viața, bolind de durată, Să
nu înceteze deodată, Și chinul să-
nceapă cu-ncetul. Să usture aerul
greu, ca oțetul. Să șchioapele ziua ca
luntrea dogită,

Să-n târzie ora în timp să se-nghită, Și,
nemărginită, secunda
Să-și treacă prin suflet, gigantică,
unda: Pe sârma tăioasă-a veciei, în
scame Și rumegătură să vi se destrame.
Gâtlejul, fierbinte de sete, Să cate
scuipat să se-mbete, Și limba umflată-
ntre buze Să lingă lumina și ea să
refuze, Și-n vreme ce apa din șesuri se
strânge, Să soarbă-n mocirla copitelor
sânge, Și strugurii viei storși cu
mușcătură Să lase în gură coptură.
Coboare-se cerul, furtuni de alice în
câmp să v-alunge cu stelele-n bice.
Despice-se piatra în colți mici de
cremeni, Vârtej urmărindu-i pe semeni.
Odihnă cerându-i, pământul să-nțepe

Ivindu-se șerpii când somnul începe.

Pe tine, cadavru spoit cu unsoare,' Te blestem să te-mpuți pe picioare. Să-ți crească măduva, bogată și largă, Umflată-n sofale, mutată pe targă. Să nu se cunoască de frunte piciorul, Rotund ca dovleacul, gingaș ca urciorul. Oriunde cu zgârciuri ghicești mădulare, Să simți că te arde puțin fiecare.
Un ochi să se strângă și să se sugrume Clipind de-amăruntul, întors către lume, Celalt să-ți rămâie holbat și deschis Și rece,-mpietrit ca-ntr-un vis.
Când ura te-neacă și-ți scânteie-n oase Să vrei peste mie, să poți pân' la șase,

Necazul tău mare să dea voce mică, Să urli, să n-auzi, să vezi că ți-e frică.

Iar ție, jivină gingaș gânditoare, Să-ți fie șezutul cuprins de zăvoare. Ficatul un cui să-ți frământe.
Urechea să țipe și nasul să-ți cânte. Să-ți crape măselele-n gură Și dinții cu detunătură.
Să-ți pută sărutul, oftatul să-ți pută, Mormânt cu mocirla stătută.
O unghie pe săptămână Să-ți coacă la câte o mână, Și-n zilele de sărbătoare Un deget și de la picioare. De pofte să-ți sece obrazul, De bube să nu-ți miști grumazul, Să-ți iasă cocoașă Și gâlci și cucuie-n cămașă. Buricul, bubat din

născare, Să-ți sângere subt cingătoare. De glezne târâș să-ți atârne Ghiulele de capete cârne, Rânjite scrâșnite și nerăzbunate: Măceluri, osândă, păcate...

Miez de noapte

Eu sunt acel pe care l-am visat, L-am căutat și-am vrut să-l născocesc, Ca prin gunoiul meu cel omenesc Să treacă rază, ager și curat,

Acel ce-atinge neatins noroiul
Și poate duce drum și peste cer Și să rămâie fier de este fier, Rugina-n el să nu-și puie altoiul.

Să năzuiască-n marmură schimbare, Singurătăți, de sus, de stalactit, Fiind cu toate-n veac nepotrivit Și aripile findu-i veșnic călătoare.

Eu știu tăcea când visul a murit, Și-n

toată clipa-nalț câte-o statuie Tăcerii,
pe un drum ce suie Neisprăvit.

Duhovnicească

Ce noapte groasă, ce noapte grea! A bătut în fundul lumii cineva. E cineva sau, poate, mi se pare.

95

Cine umblă fără lumină, Fără lună, fără lumânare Și s-a lovit de plopii din grădină?
Cine calcă fără somn, fără zgomot, fără pas, Ca un suflet de pripas?
Cine-i acolo? Răspunde!
De unde vii și ai intrat pe unde? Tu ești, mamă? Mi-e frică, Mamă bună, mamă mică!
Ți s-a urât în pământ.
Toți nu mai sunt.
Toți au plecat, de când ai plecat.
Toți s-au culcat, ca tine, toți au înnoptat,
Toți au murit de tot.
Și Grivei s-a învârtit în bot Și a căzut. S-au stârpit cucuruzii, S-au uscat busuiocul și duzii, Au zburat din streașină lunii Și s-au pierdut rândunelele, lăstunii. Știubeiele-s pustii, Plopii-s cărămizii.

S-au povâmit păreții. A putrezit ograda...

Ei! cine străbătu livada Și cine s-a oprit?
Ce vrei? Cine ești,
De vii mut și nevăzut ca-n povești?
Aici nu mai stă nimeni
De douăzeci de ani...
Eu sunt risipit prin spini și bolovani...
Au murit și numărul din poartă Și
clopotul și lacătul și cheia.

S-ar putea să fie Cine-știe-Cine...
Care n-a mai fost și care vine Și se
uită prin întuneric la mine Și-mi
vede cugetele toate.

Ei! Cine-i acolo-n haine-ntunecate?
Cine scobește zidul cu carnea lui, Cu
degetul lui ca un cui, De răspunde-n
rănile mele?
Cine-i pribeag și ostenit la ușă?

Mi-e limba aspră ca de cenușă.
Nu mă mai pot duce.
Mi-e sete. Deschide, vecine.
Uite sânge, uite slavă.
Uite mană, uite otravă.
Am fugit de pe Cruce, la-mă-n brațe
și ascunde-mă bine.

Buna-Vestire

Dragă mamă, dragă mamă, Pânza iar mi se destramă. Sufletul și-acum mă doare, Trupul iar, în cingătoare, Brațul mi se lenevește, Fusul scapă dintre dește, Firul răsucit, din furcă, Mi se-nnoadă și se-ncurcă,

Acul floarea vrea s-o-nceapă Și se-ntoarce și mă-nțeapă. Dau s-aleg și dau să cos Și-mi iese lucrul pe dos. Ochiul udă în neștire Borangicul cel subțire. Gândurile mi-s amare Ca izvoarele de sare, în tot ce vreau și gândesc Aiurind mă pomenesc. Mamă dragă, mamă dragă, Parcă-mi crește-n sân o fragă. Am fost vinerea la schit: M-am rugat și m-am smerit. Ce să cred și ce să fac, Cu mine ca să mă-mpac? Mă simt pe la înnoptat Ca un zarzăr scuturat, încleștat în rădăcină, De-o zvâcnire de rășină. Și-uneori sunt ca o cracă, Singură care se-apleacă, Singură ce se frământă, Singură plânge și cântă, Singură se încovoaie De un gând ascuns de ploaie, Ca o pasăre în foi. Dragă mamă, îmi năzare Că din brâu, pe la-nserare, înviem și suntem doi.

Lingoare

Fata noastră e bolnavă, Fata mea și-a dorului, în vârful piciorului A-nțepat-o cu otravă Spinul prins de crini și laur. Fată, nu ți-am spus să pui Ghetele cu bot de aur, Șesu-n tum să ți-1 încui, Să-ți farmeci cărările, Să te joci de-a Duhul Sfânt Și numai cu zările Să te reazimi de pământ? Nu ți-am spus eu, la călcâi, Să pui floare de sulfină Și, ca steaua, să mângâi Ghimpii, spinii cu lumină? Să fii floarea ce-și desparte Frumusețea de țărână Și sleiește sus, departe, Viața ei de-o săptămână? Nu ți-am spus, seara și-n zori, Toate, de câte trei ori?

Fata zace-n pat bolnavă, Gingașă și somnoroasă, Ca pe-o tavă De argint, o chiparoasă.

Căci nu fui de la-nceput Ca să te fi fost făcut, Eu, cu degetele mele,

Din luceferi și inele!
Ți-aș fi pus, ca să nu suferi, Pleoape smulse de la nuferi, Ochi câte un bob de rouă, Licurici în lună nouă.
Sânii, ca doi pui de mierlă, l-aș fi pus în câte-o perlă. Și de fiece obraz Un rubin ori un topaz.
M-aș fi dus să-l văd cum țese Soarele

prin frunze dese, Cum izbește-n
piatră râul Și s-ascult cum crește
grâul. Cum își pune largul vânt
Aripile pe pământ.
Și din tot acest știut Ceas cu ceas te-
aș fi cusut, Și drept suflet ți-aș fi pus
Sabie cu vârf în sus.

Dar de stai și te gândești, Mai bine să
fii cum ești. Să te-nțepi, să te strivești
Prin bucate pământești.

Rugă de seară

Infinit! Infinit!
Adună-ți bolțile deodată în șuier
prelungit,

Și-n fruntea mea secată Și-n pieptu-mi
aiurit Te-nfige drept ca o săgeata.
Simbolic Infinit!
Te strânge-n chip de fulg Și-n mine,
lămurit, Te răspândește - să mă smulg,
Să cad ca un aerolit Scăpat din circuit.

Demonic Infinit!
Descinde-n mine cum descind
Tenebrele-ntr-un schit, în care sunete
se-ntind Dintr-o cupolă spre zenit,
Stropită-n creștet cu argint.

Cu tine dorul am
Să fiu răsplămădit și șters în slava mea de miligram De praf, suflat în univers.
Și dă-mi virtutea unui bram, Pământu-n vrăji să ți-1 destram.

Să-mi fie verbul limbă De flăcări vaste ce distrug, Trecând ca șerpii când se plimbă; Cuvântul meu să fie plug Ce fața solului o schimbă, Lăsând în urma lui belșug.

O! dă-mi puterea să scufund O lume vagă, lâncezândă.
Și să țâșnească-apoi din fund, O alta limpede și blândă.

Și mă înghite-ntreg, în haos, Umil, senin și mulțumit Că las în urma mea repaos, Și-o foaie nouă de adaos La cartea vecinicului mit, în care visul mi-e strivit Ca un vlăstar de mărgărit.

Apă trecătoare

Zămislită nu se știe pentru ce mâhnirii noastre, Ai s-ajungi, fărâmă rece, curgătoare unde-albastre, îmbrăcată cu arșița ce te-așteaptă-n zori de mai, Vei fi troacă și

oglindă, boturilor de buhai.
Luciul tău, prin blestem tainic, înghețat în umbra morii, Va tăia din dungă luna și crestă din zbor cocorii, înșirând minunea firii cu grosimea-ți de mătase, Fundul mărilor de ceruri îl vei înnădi și coase;
Și cu Dunărea, cu Nistrul, Oltul, Argeșul, rețea Vei urzi să legeni cerul, paznic pe grădina mea. Tot călătorind vei pune șesurilor, peste țară, Așternuturi vii de salbe, împrejururi de brățară, Și-n pământ, arat sălbatic și-apărat încins cu fierul, Brazde-n lungu-i de luceferi, îngropând în maluri cerul, Prin salcâmi plecați și sălcii, mulțumit că te atinge, Sânul mumelor voinice îl vei mângâia și linge. Gâștele cuprinde-le-vei pe subt aripi și vei duce.
Se va coborî prin tine turla răzimată-n cruce.
Plumbul tău cu fețe multe va sticli ca un vitrou 102
Care-n fiecare petec scapără un soare nou.
Și când mintea mea croiește un tipar mai lesnicios, începând întodeauna lucrul cu temei, de jos, Tu răstomi așezământul, și o lingură de apă Mă învață că se poate munca și de sus să-nceapă.

înviată-n miezul nopții, dusă lin pe mâini de umbră, Tu ești, fir de pisc și haos, ca o rază care umblă. Ce stihii străbați, streine de gândirea mea mirată, Ce comori nepipăite nici de visuri niciodată, Mărturia mi-o aduce, într-un tremur ca de jar, Licărul neprins de sculele-a nici unui argintar, însă de tresar în tine ochii-atâtor mari mistere;
De te-ai strecurat prin cuibul tainicelor giuvaiere; De-ascultași de ruga nopții, care-ți

descântase fința Ca să-și mângâie cu tine sihăstria, suferința;
De-ți ieșiră-n drum troiene de vecii și piatra moartă, Care trebuie-n strâmtoare biruită-ncet și spartă, Tu putuși întoarce hora-mpotrivirilor și-a humii Și ieșiși măruntă, sfântă, sprintenă, din legea lumii, Făr'a pierde nici un fulger, nici o za de curcubeie, Mișunând în vâlvătaia insului tău de scânteie.

Giulgii de lumină albă calul nostru va să pască, Și pe giulgii cortul nostru creasta va să-și hotărască. Eu, ca să-mi aduc aminte de adânc și nesfârșit, între două șesuri limpezi am oprit și-am poposit.

Stihuri

N-ar fi mai scumpă vremea sleindu-se-n tăcere Decât bătută-n clopot de glas fără durere?
Nu-i mai de preț arama, ce încă nencercată Așteaptă-n fundul lumii să fie căutată? în visul ce ne-nalță uniți, deasupra noastră, De ce nu s-ar deschide doar pleoapa ta albastră, De ce n-am simți numai ce nu se

poate ști Și gândurile noastre mereu le-am obârși? înmormântează-ți graiul oprit, subt sărutare, Și lasă-ți singur trupul, cu albele-i tipare, învăluit de umbră, el singur să murmure, Ușure ca o frunză, adânc ca o pădure. Să viețuiască singur în haosul de forță Ce te trimite nouă prăpastie și torță.
De ce n-ai fi voluta topită, de tămâie, Și singură mireasma, din tine să rămâie?
Drept pildă la vecia ce-și mână-n mări uscatul Și tăinuiește-n raze potecile și leatul.
Și fii-ne iubită în rostul tău sublim Și fii-ne mai scumpă prin cele ce nu știm.

Aprinde-ți două umbre de fiece lumină, Fii nouă deopotrivă și soră și străină. Fii ca o apă pură, în care se ascund Nămolurile negre cu pietrele la fund. Fii cântecul viorii ce doarme nerostit, Smaraldul care încă pe mâini n-a strălucit, Poteca-n palma țării, ce nu e încă trasă Și poate duce-n ceruri sau poate-ntoarce-acasă. Fii arborele încă nemistuit cenușă,

Ce ne arată vârsta minunilor la ușă. Și dacă taina-n tine ar fi și fără preț, Deși pustiu bordeiul nu-ndeamnă pe drumeț Din depărtări, și-acesta, gonit de rătăcire, Nu-și pune pe o creangă bordeiu-n suvenire?

Priveghe dară visul din noi să-l împătrești. Fă-i început de coardă din fiecare dești. Fă-i pirostrii ivoriul fierbinte-al unui trup Cu amintiri de marmori și cu miros de stup.

Nutrește-ni-1 cu ce e în tine întărire, Cetate de altare, izvor de omenire!
Dă-i lapte de ești mumă, dă-i sânge - curtezană, Și inima-n curvie ți-o fă de Cosânzeană.

Priveghe însă visul, stăpân peste durată, Să nu se depărteze de oameni niciodată. Și când ne ții puterea pe brațul ce ne leagă, Simțind subt sărutare culcată lumea-ntreagă, Iubirea ta să fie asemeni unui rit, Ca sufletul din rugă să iasă-ntinerit.

Zăpadă

Vulg limpede și pur, Te-aștept să te scobori, Petală de pe flori Sădite în azur.

Azurul se încheagă Să facă iernii salbă. E-o trudă-n bolta-ntreagă Să-ți facă fința albă.

Dar ajungând la noi, Cu steaua și cu luna, Tu treci întodeauna Și lași în lut noroi.

De-a v-ați ascuns...

Dragii mei, o să mă joc odată Cu voi, de-a ceva ciudat, Nu știu când o să fie asta, tată, Dar, hotărât, o să ne jucăm odată, Odată, poate, după scăpătat.

E un joc viclean de bătrâni Cu copii ca voi, cu fetițe, ca tine, Joc de slugi și joc de stăpâni, Joc de pasări, de flori, de câni, Și fiecare îl joacă bine.

Ne vom iubi, negreșit, mereu Strânși bucuroși la masă, Subt coviltirele lui Dumnezeu, într-o zi piciorul va rămâne greu, Mâna stângace, ochiul sleit, limba scămoasă.

Jocul începe încet, ca un vânt.
Eu o să râd și o să tac, O să mă culc la pământ. O să stau fără cuvânt, De pildă, lângă copac.

E jocul Sfintelor Scripturi.
Așa s-a jucat și Domnul nostru Isus Hristos Și alții, prinși de friguri și de călduri, Care din câteva sfinte tremurături Au isprăvit jocul, frumos.

Voi să nu vă mâhniți tare
Când mă vor lua și duce departe
Și-mi vor face un fel de înmormântare în lutul afânat sau tare.
Așa e jocul, începe cu moarte.

Știind că și Lazăr a-nviat,
Voi să nu vă mâhniți, s-așteptați, Ca și cum nu s-a întâmplat Nimic prea nou și prea ciudat. Acolo, voi gândi la jocul nostru, printre frați.

Tata s-a îngrijit de voi, V-a lăsat vite, hambare, Pășune, bordeie și oi, Pentru tot soiul de nevoi Și pentru mâncare.

Toți vor învia, toți se vor întoarce într-o zi acasă, la copii, La nevasta, care plânge și toarce, La văcuțe, la mioarce, Ca oamenii gospodari și vii.

Voi creșteți, dragii mei, sănătoși, Voinici, zglobii, cu voie bună, Cum am apucat din moși-strămoși. Deocamdată, feții mei frumoși, O să lipsească tata vreo lună.

Apoi, o să fie o întârziere, Și alta, și pe urmă altă.
Tata nu o să mai aibă putere Să vie pe jos, în timpul cât se cere, Din lumea ceealaltă.

Și, voi ați crescut mari,
V-ați căpătuit,
V-ați făcut cărturari, Mama-mpletește ciorapi și pieptari, Și tata nu a mai venit...

Puii mei, bobocii mei, copiii mei!
Așa este jocul.
îl joci în doi, în trei, îl joci în câte

câți vrei. Arde-l-ar focul!

Incertitudine

îmi atârnă la fereastră Iarba cerului, albastră, Din care, pe mii de fire, Curg luceferii-n neștire.

Sufletul, ca un burete, Prinde lacrimile-ncete Ale stelelor pe rând Sticlind alb și tremurând.

Scama tristeților mele Se-ncurcă noaptea cu ele, Genele lui Dumnezeu Cad în călimărul meu.

Deschid cartea: cartea geme. Caut vremea: nu e vreme.
Aș cânta: nu cânt și sunt Parc-aș fi și nu mai sunt.

Gândul meu al cui gând este? în ce gând, în ce poveste, îmi aduc aminte, poate, Că făcui parte din toate?

Scriu aci, uituc, plecat, Ascultând glasul ciudat Al mlaștinii și livezii. Și semnez:

Flori de mucigai (1931)

Flori de mucigai

Domnului Al. Rosetti

Le-am scris cu unghia pe tencuială,
Pe un părete de firidă goală, Pe întuneric, în singurătate, Cu puterile neajutate Nici de taurul, nici de leul, nici de vulturul
Care au lucrat împrejurul Lui Luca, lui Marcu și lui loan.
Sunt stihuri fără an, Stihuri de groapă.
De sete de apă Și de foame de scrum,
Stihurile de-acum.
Când mi s-a tocit unghia îngerească
Am lăsat-o să crească
Și nu a mai crescut - Sau nu o mai am cunoscut.

Era întuneric. Ploaia bătea departe, afară.
Și mă durea mâna ca o ghiară
Neputincioasă să se strângă.
Și m-am silit să scriu cu unghiile de la mâna stângă.

Pui de găi...

In ceața groasă
Carul se-ntorcea acasă, întuneric beznă.
Nu se vedea până la gleznă.
Caii mergeau din obicei, Unde, nu știau nici ei.
Hamurile nu mai știau ce mână, lepile sau muntele de țărână.
Nu se mai vedea la nimic luminile, Dar treaba era gata.
Omul și fata
Vânduseră toate găinile.

Doamne! parc-au dat cu oiștea în niște zid. lepile s-au împleticit.
Cinci oameni de cositor, cu un cuțit
Măruntaiele și buzunarul omului le-au scotocit. Și, nevăzută, fata s-a strecurat în pâcla stătătoare Și a orbăcăit, târâș, ca o lipitoare Pe dihania nopții, vreme lungă, Până ce i-a fost sorocit, undeva să ajungă.

- „Oameni buni!“ în strungăreață ușii
Mâna fetei se lovi de mâna mătușii.
Mătușa, cine-o fi fost, o băgă în odaie, Și fata povesti, la vatră, într-un crâmpei de văpaie, Că veneau de la târg, că le-au ieșit în drum hoții Și că ea scăpase pe dindărătul roții.
- „Fetico, stăi colea cu Dumnezeu, și
Lângă fata mea te-i hodini.[1]*

Avea și mătușa o fată Despieptănată,

Și câteșitrele femeile s-au suit în pat
Și s-au culcat: întâi, cele două fete, Fata babii la părete.
Și baba desfăcu un cojoc
Și cuprinse fata noastră la mijloc, într-un timp, baba întinse laba.

Fata ei sforăia. Bun!
Și părea că și fata străină doarme tun.

într-alt timp, se auzi un ciocănit. Cinci oameni de plumb au venit Și au șoptit Că se întorc mofluzi la han.
Că omul ce-1 beliseră pe drum n-avea la el un ban.

- „Mai tacă-ți gura și uită-te-ncoa: E fata lui și banii îs la ea“, Răspunse baba, arătându-i patu:
- „Ai să te duci și tu, fetică, după tat’tu!"
Și baba se linse pe buze, Cu pofta de sânge a unei mâțe lehuze.

Ați înțeles cu toții
Că baba era gazda și ceilalți erau hoții.

Toți chitiră să bage fata-n beci
Și să-i facă de ducă, așa, ca la berbeci, Și să o puie pe jar.
Dar nu era bine să miroasă-n toiul nopții a grătar. Mai bine, bucată cu bucată, Să fie aruncată.

Dar, vorba lui Terchea-Berchea, Fata trăsese cu urechea.
Se strecură pe lângă fata mătușii, Ce dormea cu dușii
De pe lume, și-i luă locul încet.

Atunci, pe-ntuneric, berechet, Brațele, mâinile, degetele, hoții, baba înăbușiră fata lor, o târâră-n beci, degeaba, Pe când fata noastră fugi, pe ceață, Până se făcu dimineață.

Baba miorlăie acum după fată-n închisoare, Și hoațele de la femei o scuipă și o târnuie, Tâlharii taie-n ocnă sare, Și capul lor cârciumarul Câmu e.

Cina

In frig și noroi
Trec hoții-n convoi, câte doi, Cu lanțuri târâș de picioare, Muncindu-se parcă-n mocirli de sudoare.
Fiertura e gata.
E seară. E ploaie.
O lingură grea, cât lopata, Dă ciorba din două hârdaie.

Câțiva au ucis,
Câțiva ispășesc ori un furt, ori un vis.

Totuna-i ce faci:
Sau culci pe bogați, sau scoli pe săraci. Livizi ca strigoii și șui, Strâmbați de la umeri, din șold și picior, în blidul fierbinte, cu aburi gălbui, își duc parcă sângele lor.

Streche

JNu știu ce-mi vine:
Aș mânca din fitecine
Și mi-aș pune mintea și cu tine,
Ca un porc.
Mă arde, mă frământ, mă întorc.

Mi s-a făcut.
Gem și zbier ca un mut.
Mi-a lovit strechea
Și coapsa și gura și urechea.

îmi caut leacul
Și la Dumnezeu și la Dracul, Degeaba.
Văzduhul mă ustură ca leușteanul și ceapa.

Am un piron în țâță
Și-un vătrai în vintre mă ațâță.

Vreau să beau sânge și să rup Ca un șarpe, ca un lup.

Când se vâră-n ușă cheia
Parcă scrâșnește femeia
Pătrunsă, despletită
Și neistovită.

Acum, la lună,
Stau părechile-mpreună.
Doamne! mâna se pune,
Trupul se-ncovoaie, se lipește, se supune, Oftatul șovăie, înecul vine,
Și se zguduie mădularele, pline Ca niște struguri, cu chin, Ciorchin în ciorchin Și boabe pe boabe.
La ușă, drugii zac în scoabe
Paznicul numără și spune. Nu se face nici o minune.

Pătru Marin, flăcău
De pe subt Ceahlău, Mai are
Zece ani de închisoare.

Galere

Zgomotul de lanțuri multe
A trecut prin curte, A ieșit lung pe porți Printre vii și morți.

Târâș, grăpiș.
Prin păinjeniș,
Ca o fiară bolnavă de rugină.
în potcovăria cu clăbuci de lumină
Lăcătușii le-au bătut călare
O verigă-ntre picioare
Și la glezna mânii,
Ca să poată hodini stăpânii,
Cât, munciți pe caldarâm,
Hoții trec dintr-un tărâm într-alt tărâm.

O șchiopătare de vulturi căzuți din stele
Prin oțățitul întuneric tare;
O răstignire fără cruci și fără schele.
O Golgotă țească, fără altare.

Pasul strâns lângă pas
Merge-mpiedicat, ca un compas.
Și palmele, unite cu ciocanul, cătușa și pila, Parcă se roagă, cu de-a sila.

La popice

O palmă grea i s-a lipit pe gură, în creștet pumnul puse-o lovitură. Bocancul îi ajunse până-n mațe. O clipă, văzu numai stele și ațe - Și șovăi pe un călcâi.
„A! vrei să birui și ai dat întâi!*[1]

Se-nțepeni din umeri, din bărbie,
Spinarea piatră și-o făcu. Ce-o fi să fie!
Sumese mâneca și scoase Două brațe
cu pulpele groase, Scrise cu slove și
horbote albastre. Dârdâia podina subt
mesele noastre. Ceasul se făcu
înfricoșat.

Lungindu-se scurtul, cel lung s-a
cocoșat Și furnicau toți ochii, fierbinți,
încă un pumn! Dar fu primit în dinți, în
ascuțișul colților câinești.
Și zdrelit ca de dălți, la dești.

Dacă-ncepe ghiontul să te doară,
Lungule, ne faci de ocară.

O săritură înapoi:
Venea scurtul, vâlvoi, Ca un arici,
hotărât să înfrunte Vijelia namilei din
munte.

Scurtul l-a și mușcat
De musteață Și a scuipat Sânge din ea,
cu mătreață.

- „Puneți mâna, mă! Veniți încoace![1]* -
„Lasă, bă! că bine-i face!" Scurtul îi
sfâșiase buza celui lung.

Acu-i acu! Se mai ajung. Se mai lovesc,
se-mpung:

Lungul se prăvale. îl izbi și-n beregată
O margine de gheată.

Se scoală-mpleticit
Și pune mâna pe cuțit.

La o parte, face-ți-le loc!

Dar lungul nu are noroc,
Căci scurtul, jerpelit și rămas în
cămașe, îl rupe de boașe.

Și toată pricina
Fusese Gherghina.

Ion Ion

In beciul cu morții, Ion e frumos,
întins gol pe piatră, c-un fraged
surâs. Trei nopți șobolanii l-au ros Și
gura-i băloasă-i ca de sacâs.

Când cioclu-1 ridică-n spinare
Ion parc-ar fi de pământ.
De-1 pui poate sta în picioare.
Dar brațul e moale și frânt.

în ochii-i deschiși, o lumină,
A satului unde-i născut,
A câmpului unde iezii-a păscut, A
încremenit acolo străină.

Departe de vatră și prins de boieri,
Departe de jalea mămuchii, Pe trupu-i cu pete și peri, în cârduri sunt morți și păduchii.

Ținea

L^oșul ei cu soare,
Proptit în șold, pe cingătoare,
Ducea snopi de ochi galbeni, cu gene de lapte, Și garoafe de noapte.
în sânul ei ca mura își pironeau căutătura Domnii zvelți din jurul mesii,
- „Cine mai ia florile miresii?“

Fă, Tinco, fă! papucii de mătase,
Mărgelele, cerceii nu ți i-a dat Năstase
-
Și-n fiecare degți câte-un inel Nu ți l-a strâns cu mâinile lui, el.

Cine ți-a frământat carnea de abanos
Și ți-a băut oftatul mincinos?
Cui i-ai dat, fă, să ți-o cunoască
Făptura ta împărătească?

Cine ți-a dezlegat părul cu miros de tutun?
Cine ți-a scos cămașa, ciorapul?
Cine ți-a îngropat capul
Nebun,

 în brațele lui noduroase, păroase, Și te-a-nfrigurat fierbinte până-n oase? Tu n-ai voit să spui
Nimănui
Unde înnoptai,
Curvă dulce, cu mărgăritărel de mai!

Vezi, Năstase osânditul
Nu te-a pătruns decât o dată;
Și atuncea toată, Cu tot cuțitul.

Serenadă

De cu noaptea, câte toate:
Clopotul toacă și bate,
Broaștele, nu știi de unde,
Calcă-n clapele afunde, Se clătesc în beregată Cu faianță sfărâmată Și înghit la ceasu-ntâi Cioburile ei scârțâi. Ciorile din pomi se mușcă. Steaua cade, foc de pușcă, Fierăstraie și rindele Rod în ciurciuvele.
Pe la trei, Vin păduchii mititei;
Pe la cinci, Ploșnițele cu opinci.

Șobolanul te miroase Pe la șase.
Gâlcile dacă ți-au copt,

Doctorul vine la opt.
Bezna rece, zidul rece, Mai
muriră paisprezece.

Lache

Țăpos ca un cui Licăre ca
sabia, Forfota ca vrabia, Să-și
păstreze taina lui.

Dintr-un ban face doi, Cum
vrei, galbeni și lei, Descântând
cu șoapte moi; Și dintr-unul
face și trei.

Are un ciocan mut: Bate și nu
se aude. Nicovala lui e ca de
lut, Și toate uneltele lui sunt
crude.

Din metal face cocă, aluat,
Borșuri, scrum și rântaș. Le
scade după ce le-a adunat, Le
face cogeamite caș.

Le împănează cu safire.
Scurge, tescuiește și frige -

Și scoate pentru chimire
Icre de aur, în linguri și pe cârlige.

Și, a mai zis și o rugăciune
Pe care-o știa numai el.
Dintr-un tăciune
A scos o beteală și un inel.

Din copaie
A tras cu mâna, de-a dreptul, O vâlvătaie
Care i-a luminat fața și pieptul.

Pentru multele lui minuni,
Lache stă închis de opt ani și patru luni.

Ucigă-1 toaca

Iuțindu-și caii către sat
Un țăran venea întârziat.
Vânduse, pesemne,
Niște lemne.
Tam-nisam, din goană, Se ivi o cucoană.
Cucoană cu pălărie,
Pe-nnoptate, pe câmpie, Ce putea să fie?
Arătare, stafie.
Ea șchiopăta, se poticnea stângace,

Ca o răgace.
Avea pantofi și fuste veștejite Și

parc-ar fi avut și copite. Parcă avea un beteșug.
Parcă ieșise-atunci dintr-un coșciug Și, mai abitir, Venea din cimitir, Ca o momâie.
I se strâmbase ceva
Și parcă putea A tămâie.
Săteanul dete bici.
-„Ce cauți noaptea, cernită, pe-aici?“
Cu mânuși, cu zorzoane, ca la gară, Izmenitura nu se potrivea cu drumul de țară. - „Vine noaptea! la-mă, nene. Fă-ți pomană. Țăranul se cruci și zise: - „Suie, Satană!"

Cucoana și săteanul încruntat
Cârmeau pe drumul întortochiat.
Ea întrebă: - „Ai parale?"
El răspunse: - „Da’ ce-ți pasă dumitale?" - „Păi, să mi-i dai" - și-i puse mâna-n gât. Stafie, prost te-ai hotărât!
Pe subt ipingea,
Țăranul se cam pregătea.
Cât ai clipi, cuțitul s-a și-nfipt.
Vezi că te-ai fript?

Și, căruța trase, măre Ilie, De-a dreptul la primărie. Ce să vezi? Putoarea cu brățară Era muiere doar pe dinafară; Că pe subt poale
Avea, ca omul, de toate și două pistoale.

Fătălăul

Cu vreo câteva tuleie, Mă, tu semeni a femeie. La sprinceană Fetișcană, Subsuoară De fecioară.
Ai picioare Domnișoare, Coapsa lată Adâncată, Ca-n zuvelei; Urechile, ca doi melci; Doi zulufi cu doi cârcei; Două boabe de cercei Dezlipite, de muiere.
Și - al dracului! - a miere Și a tiparoase Hoitul tău miroase.
Ți-este mâna Ca smântână, Degetele ți-s - Parcă ți le-a scris - Gemene, Să semene;
Degetele: ca viermușii, Pielea: pielea corcodușii. Solz de sticlă-n unghie. Ochiul tău înjunghie, Gura ta subt firișoare-i Pafta cu mărgăritare.

127

Buzei tale apă dă Fântâna și leapădă. Fata, de cum te-o vedea, Ca din vânt rămâne grea, Căci pleoapa de ți-o ridici O ciupești cu trei furnici.

O fi fost mă-ta vioară, Trestie sau căprioară Și-o fi prins în pântec plod De strigoi de voievod? Că din oamenii de rând Nu te-ai zămislit nicicând. Doar anapoda și spârc, Cine știe din ce smârc, Morfolit de o copită De făptură negrăită Cu coame de gheață, Cu coama de ceață, Cu uger de omăt -

Iese așa fel de făt.

Din atâta-mpărechiere și împreunare,
Tu ai ieșit tâlhar de drumul mare. Na!
ține o țigare.

Candori

E de lege creștină. Se închină.
E smerit, bate metanii, Dă acatiste,
face sfeștanii, Liturghii și sărindare.
Plânge la icoana mare. Știe tipicul
pe de rost, Zilele de harți și post,
Aghiasmatarul, Penticostarul, Ia
parte în ison, La Kyrie eleison.
Ar putea să fie stareț Nepizmătareț
Și arhimandrit Neprihănit.
E numai credincios Al Domnului
Nostru Isus Hristos.

Tâlcuie Sfintele Scripturi Cu șoapte
și tremurături Și-i nevinovat ca un
trandafir în odăjdii de serasir...

Are patru spargeri, în dosare. Nouă furturi de buzunare, Și un păcat neiertat: Un asasinat.

Dimineața

Aduceți cerneala:
Se face acum socoteala.

Az-noapte, cu luna și plopii, Opt bolnavi au dat ortul popii. De foamea și chinul răbdării Lipită li-i burta de șira spinării, Și-n fundu-i, distrat și ridicul, Ochește sinistru buricul.

Cu toți-s în pieile goale, Au bube cleioase pe șale, Noroaie de sânge pe piept și picioare, A morții atroce și grea impudoare Dezvăluie cinic ce vor, în viață, organele lor.

în colț, un condei înseamnă cadavrul și-al unei femei. Bălaie, subțire, ea-și ține deschis Pe lespede trupul, defunct paradis, Pe când își arată gândul hâd Paznicii vii, care râd.

Sici, bei

ofârrr! Francul azvârlit de bobâmac în
sus, Lucind, până la cruci s-a dus -
Și îl așteaptă hoții, roată, Să cadă-
ntors pe partea lui jucată.

- „Nu se prinde! - strigă cei cu bei - Te-
am văzutără câteștrei
Cum l-ai pornit!" - „Măi!“
- „Să-i saie ochii?" - „Să-i!“

- „Se prinde! - hotărâtă cei cu sici -
Dar, haide, înc-o dată, dacă zici, âns-
acu pe cinci lei, nu pe băncuță...
Vrei, Piele-lungă?" - „Bine, Puță!"

A doua oară, nu-ș cum mă-sa a căzut;
Că ceata s-a făcut, s-a desfăcut, S-a
învârtit, s-a rupt, s-a prins, De s-a-
nnodat din șase inși un singur ins.

Duță scuipă sânge. Irimie
Zace, cu o găoază-n cap și în tichie.
Și căutând zadarnic să-l scoale
îl jăluie ca pe psaltichie:
- „Vezi, dacă joci, mă! fără parale?..."

Cântec mut

La patul vecinului meu A venit az-
noapte Dumnezeu, Cu toiag, cu
îngeri și sfinți, Erau așa de
fierbinți, Că se făcuse în spital
Cald ca subt un șal.

Ei au cântat din buciume și
strune, Câte o rugăciune, Și au
binecuvântat Lângă doftori și
lângă pat.

Doi îngeri au adus o carte Cu
copcile sparte, Doi o icoană, Doi o
cârjă, doi o coroană. Diaconii-n
stihare Veneau de sus, din
depărtare, Cădind pe călcâie Cu
fum de smirnă și tămâie.

Lumânări de ceară Se
încrucișară.
Scara din cereasca-mpărăție
Scobora în infirmerie, Pe trepte
de cleștar, Peste patul lui de
tâlhar. Cei de față vorbeau pe
dește Cu el, și bisericește. în
tindă,

Creșteau plopi de oglindă
Și o lună cât o cobză de argint.

L-am auzit șoptind.
Și toată noaptea a vorbit cu ei
Și cu icoana Dumneaei A de-a
pururea Fecioare, De Dumnezeu
Născătoare.

- „Lăsați-1: nu poate să v-asculte.
Nu vedeți? Azi are vizite multe,
Domnule grefier*'.
Zăbrelele s-au îndopat cu faguri de
cer Și atârnau candele de stele
Printre ele.
Ferestrele închise
S-au acoperit cu ripîde și antimise,
Și odaia cu mucegai A mirosit
toată noaptea a rai.

L-am găsit
Zgârcit.
EI stă acum în pat.
Unde-i sufletul lui? Nu știu. A plecat.

Morții

Ies morții...
Subt bolta cu clopot a porții, Sunt
zece la număr
Și, umăr la umăr,

Se duc, câte doi, în coșciuge.

Fără mumă, fără popă, fără cruce.
Se duc împreună Pe-ngheț și pe lună.

Din condică zece s-au șters,
Vărsați în univers, Cu brațele puse domol Pe pântecul gol.

Flămânzi, ei nu știu de foame Și, țepeni, uitat-au de ger.
Răni vinete, semne infame Vor fi vindecate la cer.

Portarul în drum i-a oprit Și-i numără-n boltă cu bățul.
Mort pare și calu-nlemnit Și omul ce mânuie hățul.

Drum bun! către groapa comună.
Țărâna vă fie mai bună Ca domnii ce v-au osândit, Ca preoții ce nu v-au citit.

Și băgați
De seamă, să nu vă-ncurcați.
Căci mâine seară, poate chiar diseară, Pe la aprinsul stelelor de ceară, Mai treceți o dată
La judecată.

Șatra

Bl a venit în râul lui de care Și
armăsari, din zarea mare. Șoimii
pustiei însoțeau, de sus. Vânturile
daruri i-au adus, Mugete,
cântece, Cu cimpoaie-n pântece.
A cobze multe stepa sunase. Ca
niște bivolițe grase, Negri, norii
urmăreau convoiul, întinzându-și
pe stele noroiul. Ploaia bătea-n
coviltire cu bice, Cu pietre și
alice.
Catapulta furtunii Bătea cetatea
cerului și-a lunii. Așa era uneori,
Zarea cu lanțuri, pământul cu
vâltori, Și țipete
De scripete.

Și un șuier ca de nuia Tăia
zbierătul și vuia, Tutunul se făcea
în lulea
Amar
Și scăpărai greu din amnar.

Copiii goi se strângeau în care Cu
maimuțele între picioare, Și
papagalii ascultau din adăpost
Cât era timpul de prost.

Cimpanzeul tremura în paie
Clăfătind o păstaie.

Regele Burtea
Mătură, stă, și iar mătură curtea.

Convoiul

Pustiile goale l-au ținut cinci ani în poale. Și s-au luat apoi, după ei, Munții grei, Cârduri, gloate, popoare De piscuri, s-au mișcat din spinări, și-n picioare, Ca niște uriași de piatră, Au ascultat câinii cum latră.
Cămilele și elefanții de granit
Alți cinci ani au venit în neștire, După coviltire.
După zlătari, Ca niște namile molâi.
Iar la zântâi De april sau de mai Au auzit cântec de țambal și nai Și s-au întors.

Pe cer scânteiau stele de mei și orz.

Generații

Impărăția-i strânsă în patruzeci de care, Ca patruzeci de hambare.
Bunici și strănepoți Fac școală printre roți. Târâșul pe burtă, încălecarea scurtă, Urcușul, alunecușul Ca plușul, Pașii-nceți Ca niște peceți, Copita mută, Urma păscută, Lacătul rupt în gură Ca o prescură...
Abecedarul începe cu zarul. Și toți, Și caii - sunt hoți.

Munca

Orice supus al regelui lor E cu ceva sălașului dator, Și toate meșteșugurile-s bune Agonisita zilei să adune.

Vracii vindecă de scrinteală, Și babele de orice altă boală.
Bubele-dulci și deochiul Se tămăduiesc cu ghiocul; Abuba, gingia și gălbinarea Trec repede ca țigarea.
Doi dumicați de jar în apa unui

pahar. Cu tăciuni
Se face și de-aplecăciuni. Relele coapte Pier într-o noapte. Răscăcărătura, Umflătura, surpătura, Deșelarea, Noada, spinarea, Ceafa, nasul Trec cu trasul.
O alifie La sfrinție, O băutură La căldură, La frig Țipirig. Ochiul cu puroi E spurcat cu usturoi. Când atârnă Dai cu scâmă. Răul crud îl bei cu ud.
La rânză
Oblojeală cu pânză. Frica
Se bea cu apă-de-nimica.

Meșteșugul
Vine cu beteșugul.
Cum ți-e răul,
Cârmâzul, spânzul, scăpăul, Sânge de nouă frați, coconari, Migdale amari, Așa îți este și leacul: Ducă-se de-a berbeleacul.

Te lovește pacostea: Ea-ți desface dragostea.
Un birlic, întors, de carte, Te ferește și de moarte.
Și când vrei
Sufletul să i-1 iei
Cuiva
De undeva,
Și să-l dai la Dracu, întinzi tot zodiacu. -

Asta te ține scump, vezi bine! Un

smaragd și două rubine.

Sfântul

Prin iarmaroc
Trec moaștele-n roabă, Ale lui Hialmar, duse de-o babă. De douăzeci de ani întregi

E cel mai mare slut dintre betegi. Tălpile-i sunt întoarse la gură, Genunchii-s rupți din închietură; Fluierile sucite și bătute S-au împietrit pe tăcute. Ca niște aripi, umerii-i s-au frânt, Și ochii lui caută a sfânt. A rămas mic cât un pui Chinuit în toate zgârciturile lui Fiindcă se născuse surd și mut Trebuia ceva din el făcut.

Auzi-1, trece. Gâtlejurile sale Tărăgănează geamătul agale, în glasul lui de mut
Bombăne Cuvântul dintru început Ce se purta chiorâș pe ape.

O muscă-i suge lacrima din pleoape.

Rada

Cu o floare-n dinți
Rada-i un măceș cu ghimpi
fierbinți. Joacă-n tină
Cu soarele-n păr, ca o albină.
Se-apleacă, se scoală, sare, Cu
sălbile zornăitoare, Ca niște
zăbale spumate.
Se încovoaie pe jumătate,
Oprește șoldul-n loc, zvârle
piciorul

Spre pâlcul, în cer, unde
Săgetătorul Aține noaptea
drumul vulturilor de-argint.

Și-a dezvelit sărind
Bujorul negru și fetia,
Parcă s-a deschis și s-a închis
cutia Unui giuvaier, de sânge.
Ai pune gura și ai strânge.

Statuia ei de chihlimbar, Aș
răstingni-o, ca un potcovar
Mânza, la pământ, Nechezând.
Spune-i să nu mai facă
Sălcii, nuferi și ape când joacă, Și
stoluri și grădini și catapetesme.
Sunt bolnav de miresme.
Sunt bolnav de cântece, mamă.
Adu-mi-o, să joace culcată și să
geamă!

Nostalgii

Regele și oamenii lui cu chică și barbă N-au mai văzut firicel de iarbă.
Cizmele crețe-n carâmbi S-au dus pe bani strâmbi, Bumbii de-argint au trecut prin lulele, Și ceata semeață e tunsă la piele. Din majolica ochilor a rămas

O știrbitură, și din rege - un fel de glas. Și femeile și bărbații și copiii Au luat drumurile pușcăriii. Și din sălaș a pornit într-o dimineață Un urs cu belciug, o maimuță paiață Cu două tipsii și spadă de tinichea, Un câine cu giubea, Duși de-o băietană Bălană...

Ceasul de-apoi

In cer,
Bate ora de bronz și de fier,
într-o stea
Bătu ora de catifea.
Ora de pâslă bate în turla
din cetate, în ora de lână

Se-aude vremea bătrână
Și se sfâșie Ora de hârtie.
Lângă domnescul epitaf
Bate glasul orei de praf.

Azi-noapte, soră, N-a mai
bătut nici o oră.

Cărticică de seară (1935)

Cuvânt

Vrui, cititorule, să-ți fac un dar, O carte pentru buzunar, O carte mică, o cărticică.
Din slove am ales micile Și din înțelesuri furnicile.
Am voit să umplu celule Cu suflete de molecule.
Mi-a trebuit un violoncel: Am ales un brotăcel Pe-o foaie de trestie-ngustă. O harpă: am ales o lăcustă. Cimpoiul trebuia să fie un scatiu. Și nu mai știu...

Farmece aș fi voit să fac Și printr-o ureche de ac Să strecor pe un fir de ață Micșorată, subțiata și nepipăita viață Până-n mâna, cititorule, a dumitale.

Măcar câteva crâmpeie, Măcar o țandără de curcubeie.

Măcar nițică scamă de zare.
Nițică nevinovăție, nițică depărtare.

Aș fi voit să culeg drojdii de rouă, într-o cărticică nouă, Parfumul umbrei și cenușa lui. Nimicul nepipăit să-l caut vrui, Acela care trăsare Nici nu știi de unde și cum.

Am răscolit pulberi de fum ...

Ora rece

Treci peste tine, ca peste un drum închis, Și nu spune cine te-a trimis.
Treci prin pirul negru și bălăria groasă, Ca un câine care se-ntoarce acasă.

Să nu-ți pierzi lacrima. Păstrează.
O să fie nevoie. Drept înainte, inima trează!
Pitește-te. Cineva o să bată
La ușa, pe dinlăuntru încuiată.

Să nu răspunzi că ești bolnav de vreme.
Cântă. O să asculte, o să te cheme -
Ora e umedă și rece - Și o să plece.

Mă uit

Mă uit în cer, mă uit în pământ.
M-am întrebat cine sunt.

Gânduri se duc, vin
Din vânt, din senin, Ca niște păsări rotunde,
încotro? De unde?

Glasuri mă strigă cu nume străine.
M-ați chemat pe mine?
Sunt eu cel căutat?
Mi se pare că vântul s-a înșelat.

Câte puțin sunt dator
Fără să-mi fi dat nimic, tuturor - Și lemnului
uscat, și bălții stătute, Și florilor, și pietrelor,
și vitelor bătute, Și oamenilor din răstignire.
Cu ce să plătesc nefire și fire?

Sângele meu nu-i al meu.
Mi-e teamă să zic „mie“ și să zic „eu“
Cu ce fel de drept
Mi-aș umfla bârnele din piept
Și mi-aș întinde pe zarea
Toată, spinarea?

Ce martor aș întreba
Ca să-mi răspundă întrucâtva Măcar dacă
sunt?

Mă tot uit în cer, mă tot uit în
pământ, în baltă și stuh
Și adânc în văzduh.

De Paști

La toate lucarnele și balcoanele Au scos din cer îngerii icoanele Și-au aprins pe scări Candele și lumânări.

Orașele de sus, în sărbătoare, Au întins velînțe și covoare Și ard în potire Mireasmă subțire.

Și din toate ferestrele odată, Mii și sute de mii, Heruvimii fac cu mâna bucălată La somnoroșii noștri copii.

Cântec din frunză

O să-ți spui un basm cu copacii goi Care țipă noaptea în vale la noi. Cuiburi de cioci, Veverițe flămânde, melci betegi în găoci, Valea se văietă toată Și tu n-o auzi niciodată.

O să-ți spui... Mă frământ pe moșie.
Cât mi-e de dragă nimeni n-o să știe.

Aș vrea să fiu mai mic, să fiu vrabia ei bucurată, îi sunt ca un copil și-i sunt ca un tată, Și-i sunt ca un rob și ca un stăpân, de rob ce-i sunt. Tu nu vezi crâmpeiul ăsta de cer și pământ.

O să-ți spui multe povești. Ai s-alegi. Dar pe nici una nu ai s-o dezlegi.

Ploaie

N-am auzit-o, parcă, de mult...
O ascult.
Nădușeala nopții curge pe geamuri.
Plouă-n golurile din ramuri.

Aș voi să găsesc o asemănare
Și caut în zgomote și murmure,

în viori, în naiuri și ghitare Ecoul
nedeslușit și turbure.

Noaptea s-a-ntunecat cu alte nopți în fund,
Și din noapte-n noapte, nopțile urzite
Cern ploaia ca nisipul mărunt
Niște site.

Gândul, ajuns în flacăra lui de ploaia
târzie, Se face palid și descrește ca o
făclie.
Fereastra e cernită de un fag

De care-atâmă noaptea neagră, toată, ca un steag.

Nu-i șuierul săbiilor ce se ascut
Și-al spadei ciocnite de scut.
Nu e bătaia inimii. Nu-i
Turnul și ornicul lui în care timpul colinse.

E parcă sufletul tuturor oștilor învinse.

Maica Scintila

Mâna Maicii Scintila de la ușe îi moale ca o mânușe.
Ochii lungi ai Cuvioșiei sale,
Ca niște migdale,
Cu pleoapele apropiate
Dorm pe jumătate.
Sângele candelei obrazului e de undelemn.

O Madonă de majolică. Un crucifix de lemn. Un surâs de înger întristat A trecut, i-a zburat
Ca o columbă, pe dinainte.
Pasul, nesimțit în veștminte, Vrea tot mai încet să o ducă, Imaterial și lin, de nălucă.

Florile și fluturii au rămas într-un vis De stingere în aghiezmele din Paradis.

Nimic nu mai lucește și cântă.
De dincolo de zarea sfântă
Se-aude-abia corul cetelor sfinte
Cu peruci de aur și cu încălțăminte
Ușoară, de catifea stelară.

Maica Scintila înghiață, La ușa școlii de o viață, Descuie și încuie, deschide și închide Cu chei palide și livide.
Cunoaște toate domnișoarele mititele
Care poartă pe Hristos între mărgele, Și pe cele care s-au măritat, Cu diplomă și certificat.
Maica mai descuie ușa din coridor
Fetelor fetițelor.

Maică tristă, maică suavă, Ești bolnavă
De seninătate și slavă.

Miere și ceară

Fetele, albinele, Au furat sulfinele, Țărâna de soare, De pe flori ușoare, Pulberea de lună, De pe mătrăgună, Scrumul de șofran, Nea de măghiran, De pe izma-creață Broboane de ceață, Lână de tămâie Și smirnă, molâie

- Soiuri de lumină Făcută făină.

Li se-aștem ca pânzele Toate
după prânzele, Și la toate
ceasurile Trâmbele, atlasurile.

Cred că va-ncăpea într-un stup
și-o stea, Care a venit Și s-a
rătăcit Dintr-un roi de sus. Și
care diseară E miere și ceară.

Fabulă

- ,,vJ să-ți povestesc din cer“, Zise umbrela din cuier.
- „Eu aș vrea ceva să spun Din azur“, zise bășica de săpun.
- „Am și eu un cuvânt, -
Zise răzătoarea de ciubote, - despre pământ.*[1]
- „Despre lumină n-am isprăvit", Zise dintr-o cutie un chibrit.
- „Când o să vorbesc și eu, -
Zise tigrul de cârpă, - tremură cerul cu Dumnezeu".

- „Nu mă siliți, încă nu m-am vărsat", Zise paharul de apă, gol și crăpat.

- „Glasul mi-1 voi ridica Profetic", zise trâmbița de tinichea.
- „Sunt cu zăvor și cu cheie", Zise nasturele care se descheie.
- „Vârful meu fulgeră și străpunge, - Zise lancea de mucava, - unde-ajunge".

Toate aceste obiecte minunate
Uitaseră că sunt imitate.

Har

Imbrăcați în straie de iască Sunt gata cartofii să nască. S-au pregătit o iarnă, de soroc, Cu cârtițele la un loc, Cu întunericul, cu coropijnița și râmele, Și din toate fărâmele Au rămas grei ca mâțele, Umflându-li-se țâțele.
Auzi?
Cartofii sunt lehuzi.
Ascultă, harul a trecut prin ei Virginal, candid și holtei, Dumnezeiește.
Cel-de-Sus și din veac binevoiește Să-și scoboare sfintele scule Până la tubercule,

Și pentru negrul cartofilor cald Face descântece, ca pentru smarald într-o noapte
Li s-au umplut straiele cu lapte Ca să-și hrănească un pui în fiecare vârf de cucui.

Vaca lui Dumnezeu

De prin vârful pomilor A venit o boabă-n zbor De cafea, Năclăită în perdea. Dumnezeu când i-a făcut Finița din scuipat și lut, Cu o pensulă de zdreanță A vopsit-o cu faianță Și i-a pus ca din greșeală Două coji cu căptușeală în spinare. Ca să zboare, Și aproape în zadar Patru puncte, ca de zar. Se gândea atunci că nu-i Greu să fie vaca lui.

Ca un nod de broderie Neagră și cărămizie Care mișcă și se zbate, S-a-necat pe jumătate în nemărginire-albastră Din fereastră. Și findcă răsar în ață Stelele de

dimineață, Crede că din zare-
adâncă Luna vine și-o mănâncă.

Și se-așază liniștită Ca să fie
înghițită.

Domnița

Prințesei mici îi pare bine Că
stăpânește țara de albine. Cetățile
dintre răchitele-argintii Noroade au
cu sutele de mii, Și mâna-i cât o floare
Cârmuiește dulce zeci de popoare.

Ca să le placă în in se îmbracă
Și se stropește cu fum De parfum,
împresurată de un văzduh de boare
De levănțică și răcoare.

Prințesa mică-i bucuroasă.
Prisaca sună ca murmurul de coasă.
Fagurii sunt grei în buricele moi ale
degetelor ei. în urzeala miilor de găuri
de celule Așteaptă-ncovoiate larvele
minuscule Să se trezească și să-i
zboare Pe umeri, pe gulere, pe
cingătoare.

A venit o solie
De o mie
Să-i cânte la ureche
Ruga bălții veche.
Pâinea ei cu povidlă și unt O

înconjoară zborul trântorului, mărunt.
Pe cafeaua cu lapte
Au tăbărât șaptezeci și șapte,

Și roiurile avide
Se îmbulzesc la felia de cozonac cu stafide.

Zăbavă

Săgetătoarea căutătură
Se mai zărește pe firimitură Subt canapea și clavecin, A vulturului de caolin.

Pasărea aspră, de Tărie, S-a sfărâmat ca o farfurie. Păcat că din cioburi și spărturi Nu se pot lipi și face vulturi.

Plângi după bijuteria spartă
Ori fă cum vrei, blestemă sau iartă.
Dar dând clavecinul și canapeaua-n lături, Vine noaptea! grăbește-te să mături.

Cântec din fluier

Inima mi-e drumul cu ploile, Mi-
e drumul cu praful și oile.
Drumul sterp dintre copaci, Mi-e
via strâmbă pe haraci, Mi-e
satul cu câinii, mi-e bătătura,
Cenușa din brazde și arătura,
Mi-e cireada care paște pământ,
Mi-e cârdul de ciori din vânt,
Mi-e bivolul sculat din noroi Cu
capul greoi
Și care se uită în golul mare.

în toate inima bate și trăsare, în
pruncul tăvălit de lingoare, în
slăbănoagele lui mădulare, în
stolul de muște Tăbărâte să-l
muște.
N-am iaz curat De adăpat.
Vitele mele-n pășuni Rumegă
tăciuni și rugăciuni. Caut izvorul
cu undele noi Și sorb din borș
de noroi Mocirlă și zmârc.

Mi-e inima și-n cocostârc Și în
săgeata-i vânătă din cer, în
fierăstrăul de fier
Al mărăcinilor de pe mormintele
pustiei, în șoarecii de câmp ai
stihiei,

 în viespe și în tăun. Cântecul nu e bun,
Cuvântul e oftat, Brațul
tărăgănat, Moleșită aripa.

Mă bate vremea, mă bate ziua,
mă bate clipa.

Haide

Dacă ochilor tăi le-ar plăcea
Nevăzutul și neștiutul, ai putea
Veni la mine, parcă, Și te-ai lăsa
primejdiei din barcă.

Și nu te-ai mai gândi la nimic,
Nici la petecul tău de viață mic.
Nămolurile tainelor toate Zac în
mine răsturnate.
Luntrea târâtă de ele Se lovește
de nuferi și stele.

într-o limbă barbară
Ți-aș spune povești dintr-o țară.
Vorbele, ca o țărână
Din șesurile ei ți le-aș presăra
pe mână, Și-n lacrimi se vor
trezi
Apele țării dinspre miazăzi.

Ascultă: râurile-i trec prin
mine. Le auzi tu destul de
bine?

Ascultă: grăiește cucuruzul.
Pricepi creșterea lui cu
auzul?

Uite-n livadă stupii,
Uite-n vifore lupii,
Uite cerbii, Uite firul ierbii.
Vezi
Herghelii, stoluri, turme,
cirezi?
Toate ale mele sunt și de
mine țin, Tot ce nu-i al meu și
e strein.
Din perinile munților, la râul
lat, Dumnezeu și-a așternut
pat Și s-a culcat.

Ora târzie

Stăi, călăreț! întoarce-ți calul
semeț Fă un ocol și lasă -
Vecia e mare, deasă.

Ai pierdut-o. Ce-ai făcut?
Tu n-ai ospătat, calul n-a
păscut. Ai căutat Steaua
Polară.
Te-a așteptat aci până-
aseară.

Bine! Dați fuga. Iute!
Mai aveți câteva minute.
Ați intrat în lumea numărului pătrat.

Vă e foame, vă e sete, N-aveți potcoave, nici ghete. Dar pâinea s-a mâncat, apa s-a băut... Ați întârziat un minut.

De când ați plecat Nu s-a mai secerat, Cuptoarele s-au stins. Vetrele Au înghețat ca pietrele.

Apele, oamenii, vitele, Pâinile, străchinile, cuțitele, Cu toate lucrurile de aramă și fier S-au înălțat într-o noapte la cer.

Transfigurare

Cu toate că i-am spus că nu vreau, Mi-a dat noaptea-n somn să beau întuneric, și am băut urna întreagă. Ce-o fi să fie, o să se aleagă.

Puteam să știu că-n zeama ei suavă Albastră-alburie, era otravă?
M-am îmbătat? Am murit?
Lăsați-mă să dorm... M-am copilărit.

Cine mai bate, nu sunt
acasă, Cine întreabă, lasă...
Cui mai pot să-i ies în drum
Cu sufletul meu de acum?...

Logodnă

V rei tu să fii pământul meu
Cu semănături, cu vii, cu
helește u, Cu pădure, cu
izvoare, cu jivini?

Vacile ne vor aduce ugerii
plini Și vor mugi la poarta
noastră De salcâmi cu floare
albastră.

Nevăstuicile se vor juca în
ogradă Cu purceii și cu
rațele, grămadă.

Puii de borangic Vor număra
meiul cu bobul mic Și vor
fugări țânțarii.

în fața prispei vor tremura
arțarii Pestriți și va cânta
cocoșul.

Vom aduce florile cu coșul.
Din nuiele de răchită
Vom face împreună zestre
împletită.

Și din lâna oilor, Culcușuri
pisoilor.

Vrei tu să fii grădina mea, De
iarbă-mare și de catifea?

Mirele

Pășunea mea tu să fii
Cu păpădii.
Eu să fiu boul tău alb și
nevinovat Care te-aș fi păscut
și te-aș fi rumegat, Pe înserate,
Pe copitele îngenunchiate.
în jugul brațelor tale
Aș urca greul cerurilor goale
Și munții lunii până-n pisc.

Am rămâne în lună, pe disc, Să
arăm văile de tibișir, Să
semănăm lămâiță și calomfir.

Culcă-mi-te trândavă pe
coame, Fă-te jugul meu de
came, Stăpâna mea, frumoasă

ca aurul, De care tremură
taurul.

Ingenunchiere

Tu miroși ca marmura și apa din fântână. Ai scos din uitare o mână, Te-ai deșteptat cu genele dese Peste minunile puțin înțelese.

Vino să te ascund în trestii și papuri
Până-or sosi hainele din cufere și dulapuri, Pantofii înalți
Cu care-ai să te-ncalți,
Ciorapii de sticlă de mătasă,
Horbota moale, cămășile fumurii de acasă. Mâinile mele vor să te-mbrace în aromate, calde promoroace.

Cu cireșe la cercei Să mergem la purcei.
Să dăm vitelor tărâțele
Mulgându-le țâțele în ciubere.
Dă-mi mâna ta fără putere Cu fânul de-a valma.

Taurul vrea să-ți lingă palma.

Mireasa

Ochii tăi s-au pus pe slove și cuvinte
Ca niște albine albastre, însetate de mirodeniile sfinte, Și sugând mierea cărții s-au îmbătat cu ea.

Halucinata științei, vino în grădina mea,
Unde busuiocul a crescut ca brazii, și măceșii Zgârie sâmburii sânului prin inul cămeșii.

Pământul umblă după tine să te soarbă Cu vârfuri boante de iarbă oarbă.
Din sângele tău băut și din sudoare
Pot să iasă alte poame și feluri noi de floare.

Vino. Dinainte îți voi desface pelinul și romanița
Pe care le coace arșița.
Cu brațele și pieptul voi despica poiana
Și buruiana.

Voi ridica vițele fragede cu ghimpi de mărăcine
Ca niște omizi lungi, lipite de tine,
Te voi strecura ca dintr-o plasă,
Dând foile și umbra de o parte,
Cum ai făcut și tu în carte,
Mireasă!

După ce te voi fi trecut și apărat
De fiarele mici, de gâzele de un carat,
De șarpe, de lanțuri și de metale
Vegetale,
O să mă lași să-ți pui inele de mâini, brățări

de picioare Și alte veștminte, dogorâtoare.

Căsnicie

Șopârlele verzi și cenușii, din
chiparoși, Se uită la tine, șopârlă
Albă, cum coși
Pe mal, cu piciorul în gârlă.

Șerpii casei nu te-au mai văzut, Oile
se opresc, vacile rag.
Și măgarilor încurcați în muște, le-ai
căzut Cu drag.

Trebuie să mergem să cunoască Târla,
cotețele, grajdul, balta, Cine are să le
domnească.
Poftim... Ariciul nostru, până una-alta.

Ghicitoarea

Ghici ghicitoarea mea.
S-a pogorât un păianjen dintr-o
stea, Din Carul Mic, din Carul Mare,
Pe un fir de cânepă lucitoare.

Și nu era păianjen, era păinjeniță.
Avea, ca tine, o guriță (Mânca-o-ar
mama!)

Și părul ca arama, Ochii ca niște
dude Brumate, negre, ude.

Și a scos niște picioare lungi
Din două pungi
Fluturești, de mătase,
Nu prea subțiri, nici prea groase, Cu
călcâie
Mirositoare a lămâie.

La șale
Avea două portocale, Și la sân
(ascunde-le!) Ouăle, rotundele.

Și, să-mi mai aduc aminte
Unde să fi văzut și-un bob de linte...
Nu știu, am uitat, Cu toate că l-am
pupat.

Ghici...
Am împletit ibrișim cu amici Și i-am
tivit sprincene și gene Ca să-
ngreuieze pleoapele alene. Ghici
(mânca-o-ar tata!) Cine era fata?

Addenda

Timpuri

Uite-ți trecutul în palmă... Te gândești... Atâtea povești - Când le-ai citit, Fără-nceput, fără sfârșit Și cu sfârșitul la-nceput? Seamănă măcar a trecut Crâmpeiele acestea Ce par să urzească povestea, Icoanele șterse, în care umblă O umbră de umbră?
Ape fără oglindire, Sfoara pâraielor subțire Care-ntr-o dâră se zbate Pe păturile otrăvite ale albiei uscate?
Nisip, cenușe și lut Sunt un trecut?

Un talaz se frământă, Zguduie marea frântă, Rupe unda și viscolul de alge Și nu se sparge!

Se îndulcește, alunecă, se strecoară, adoarme, Fără năvală, fără să se sfarme.
Hultanul a cerut boabe de sânge.
Leagă-i rana, nu i-o strânge, Și pliscului, când i se deschide, Dă-i boabe

de stafide.

Făclii

Făclii și candele la rând, Stinse, aprinse, fumegând. Catapetesme, bolți iconostase, Acoperite cu praf de mătase. Cartea veche singură se răsfoiește, învățată de boantele dește Cu măciulii grele și groase, Ale schivnicilor, la liturghii și parastase.

De marginea foilor de jos, Treiburicele închinăciunii s-au ros.
Și au lăsat pe foi Foițe de piele, mai vechi și mai noi. Amestecată cu cafeniile rămășițe de moaște, Slova, de multe ori sfințită, greu se cunoaște.

Noaptea, cotrobăiește la strană și în altar Un strigoi de ieromonah cărturar Cu fața și barba săracă în dulamă de aburi. Și, iacă, Sunt închiși toți în anii tăi, în trecut! I-ai trăit? Ți s-a părut?

Bărăganul

1 ii firea ta de la pământ.
Dai tuturor cu jurământ
Un petec de brazdă și-o groapă.

După ce le-ai dat pâine și apă
Li le iei înapoi
Și-ți hrănești buruiana țăpoasă și pepenii goi îndoit,
Cu mâzgă trăită și suflet dospit.

în sufletul tău sufletele lor,
Ale tuturor,
Se aștern ca rufăria moale în sertarele goale Teanc. Năframe, tulpane, barișe Cu croiala piezișe.

Dintr-o viață, a rămas curată
O batistă pătrată.
Dacă s-o topi și batista, or să rămâie în dulap, încuiate, miezuri de lămâie, De pelin, de calomfir, de clematite, Plămădite.

Când nu mai are timpul nici trup, nici os,
Vântule, îmi cunosc neamurile și strămoșii după miros.

O zi

Ziua de ieri s-a ținut după mine, crezând,
Ca un câine flămând,
Că e legată cu ceva, cu vreo curea, Cu vreo frânghie, de viața mea - Și la o

răspântie cu statui S-a întors, văzând că nu-i.

S-a pierdut neputincioasă și pribeagă
După ce vremea întreagă
M-a urmat, pas cu pas, până azi La amiazi.

Cine și-a pierdut o zi cât o viață,
S-o caute repede. Se înnoptează. Se lasă ceață.

Priveghere

Nu-nchide ochii, nu adormi.
Ceasul e pe-aproape, pe-aci.
Trebuie să treacă.
Poate cam pe la toacă,
Poate cam între vecernii și utrenii, Cam
după amurgul cu mirodenii, Pe la greieriș,
Când își ivește din papuri, furiș,

Luna creasta.
Cam pe vremea asta.

Ia seama bine.
Ceasul o singură dată vine.
Bagă de seamă.
Nu tăcea dacă auzi că te cheamă.
Spune-i ceasului: - „Ți-am auzit aripa de

scrum.
Cată-ți de drum“.

Vezi ușile să-ți fie încuiate,
Ferestrele ferecate
Și poarta de la ogradă.
Că or să vie grămadă
Și sfintele femei,
Care se vor înălța din călcâie câteștrei,
Cu făclii de ceară
Până la geamuri, ca să ceară
Trupul tău adormit.

Strigă: - „Nu-i adevărat! Nu sunt răstignit!
Dovadă pălmile și tălpile mele."

Și pune câinii pe ele.

Sfântule

Ue câte vremuri ți-1 tot ții închis
Nu știu ce ai, viață, vis,
Bine, rău, în strânsul pumnului tău?

Ții în mână fum, cenușe, foc?
Ți-am descântat-o ca pe un ghioc.
Sfântule, Pământule.

Nici cântecul, nici ruga n-au
descremenit Zaua de granit.
N-au dezlipit deștele
Nici dălțile, nici cleștele.

Tu ești, oare, Sfinxul din poveste Care
știe ce este și ce nu este, Dincolo de
literă și pravilă, Negură, namilă?

Umblă omul, vântul și fiarele
Să te râcâie cu ghiarele Vii.
Nici nu simți, nici nu știi.

Un cântec

Tesând mătasea, în urzeală Am prins fir,
din stea, de beteală.

Țesând cânepa și lâna creață
Am prins câlți și zdrențe de ceață în
fuiorul de in s-a strecurat
Un tighel de sânge-nchegat.
Și dac-am țesut cu timpul clipa Mi s-a

prins în furcă aripa.

Doamne din cer,
Sunt nepriceput ce să cer
Pe borangic, pe dimie și pânză.
Datornicii vor să mi le ia, să le vânză.

Mai am ascunse două covoare
Care nu sunt pentru feluri de picioare Și niște cămeși, niște fote și niște bete Care nu sunt nici pentru muieri, nici pentru fete. Erau pentru trupul nou al Sfintei Mării, Pentru când va trece câmpul prin bălării.

Le păstrez la mine, însă ca pe niște odoare străine. Le-am muncit
Dar nu le-am iscusit.
Le-am lucrat, nu le-am făcut.
Am fost ca un ostenitor mut
Care-a grăit și nu și-a dat seama: Eu am prins numai războiul și scama.

Pot eu, Isuse, răbda
Să văd deasupra sfintelor odoare
Crucea ta, Semn de vânzare?

De dincolo

Si-a răzimat scară
Drept, cu coamele afară, Și s-a suit abea Până la o stea, Să-și facă loc de căpătâi.

Și ajunse-n ceruri cel dintâi.

Scuturarea frunzelor nu l-a îngropat, Vântul nu l-a înecat, înghețul nu 1-a-mpietrit, întunericul nu l-a înnegrit.

în turlele rămase jos
Clopotele spânzurau de prisos Cu funiile de pulbere, scufundate Ca niște feștile arse pe jumătate, în drojdiile nopții uleioase.

Steaua tocmai scăpărase.

Slova se isprăvise în mucegaiul poruncilor scrise.

Timpul otrăvit, răzimat de morminte,
Nu-și mai aducea aminte.
Se târau pe pământ sufletele, cenușile.

La biserici, la case, la toate ușile
Se chinuia să moară, de șapte Nopți, un copil călcat de noapte.

înviere

De când mi-ai pus capul pe genunchi, mi-e bine.
Nu știam că mă voi vindeca de mine cu tine.
Vorbele, gândurile, împletirile crezusem că-mi ajung.
Nu știam. Au zvâcnit umerii, au crescut brațele: fusesem ciung.
Mi-am simțit coapsele, gleznele, spinarea tari ca un luptător.
M-am vindecat și m-am născut, sărutându-ți talpa unui picior.
Fusesem slăbănog, fusesem orb, rătăcit între uragane, miazănoapte și răsărit.

Mâna îți atâmă-n nisip și pietriș,
Linsă de valul curmeziș
Care vine-mblânzit să-ți pupe unghiile, inelele și-o brățară
Și îți aduce daruri dintr-altă țară,
Zale rupte, firimituri de coifuri și de scuturi, O poală de odăjdii argintii și fluturi.

Pentru leacurile din măceșii sânului tău
Am înfruntat mânia lui Dumnezeu.
Vezi? Corabia din zare plutește lin, plecată pe sfert,

Plumbuită ca într-un nămol de cositor fiert.
Merge marea, merge cerul împovărat de stele.

Numai corabia și noi ne-am oprit între ele.

Logodnă

Pe câmpul palid, în sulfină, Vitele pasc și rumegă lumină.

Ramurile, poamele
Fac mierea, smima și toate aroamele.

Și călușeii cercului cu zodii, Curcubeie de jivine și jigodii.

Auzi? Oglinzi și argintări, și-n ape Stă scufundat un clavecin cu două clape.

Zări de zmalț, văzduh de ceramică,
Streașini, un cuib de rândunică.
Sprintenul aer miroase A răchită tânără și a mătase.

Pământul dă din el
Tidve, izmă, mușețel, Boance, piersice, struguri.

Rânduri de pluguri,
Cocorii taie brazdă stearpă și ară Nămolul
Tăriilor de ceară.

Vin turmele, capre, mioarce...

Stăi! Nu te-ntoarce.
Coapsa ta sucită stă așa de bine, Caldă,
lângă mine!

Ai vrea să-nceapă noaptea? Vrei?
Strânge-mi încet un deget, două, trei,
Neputincioase, somnoroase, putrede,
slute, Pe adormite, pe tăcute.

Mărțișoare
(1936)

Nu am...

Nu am nici pietre, nici metale
Pentru suavele tale Diafane frumuseți,
Adunate din sute de firimituri de vieți, Din floare, din rouă, din pasăre, Ca niște mărgele de mei, de porumb și de mazăre
Cu acul și firul.
Gândul meu ca trandafirul
S-a întristat.
Am uitat
Să culeg și să opresc
O strachină din argintul ceresc.
Mi-1 așternuse luna pe masa cu scule Și puteam să fac giuvaiere destule...

Trezește-te, haide, din somn și din puf.
Gâdilată-n ochi de un zuluf în care bate soarele.

Fiindcă vreau să ți le citesc mărțișoarele...

Să vedem...

dă vedem, ar putea graiurile mele
Să-ți vie ca niște inele,
Ca niște brățări, ca niște cercei?
încearcă-le. Uite o dată unul, o dată cinci, o dată trei, Părechi și despărechiate, Sau odată pe toate.

Le-am suflat cu smalțuri de zile, de ore și de secunde
Și le-am făcut rotunde:
Cristale ca piatra acră și ca sarea de lămâie, Neputându-le face tămâie
Și scârbit de diamante limpezi și lucii.
Uite, de pildă, unul în chipul crucii, Ar pune un semn turbure de lumină Subt bărbia ta de fată creștină.
Altul își agață de ață
Gogoloiul de ceață.

Să vedem, din atâta sărăcie,
Să vedem, nu se știe,
Ce ți-ar veni mai bine,
Lucrurile goale, lucrurile pline,
Grele sau ușoare?
Căci toate sunt mărțișoare.

Frageda

IN U îi fie de deochi, Ce frumoasă-i fără ochi! Tivul pleoapelor se coase-n Ferfenițe de mătase. De când s-a uitat în stele I s-a prins bezna de ele. Dintr-un lunecuș cu pana I s-a-ncondeiat sprinceana. E tot pana care scrie Fluturii din păpădie. A luat gura ei tipar Parcă de la nenufar: Ce i-a spus visul ascuns, De-a șoptit și i-a răspuns? Nu ș'cu cine seamănă Că îi pare geamănă: O să mă silesc să caut A ghici pe nai și flaut.

între perine și pături Mâna-i stă pe-aci, pe-alături.

Pune-i degetare Câte-o sărutare. Umblă-ncet, ia-i mâna-ncet, Mută-i-o încet, Să nu se deștepte...
Și-n cuprinsul pălmii drepte, De zântâi de marte, Pune-i mărțișor o carte.

Cuvinte stricate

Toate
Cuvintele mele sunt întortochiate
Și s-au îmbătat.
Le vezi? Au căzut, s-au sculat.
Au vrut să alerge și să joace, Dar
beția le-a prăvălit încoace.
Nu mai știu ce spun și îs Bolnave de
râs.

S-au stricat cuvintele mele!
Umblă prin mocirle cu stele
De cositor
După un mărțișor, Și-ar voi să
culeagă roade Fâstâcite și neroade
Din sălcii nici verzi.

Cuvintele să nu mi le mai dezmierzi,
Să nu le mai spuie agale Buzele
tale, Să nu le mai cânte cumva
Vocea ta
Și pe cobză deștele.

Hulește-le!

Nu e

In cutia de sidef și aloi Au venit
podoabe noi, Lăcuste, păianjeni,
brotăcei. Nu te speria de ei.
I-am încremenit în stihuri blajine,
Ca să te gătească pe tine, Stăpână.
Șopârla-i pentru glezna de la mână,
Iar șarpele pentru grumaz,
Fetișcană de atlaz -
Și pentru șoldul dumitale, de
vioară, Domnișoară.

Te rog a mă ierta
Dacă-ți zic și tu și dumneata Și dacă
din cuviință și de frică Mintea mi se
face peltică Și uitucă mi se face.

Chihlimbarul ăsta-i o răgace.
Matostatul e un cărăbuș Prins acuș.

E adevărat? Nu-i adevărat!
Gângăniile au cam întârziat, Și cutia
de lemn de aloi S-a întors din drum
înapoi, Pe spinarea furnicilor în
hamul și hățul panglicilor.

Bună-dimineața, duduie!
Uite-1 mărțișorul: nu e.

Din
Hore
(1939)

Iarba trează

Cu urechea la pământ
Lunecând l-ascult prin
foi Lungi, de cârji de
popușoi, Graiul apelor
din vânt.

I-aud undele-aștemute
Giulgii moi, ca de
hârtie, Șoapta cum îi
întârzie Sufletul să i se
mute.

Sculele mele cântate
Le-aș zvârli vârtej în
foc. Vreau un singur
pai, în loc De unelte-
ncrucișate.

Dintr-o strună de o
sfoară Voi să mă
căznesc să scot
Geamătul și-aleanul
tot, Pâcla grea și ceața
rară.

Treceți toate pe o
coardă, Iarbă trează,
floare moartă.

Buruiană, nu știu care

Buruiană, nu știu care Ți-i porecla de născare Și nici nu vreau să ți-o știu. Știu că ești pământul viu Și că, orișicum, tu crești Făr-a ști cum te numești, în fiștecare sat Fetele te-au botezat, în fiecare urzică
A pus Domnul o mărgică Și-a croit tulpini și floare După soiuri de tipare Cu osârdnică migală, Să nu stea țărâna goală.

De folos ori nefolos, El vrea-ntâi lucru frumos. Dintr-o îngustime-a ștofii A scos crinii și cartofii.

Cu același fir de ață Țese, prinde și agață, Și la fel, cu-aceeași râvnă Că scoți floare, că dai țâfnă.

Omul însă, căpcăun, Vrea frumos numai ce-i bun, împărțind, pe câte toate Sunt, în feluri de bucate, Judecata i-o dă gura Și-i dă lingura măsura.

Nu-i frumos la el ceva Care nu se poate bea, Și nimic bun și curat Nu-i, ce nu e de mâncat.

Buruieni cu fir aprins, Nu vă caut după lins, Spicul nu-1 aleg cu must Și nici ghimpii după gust.

Colind

Doamne, vreau să-ți mulțumesc...
Dar în graiul omenesc Slova vorbelor tocită, Vorba slovei prihănită, înțelesul otrăvit Le-a mușcat și-mbolnăvit.

Un strigoi
Pune-n negreală noroi.
Pravila de baștină S-a pierdut în mlaștină. Ochii mici ai literii Sticlesc ca ai viperii.

Voie dă-mi să spânzur graiul Și să-ți mulțumesc cu naiul. Cântecul care mă doare

Frate-i cu tăcerea mare. Cu îngerii, cu lăstunii Și cu șoapta rugăciunii.

Noaptea îți înșiră albe Fire de beteală, salbe, Fluturi și mărgăritare, Mulțumește, lăutare, Bunului tău împărat, Și să-i cânți îngenunchiat.

Crucea veche

Crucea veche de la drum Este cum s-

a pomenit, Cu Hristos cel răstignit, Zugrăvit cu terci de fum.

Turmele și carele, Vremea, vântul trec și pier. Ea stă singură la cer, Cu Acela Carele...

Lemnul i se tot dăvângă, Zugrăveala se mănâncă, Trupul se cunoaște încă, Povâmit pe mâna stângă.

Toamna, grija nu știu cui Mai bătea câte un cui,

Și c-un deget sau cu două Da cu albăstreală nouă.

Moștenire

l-a luat moșului din gură Luleaua, pe arătură, Cu scuipatul de mohârcă. Și-a luat și pe moș în cârcă.

Moșul, nedeprins cu somnul, Adormise întru Domnul.

Și ziua namiaza mare, Cu unchiașul în spinare, A-nvățat să cânte-așa, Din scuipat și din lulea.

Erai, taicule, plugar, Dar psalt bun și lăutar.

Zicu-ți și eu o cântare De alean și întristare. Urcă-n Slăvi, într-o stihie. Scripca, taică, ți-este vie.

Ghiersul meu nemaicântat încâlcitu-i și uitat.

De te va trezi urcușul, Dă-i băiatului arcușul, Alăuta și luleaua...

Ceru-i palid ca laleaua.

Om de pământ

LJădită-ncet cu dalta și mistria,
Zidirea lui atinge-n cruci Tăria,
Pleșuve piscuri, zvelte, drepte, rupte:
Sorocul împlinit al unei lupte.
Meșteșugarul trist a biruit.

Scoboară bârnele neodihnit
Și, desfăcute mâinile de scule, Și le-
mpreună: două-au fost destule - Și se
măsoară-n ce-a făcut. Răsplata Este
că-și vede lucrul năzuinții gata.
Moșia străjuită de statui E doară

sporul frământării lui.

Nu se ghicise până-n ziua șaptea
Ce deslușește ochiul pe-ntuneric noaptea.
Putea să fie piscul mai frumos, Dacă te uiți în sus, de jos, De-abia la vârf ce scoabe cu talpa pot să-l lege Mai trainic, ziditorul înțelege.
La trudă, zi și noapte, două vieți, Afli ce știi, și ce-ai știut înveți.

194

Meșteșugarul, tată, e pământul. I-ai auzit tu geamătul, cuvântul? Ți-a spus ce vrea și ce și-a pus de gând? Că este greu, că-i prea târziu sau prea curând Să scapere țărâna vulvori și jar de vatră? S-a plâns că vântul gol îl chiuie și-l latră?

Că duhurile rele, a ocară, Mânjesc catapeteasma cu aripa murdară? Că-i îmbălează varul și-i vâră viermi în grindă? Că neputând să-l spurce, îl spurcă în oglindă? S-a plâns de came, când a fost strivit în râpa lespezilor de granit?
Când l-a călcat, mânat pieziș de slugi, Călcâiul temeliei, de colț, pe tăvălugi?

Pământul nu se plânge. Lui nimic Nu-i de ajuns de mare ca să nu-i fie mic. Crâncen la cuget și la faptă, El se-nclește-ază-n el și rabdă.

La miazănoapte și la zi-amiază, Munții treziți la veghe stau de pază, Și îmbulzita coifurilor gloată Nu are-n strungă loc să treacă toată. Dintre cetăți de plumb și de omăt Purcede înainte și-ndărăt, Se dezmorțesc din stâncile oprite Zvonuri de lănci, murmure de copite.

în peșteri și firizi, nerăbdătoare, Bat hergheliile copita de zăvoare, La trecători, în marea sihăstrie, Un uriaș se scoală, cu zaua argintie,

Cu fruntea-n cer, cu scut la cingătoare, Scrutând în șea ținutul și liniștea, călare. Din neamul vechi al Crailor Carpați, Născuți din piatră maică, Sunt teferi zece gemeni, alăptați La ugerii sălbateci de zimbroaică.

Uite-1 sfiios, ursuz și mut, Smerit ca la-nceput, Destoinic însă și a doua oară Să mai ridice un hotar de țară. Neștiutor de sine și de tot, Frânt pe genunchi ori opintit în cot. îl mângâie de viață și de moarte Rotirea-n bolți a șoimilor, departe, în rotogoale, prinși în curcubeie.

Și, dimineața, proaspăta scânteie O ia din pâlnii de zorea Și-i scrie Domnului cu ea.

A venit

De zeci de vieți îl cheamă
Pe cel fără vârstă, fără țărm, fără vamă, Din singurătate.

Are să vie vântul, poate, Cu sulurile desfășurate.

Poate o umbră albă Cu luna în salbă.
Poate veni pasărea înstelată
Cu aripa tăiată, Acvilă, drumeață
Prin țărână și ceață.
Poate vântul mării, pribeag pe talaz.

Nu venise până la amiaz'.
N-a venit nici până la toacă.
Strigătul în pustiu începuse să tacă.
Păianjenii, preoți și arhierei,
Puricând odăjdiile de scântei, în arcul streașinii de la cerdac, Le cârpeau cu ață și ac.

într-un plop cu turla subțire Corbii-și alegeau mănăstire.
Mișunau omizile-n ălbii uscate De ape adevărate.
Luna spartă
Căzuse-ntr-o scorbură moartă, Ca un urcior de lut.

Când a venit? Când a trecut?

Nu era vânt,
Nici pasăre, nici de cer, nici de pământ, Nici om, nici vis.
Era ca un lucru scris,
Făptură de șoaptă și scamă, Se urzește, se destramă.
Ca o licărire de icoană.
Avea inel, cu o broboană

Ca o măceașă, privirea amară
De căprioară.
Zâmbetul întristat.

L-ai așteptat.
Ai adormit.
A venit.
A plecat.

Denie

Seara stau cu Dumnezeu De vorbă-n pridvorul meu. El e colea, peste drum, în altarul lui de fum, Aprinzând între hotare Mucuri mici de lumânare. Din cerdacul meu la el E un zbor de porumbiel. îmi trimite danie Câte o

gânganie, Paianjini pe sanie
Sau pe o metanie, Atârnați de-
o sfoară, groasă Cât o umbră
de mătasă. Și se leagă de
pridvoare Mirodenii dulci de
floare, Ca o punte de poteci
Pentru fluturii-n scurteici.

Pe drumul de el ales Graiul n-
are înțeles. Mai mult spune
cucuruzul Decât gura și auzul.
Domnul tace.
Glasul nu-și trimite-ncoace.
Domnul face.

Luna s-a

Luna s-a suit în zare Din
pământ, cât o căldare, Și pe
cât se tot ridică Moara-n râu
se face mică.

La iazul de platină Cumpăna
se clatină. Și cred că-i un
meșteșug Luna prinsă de
belciug.

Cobilița-n cer se urcă,
Sprijinită-n crac de furcă, Pe
când moara, strânsă glugă,
Ține loc de buturugă.

Dacica

IVlă uit la tine, șubred vas de lut.
Trei mii de ani ai încăput.
Veci de vecii, pe care le înfrunți, S-au adunat în golul tău, mărunți, Și fiecare vârstă din vecie, Lăsând un fir de praf drept mărturie, L-a pus tihnit în ciobul păstrător. Clipa trăiește, veacurile mor.

Tu, plin de taine și știrbit în gură, Ai stat ascuns adânc în arătură. Nici oasele nu i s-au pomenit Ale aceluia ce-n zmalț te-a-ncremenit Și, frământând, ți-a dat obârșii noi. N-a mai rămas măcar din el gunoi, Tot un pământ, la fel de bun, la fel de prost: Tu ești aci. El parcă nici n-a fost.

Dar înmuiată-n sânge și sudoare, Unghia lui ți-a pus un zbenghi de floare Și, ocolindu-ți coapsa cu subțire Chenar, i-a dat noroiului simțire.

Tu poți să fii, el poate să nu fie, Zgâriitura-i teafără și vie. Nu ești al singurului Dumnezeu, Ca luna, ca o stea, ca o pustie, Ești și al semenului meu. Brâul tău viu, când mâinile-au murit, Dă biruință gingașului pipăit.

Olarul, drept pe palma lui te-a pus Și-ai scos răspuns, la deget, în auz. Fragedul sunet, dulce, lin, E-ntreg și nou ca la-nceput, și plin.

Urciorule de vis și de pământ, El ți-a dat glas. Eu îți voi da cuvânt.

Hore de copii

Abece

A vrut Dumnezeu să scrie Și nici nu era hârtie.
N-avea nici un fel de scule Și nici litere destule.
C-un crâmpei de alfabet Mergea scrisul foarte-ncet.

N-aș vrea nici atât să-l supăr Cât piperul de ienupăr, Dar o să vă spui ceva: Nici carte nu prea știa.
Orișice învățăcel
Știa mult mai mult ca el.
El, care făcuse toate, Nu avea certificate. Câtu-i Dumnezeu de mare N-avea trei clase

primare.
La citit se-mpiedică, Nu știe-aritmetică.

Știe-atât: numai să facă, Ia oleacă, pune-oleacă.

Face oameni și lumină Din puțin scuipat cu tină, Și dintr-un aluat mai lung Scoate luna ca din strung.

Papagalul și păuna Și-au smuls pana, câte una, Ca să-i facă pinsulă Domnului din insulă, Coliba de pe pământ A Celui înalt și Sfânt Find clădită de pești meșteri între talaze și peșteri.

El a luat mai bine-o pană De la țarca năzdrăvană Și-ascuțindu-și-o-ntre dește, Despicând-o școlărește, Și-a făcut condei, în stare A seri și pe piatră tare.

A-ntins cerul ca o coală în toată Tăria goală, însă pana nu scria. A luat atunci o nuia Și a însemnat cu ea, Cu argint, stea lângă stea. Și ca să vadă pe schele, A făcut și cruci de stele.

Ce-a scris noaptea s-a zvântat, Apoi, pân’ la scăpătat, Cu

sugătoare de soare - Și ziua și pe-nserare

A citit și tot a șters, Câte-o vorbă, câte-un vers, Și câte o dată, fată, Toată foaia, cartea toată, Fincă Dumnezeu ce-a vrut P-ormă nu i-a mai plăcut. Că din scrisele prea drese Nici lucru prea bun nu iese.

Cât a scris el cerul tot, Să spui drept, a ști nu pot. învățați cu cărțulie Cred c-aproape o vecie. Pe cât mintea îl ajută Melcul crede că o sută De vecii întregi și pline. Melcul știe, cred, mai bine, însă cerul, în sfârșit, E de-atuncea tipărit.

Hora lui Esop

La oraș, pentru-animale, E-un mitoc de haimanale.

Toată lumea are loc în asemenea mitoc.

Păsări, fiare, dobitoace, Cu cojoc, fără cojoace.

Pițigoiul, cucul, stârcul Vin să vadă cum e târgul.

Vulpea e cu-nsărcinare. Cioara vine de plimbare.

Oaia știe cum e cașul: Nu știa cum e orașul.

Obicei de mănăstire: Pe trei zile învoire.

O cumătră și-o mătușe Stau cu mătura la ușe.

Și-s deschise ușile Cui vine de-a bușile.

Pentru șoareci și pisici Sunt tăiate praguri mici.

Jivina cu lunecuș Are osebit culcuș.

Pentru dăsagi și măgari Ușile-s, firește, mari, Căptușite sus cu vată, La ureche să nu-i bată.

Ieslea, și ea, s-ar putea Să fie de catifea
Nu știu, nu e treaba mea. însă știu că-n tum, la han, Cântă bivolul bălan.

E un ghiers puțin mai tare
Decât de privighetoare, însă,
vezi, de-aceea-i dat Răgetul:
pentru cântat.

Horă de hâtru

Mi-aprinsei și eu o vatră într-o
scorbură de piatră. Moș
Pârțag îmi dă târcoale Cu o
găleată cu bale.

De ce jarul meu sticlește Dacă
vatra lui mocnește? Vetrele ni-
s peste drum: Eu fac jar, el
scoate fum.

Nu mai are tinerețe Moșul ca
să mai învețe Că-n văpaia
vetrei mele Am pus o poală cu
stele Și c-am luat pentru
dogoare Cocă, pe cârlig, din
soare. Nu vrea-nvăț de nici un
fel De la mai meșter ca el.

Nicovala de-o aude, Moșu-
ncepe să asude. Galben, verde
și dușman Dă cu ochii de
ciocan.

O scânteie sare-ncoace: Se mânie de ce-i place Și scuipând s-o stingă, ea Fuge și se face stea.
Și-i trec nădușelile Toate căptușelile.

A venit cerbul domnesc La mine să-l potcovesc.
Opt potcoave mici, de aur, Ciocănite-au fost de faur.

Am bătut colți pădureți La turmele de mistreți. Lupii mi-au cerut măsele, Zimbrii - frunți cu coame grele. A venit și Făt-Frumos, Buzdugan să-i fac mai gros, Și Ileana, doi cârcei De argint să-i fac. Cercei.
Și prin fierăria noastră Trecu și luna albastră.

Hâtrule, nu e nici un Mijloc să te mai îmbun?
Taica ți-ar drege și ție Vreo chivără, vreo tichie, Când ai vrea în arătare Să ieși mândru și călare.

Horă de băieți

Intr-o țară care-a fost Era
mare cel mai prost.
Bi-ba, ba-ba
Li-ba, la-ba.
Țara unde-i bun tutunul Avea
proști unul și unul.
Bi-bo, bo-bi
Ri-bo, ro-bi.
Cine-oleacă-avea de cap Și-l
punea după dulap.
Hu-hu, bu-hu Bu-hu, hu-hu.
Pentru că omul cel mare
Se-alegea după picioare.
I-ha, ba-ha
Ba-ha, i-ha.
Umblau solii prin norod C-un
carâmb și-un calapod.
Lu-la, la-lu
Vi-va, va-lu.
Și cinstirea ți se da După
talpă și pingea.
Da-du, du-da
Ga-gu, gu-da.
Dar deștepții find prea mulți,
Au rămas pe drept desculți.
I-ha, pa-pa Pa-pa, i-ha.
Am o minte, vai de mine,

Și mă face de rușine.
Cio-ca, bo-ca
Bo-ca, cio-ca.

Spune tu, pe ce-i cunoști
Dintre proși pe cei mai proști?
    Zu-ri, zu-ra
    Zu-ra, zu-ri.
După chică sau chelie?
După unghii sau simbrie?
    Pa-vu, ga-vu
    La-vu, la-vu.
Fincă, vezi, mai-marele
Și-ascunde picioarele.
    Tra-la, la-la
    La-la, la-la.

Horă în grădină

Intre flori de chiparoasă
Doarme. Cine doarme dus,
Răsturnat cu ceafa-n sus,
Vânătă și unsuroasă?

De subt foi, unde-i culcat,
Capul singur i se vede.
Somnorosul din livede A
vorbit. Poate-a visat.

N-are fir în cap, de chel, Și,
găsi-l-ar strechile, l-au căzut
urechile.
Du-te, zgâlțâie-1 nițel.

Domnule, nu ș’cine ești, Dar te bate vântu-n pat Și parcă te-ai și umflat. Pune fesul, că răcești.

Dă-i mai bine-un bobâmac. N-ai văzut că e dovleac?

Horă-n bătătură

lntr-o magazie goală Am deschis și noi o școală. Mai cu seamă fetele, Bercile, boghetele, Sunt silite să învețe înșirate sus pe bețe.
Am primit la-nvățătură Tot ce-a fost mai bun de gură. Găinile și cocoșii Ne-au trimis gălăgioșii. Bibilica s-a-nvățat, Cred că nu m-am înșelat, Atât să zică: „păcat".
Și s-a dus pe drumul scurt

Zicând că știe prea mult. Mâța vru să fie moașe, Dar se lasă păgubașe. Din clasa-ntâia primară A fost broasca dată-afară. La purtare și Grivei Are tot unu și trei.
Gâscă mestică sacâs Și rața moare de râs.

Curcanul, umflat în pene,
Scoate moțul din sprincene:
Cântă-n poartă caterinca.

Directoare: Baba Ținea.

Din Alte cuvinte potrivite (1940)

Epigraf

Otihuri, zburați acum din mâna mea Și șchiopătați în aerul cu floare, Ca pasările mici de catifea
Ce-ncep în mai să-nvețe și să zboare.

Stihuri, acum, porniți, vă scuturați, Ca frunzele-aurite, pentru moarte.
Pustnicii tineri, triști și delicați, Păstra-vă-vor într-un sicriu de carte.

Stihuri de suflet, dintre spini culese, îndurerate-n spic și-n rădăcini, Pătrundeți, înțelese și neînțelese, în suflete de prieteni și străini.

Și semănați, ca noaptea ce vă naște, Sfiială și-ndoieli unde-ți cădea, Căci Cel-ce-știe, însă nu cunoaște, Varsă-ntuneric alb cu

mâna mea.

Suiș

Tu ești asemeni celui care
Te-a frământat, te-a căutat și
născocit, Și semn izbit în tine-a-
ncremenit De sabie biruitoare.

Aceluia ce-atinge neatins
noroiul Și poate duce drum și
peste cer, Printre aramă,
cremene și fier: Giganticul,
molatecul, vioiul.

El năzuiește-n lespede
schimbare, Singurătăți, de sus,
de stalactit, Din veac cu toate
find nepotrivit Și aripile strânse
fiindu-i călătoare.

Tu știi tăcea când este de tăcere
Și-n toată ora-nalți câte un tum
Arhanghelului mare taciturn,
Neliniștit de greaua lui putere.

Știi suferi, iubi și mângâia,
îndepărtat de oameni și de tine,
Dar bucurii, tânjire și suspine
Nu aburesc oțelul și sticlirea ta.

Creion

Luna umblă printre case
îmbrăcată-n ceață fină. Ornicele
bat la șase. Fiecare-i lună plină.

Noi ne ducem printre luni,
Filosofi și domnișoare, Culegând
prin foi de pruni Stele albe,
mărțișoare.

îmbătându-se cu ochii își
întoarse capul, una, Sprintenă
prin faldul rochii. Și atunci bătu
și luna.

Psalm

Ca să te-ating, târâș pe rădăcină, De
zeci de ori am dat câte-o tulpină, în
câmp, în dâmb, în râpi și-n pisc, Viu
când mă urc, și trist când iar mă isc.

Am fost un pai și am răzbit în munte,
Molift înalt și mândru că pui punte Pe
creștete, din lume către veac, Și-am
ascultat bătaia-i de tictac.

Hrănit cu piatră și-adăpat cu vânt, De-a fi-n vecii o streajă mă-nspăimânt.
Mi-e foame de nisip și lut Și dor de apele din care n-am băut.

M-aș umili acum și m-aș ruga: întoarce-mă, de sus, din calea mea.
Mută-mi din ceață mâna ce-au strivit-o munții Și, adunată, du-mi-o-n dreptul frunții.

Toamnă de suflet

Ziilele albe, iată, au început să plece, Ca niște bărci tăcute, pornind fără lopeți. în țărm se face seară, și steaua-n cerul rece Păzește cripta nopții cu candeli și peceți.

în șirul vieții noastre întreg, se face seară, O seară fără sunet, nici vânt, nici amintiri. Ieri a plecat o barcă, azi alte bărci plecară, Convoi de goluri strâmpte pe undele subțiri.

De-ar răsuna în lume măcar un glas de goarnă!
De s-ar clăti pe lume un singur larg talaz!
Nu. Nemișcată-n margini, lumina se răstoarnă Și, ca să cânte, streaja de sus și-a luat răgaz.

De-aș fi un stei de peșteri, cioplit cu dalta-n lung, Aș sta s-aștept cu tihnă, culcat pe-o muche dreaptă, Cele din urmă mute vecii să le ajung, Cu templul în spinare, cărui slujesc de treaptă.

Din Șapte cântece cu gura-nchisă (1940)

Mai mult pământ

Duc pământ pe tălpi Cât
cuprinde pământul. Mi-am
făcut opinci din șesuri,
Corăbii din talaze Și aripi
din vânturi.
Mai multe ape clocotesc în
mine Decât în matca mării,
Mai multe stele au sclipit,
Văzduh mai mult a fugit,
Umbră mai multă a trecut
Prin păsurile sufletului
Decât printre piscuri.

Drumețul înghețat pe creste
A fost adus pe targă.
încălzește-i mâinile, maică,
La icoane, Luminează-1 cu
candela.
E bine în chilia ta, E bine în
sufletul tău.

Dă-i puțintică miere și-o prescură, Ține-1 o sută de ani ascuns, S-asculte, noaptea, Lângă mâinile tale-mbătrânite, Toaca blândă de utrenii.

Tot o sarică

Tot o sarică mă-ncape, Gros și slab, mare și mic. Făcându-se pentru mine pitic, M-a bătut pe umeri Dumnezeu Cu mâna lui femeiască.
Tu ești? m-a întrebat; te cunosc.
Nu am știut răspunde.
Eu eram? eu nu eram?
Cum putea să mă cunoască? Mă cunoști, Doamne, din vie, Din lume, din farmece, din schit?

O să-mi spuie altă dată, Dumnezeu, în ceasurile mici din amurg, Când vom vorbi în patru ochi.

Dar când voi pleca într-acolo Pot să iau cu mine
O carte groasă Și câinele de-acasă?

Dormi?

Dormi, sufletul meu? te-ai culcat?
Plouă și singur mi s-a urât.
Vreau să nu te supăr.
Te-am văzut citind la lampă
Și n-am băgat de seamă
Când ai închis oblonul din grădină,
Tărcat cu dungi egale de lumină.

Am bătut încet în fereastră
Și iar am bătut, mai tare, Și am intrat
în încăperea ta. Curată rânduială!
Cartea sta deschisă la pagina albă:
Toate paginile cărții erau albe. Ce
citeai tu într-o carte fără slove?

Patul era nedesfăcut.
Cearșaful nou, perina proaspătă.
Unde ai plecat?
Unde umbli noaptea singuratec?
încălțămintea ți-este neatinsă.
Nu e gunoi la tine.
Te-mbraci cu cămașă de piatră Și te
încingi cu funie de-argint. Tu n-ai nici
sudoare, Nici praf, nici scuipat.

Un ac îmi înglodește inima străpunsă,
Medicule fără de prihană.
Sau e un cui de la Crucificat

Sau un ghimpe din
cununa lui.
Vindecă-mă, suflete.
Vin-acasă, suflete.
Adu leacuri, suflete.

Din Abecedar (1940)

Iarna blajină

Iama blajină
A intrat în voi, întâi, ca o lumină
Preacinstită, pomule,
Preagingașe, omule.

A rămas de astă-vară
Luna-n crengile de ceară.
Pomule mic,
Ce torci tu, borangic?

Buruienile sunt îmbrăcate
Și încălțate
Cu târlici
De panglici.

în streaș inele mele
Vrăbiile au adus perini și
saltele. Pisica bătrână
Și-a pus ciorapii de lână, Și
torcând pe neștiute Din carâmbi
și căpute

S-a-mbrăcat cu tricou Cenușiu și

nou.

Toată lumea se joacă De-a un fir de promoroacă, De-a țandăra, de-a cremenea, Vrând să fie-asemenea.

Floarea nu mai vrea să dea
Și s-a făcut nuia.
Apa face minuni Și soiuri de minciuni.
La jgheaburi, burlane și ciuturi:
Vergele, mărgele și ciucuri.
Melcul urduros
S-a făcut somnuros:
Dintr-un fel de pământel,
Pe care-1 știe numai el, Și cu un fel de meșteșug, Și-a făcut un fel de belciug Sfredelit, găurit, învârtit - Și s-a zidit Pe un an într-un fel de pantof, dintr-un fel de porțelan.

Toate taie, toate-nțeapă, Din văzduh și apă, Și presărat cu ghimpi mici Pământul se ghemuie ca un arici.

Pe o piatră

rco piatră, subt un pom,
îmbuca pâine un om, Și din

pom un titirez Cerea fărâme de miez.
Acum, după-nvățătură, Vine și le ia din gură.

Titirez ori vrabie Zboară către albie, Unde maica spală rufe. Ar avea și el o scufe Și-o batistă de clătit, Care s-au cam murdărit.

Vrăbioiule vecine, Rogu-te treci pe la mine. Stai de-un an la noi în casă Și de chirie nu-ți pasă. Mă tot ții într-o minciună Și n-ai dat măcar arvună.

Vrabia cum să plătească La casă gospodărească? Ea n-are în buzunar Două parale măcar. Toată lumea doar o știe Că nu plătește chirie Și stă-n pod pe datorie.

Unui prieten mic

Vrutul negru peste tot Trece vama gânditor, Cu urechile pe bot. Cuțul este călător.

Să cutez ceva să-i spun? Nu
știu ce are să creadă.
Trebuie să fie bun: A dat
nițeluș din coadă.

însă fincă e pe jos, S-a uitat,
nu s-a oprit. E frumos, dar
ce folos Dacă-i așa de
grăbit?

Cine-o fi găsit cu cale, Pe-
nserate, de i-a scris, Pe
adresa dumisale, Să
poftească la Paris?

1906, Versailles

Alfabetul

Cine vine mândru și călare Si nici
cal măcar nu are?
(M)

Urechile au crescut

Pe măgarul nevăzut.

(V)

Ce borțos și ce fudul Si niciodată sătul!

(B)

O să-ți fac o întrebare:
Cine-i gol, rotund si mare?

(O)

Ca să-i rămâie peltică l-a rămas limba mai mică.

(F)

Mi-a venit de la părinți
Un pieptene cu trei dinți.

(E)

Are la buză un glonț
Sau un păr cu scârliont.

(G)

Fuge după coadă
Și n-o poate prinde.

(C)

Cine seamănă din voi C-un cățel de usturoi?

(D)

Deșelat răscăcărat, Spune, cum te-am botezat?

(H)

îi atârnă, de căldură, Pânăn praf

limba din gură.

(R)

Râma o literă știe
Si numai pe ea o scrie.

(S)

Ați văzut cumva să stea
Bătui drept, fără proptea?

(I)

Cobilița din spinare îi stă-n cap
si nici nu-1 doare.

(T)

Vine șchiop, dar umblă bine: Asa
șchiop nu-i orișicine.

(N)

3 s-a-ntors de-a-ndoasele Să-și
numere oasele.

(e)

Ca să nu-i rămâie goală Inima, i-
am pus pedală.

(Q)

Cine-i chior și cine
are Ochiul lui între
picioare? (A)

Din Una sută una poeme (1947)

Inscripția cărții

Neavând de lucru-n câmp, Nici în luncă, nici în dâmb, Că muriseră și pomii De arșițele Sodomii, Cu care ne-a osândit Leatul anului cumplit, Mătrăguna și leșia Năpădindu-ne moșia, M-apucai, molâu, să-nvăț în țărână-a seri cu băț. Măcar țarina să deie Vorbe-n brazdă și condeie.

Om în vârstă și târziu, Tot am învățat să scriu. Prins ca de-o copilărie, Mâna se pomi să scrie. Mâzgălii cu tibișir Lemnele din cimitir. Făcui semne, cercuri, cruci, Pe bordeie, pe uluci.

Se găsesc pe câte toate Slovele
mele culcate.

M-ajunsese și-o turbare Să pui
semne de-ntrebare, Câte trei,
pe toate cele, Când pe pietre,
când pe stele. Zgâriam câte
ceva Pe urcioare, pe-o ulcea,
Pe o casă, pe o poartă, Pe
copaci, pe frunză moartă. Au
scăpat de pana mea Meiul doar
și mazărea.

Slovele cele mai bune Le-am
scris negre, cu cărbune, Pe
deasupra cu vopsele. Le-am
pus ceară cu mărgele, Și dintr-
unele tipare Mi-a-ncolțit și
câte-o floare.

Nici acum nu știu s-aleg:
Meșteșug a fost, ori zbeg?

întoarcere

Copacul, vântul au venit de-aseară Și cheamă
gândul istovit, afară: Li-i dor de el, că nu se
mai adună
De multe nopți, să umble împreună.

Unde-i, mătușe, nu-1 văzuși?

Stați să mă uit. V-aduc răspuns acuși.

întreabă, gândule, de tine
Vântul pribeag și pomul. Nu mi-e bine.
Ce să le spui? Știu eu ce să le spui?
Că gândul, maică, nu mai e al lui...

Spune-le că m-au amăgit destul,
Că sunt de vânt, de drum și de copaci sătul,
Că zac olog, mârșav și amărât...

Ba nu!
Stai, nu te du.

Dă-mi cârjile, dar prinde-mi tulpanul alb de gât Cu boldul lung de aur cu gămălie-albastră.
Și dă-mi și-o floare din ghiveciul din fereastră, Și spune-le că viu numaidecât.

Șoim și fată

Vulturul prigonit de vânt Căta scăpare la pământ, Și fulgerul îl răstumă-n fereastră.

Acolo înșira pe ață-albastră Mărgele, o domniță, ca-n povești. - „Intră! - îi zise. - Șoimule, tu ești? Te-am cunoscut de mult și te aștept, Dar te loviși de tumul meu în piept. Nu erai tu, pe sus, peste palate,

Rotindu-te-n singurătate,
Când te-am chemat din frumusețile pustii, Și

tu te afundai mai tare-n sihăstrii, Viteaz în zbor, învierșunat în luptă Cu negura neîntreruptă?
Semeț de slavă, slava te-ncovoaie.
Ți-a frânt avântul, te-a zvârlit în ploaie.

Binevenit fii, șoimule, în casă, O să te-mbrac în zale de mătasă Și o să-ți pui brățări la ghiare, Inele cu mărgăritare
Și pene mari de aur între pene
Să te înalți între stihii viclene,
Să tragi din nou hotar punctat cu stele,
Pajura mea, împărăției mele.

Decât să-mi toarcă mâțele-mprejur
Mi-ar fi plăcut, firește, un vultur.
Ascultă, e mai cald aci ca-n pisc și ceață,
Vreau să se joace șoimul cu ghemul meu de ață. Și-ți voi mai face-un dar domnesc.
Cu lanț ușure ghiara-ți împletesc.
O să te pui pe steaguri, pe bani și pe peceți
Și ai să-nveți ce n-ai visat să-nveți.
Pe-o parte împăratul, pe cealalta hultanul.
Al doilea pe țară. Ce vreau, vrea și sultanul.

Ia vin’ să vezi cum se trăiește Adevărat și bine păsărește. Pietrușii, mierle, granguri, ciocârlii Se simt la larg în colivii.
în curte, fericitele-orătenii, Le poți vedea, sunt sumedenii. Privighetoarea cântă mai frumos,

Ochii de când c-un vârf de ac i-am scos.
Nu mai putea
Cânta, aripa de-și vedea.
Cu ce mă laud însă sunt coconii
Mei scumpi, cumințl și blânzi, claponii.

Găină și cocoș, cam pe din două, Ei sunt aproape-n stare să și ouă. Nu turbură, nu strigă, nu cer nimic. în pace Și-n ascultare, fraged, și sufletul le tace, Vultur ursuz, ia pildă și-ți înmoaie Pana de fier, ca lâna de agniță și oaie.

Ai dat ceva? Un zbor pierdut agale între Tării și stele, în spirale.
Și ca să te putem avea, Noi te-am făcut de bronz și tinichea. Nu ți-au plăcut nici zahărul, nici cușca, Și-abia de te-am ajuns cu pușca. Nici preaslăvitul împărat Nu te-a putut avea neîmpăiat. De-acum al nostru ești de viu.
Și-o să-ți aleg și-un nume. Nu vrei să-ți zic scatiu?*[1]

La pipăitul fetei, între dalii, Șoimu-și lăsa, deschise evantalii, Aripile în mâinile gingașe, Rămas ca un copil fără cămașe. își desfăcu de voie bună Ghiara rănită de furtună, încovoiata unghie de fiară I se-ndulci, muiată-n mir și ceară, Și s-a simțit intrând într-altă fire, Blajină, de tămăduire.

- „Dar ce văd? - zise fata de-mpărat, Care-1 văzuse numai în zbor și legănat - Stăpân pe uragane și peste vii și morți, Mă mir de ghebă: cum o porți?
Numai în zbor ești învățat Să nu fii strâmb și cocoșat? Cum poți să fii de zbor în stare Cu câtămai movila în spinare? Nu m-așteptam, spun drept, să fii atât De-mpiedicat și de

urât.
Ți-aș face și-o mărturisire,
Eu te-am văzut mai sprinten, mai subțire, Și urmărind în slavă drumul tău Te-aș fi crezut mai falnic, mai flăcău. Mă uit mai bine. Gândul mi se-ncurcă. Erai vultur și ai rămas o curcă.
Te-aș pune-n curte, dacă nemâncate Ar mai rămâne curci adevărate.*[1]

Dar adormind, domnița l-a uitat. A doua zi nu l-a mai căutat, Și nici a treia, nici a zecea zi Gândul domniței nu se mai trezi.

Vulturul vede vânt și vrând să zboare Dă de tavan și cade pe covoare.

Cine te-a pus, domniță, s-o răsfeți, Să-i dai făgăduiala altei vieți Sălbaticei și negrei zburătoare, Dacă o uiți în turn, la închisoare? Ea nu mai e, domniță, fîe-ți milă, Nici pasăre de curte, nici acvilă.

Ziua albă

'ZJI albă, zi ușoară, de zăpadă.
Fața de in se-aște me sărutată Și, proaspătă și nouă, s-a întins Cu fluturii din ceruri care-au nins.

în dreptul geamului de chihlimbar E pusă masa Cinei în altar.

învestmântați în aripi, ca-ntr-o haină,
îngerii mici adus-au har în taină.

Din înălțimi, o rază aurie Ia parte-n
bolți la sfânta liturghie, Și lingura
rotundă din potir Lacrimi a scos și rouă
de safir.

Un gust ce fuse-n vin și în prescură I s-a
topit ca un surâs, în gură.
Și-n sâni feciori a scăpărat scânteia -
Cuminecă-se roaba ta, Femeia.

Ziua cenușie

Ziua cenușie, vânata zi trista, își
cocoloșește soarele-n batistă.

Printre canavaua cețurilor, sură, Plopii
de frânghie-s prinși în țesătură.

Roiuri, porumbieii: vreo câteva sute De

scrisori și plicuri albe, desfăcute.

Negura urzește, molcomă și mută,
Noaptea nentreruptă, nemaiîncepută.

Hornurile toate dau puțină ceață, Câlți câte-o fărâmă și țigaie creață.

Soarele rămâne spânzurat: un bumb. Zi crochiu. Estompă și condei de plumb.

Cătunul

Cătunul s-a mutat tiptil, din zare, în cimitirul lui, mai mare.
Ce s-a născut, pe rând s-a și-ngropat Și crucile-au intrat în sat, Viori de lemn

încremenite într-un semn.
Și au ieșit din sat până departe,
Lăsându-i drumurile moarte.

Ia seama bine, dacă treci,
La încâlcitele și vechile poteci, Să nu te-mpiedici de ciulini.
Morții-s acolo, ca-n cătun, vecini.

Târât în ploaie de ciubote grele,
Drumețul, noaptea, poate să se-nșele
Și, încercând cârligul pus la porți, Să

ceară găzduire de la morți.

Un plop uscat

Un plop uscat și lângă plop o școală.
Jurîmprejur, Tăria goală.
O veșnicie uriașe, nentrerupt Albastră-
n șes, în zări, sus, dedesubt.

Atâta cer pentru atâta sat!
Atâta Dumnezeu la un crâmpei!
Un greiere de om stă-ngenunchiat Cu
cobza-n rugăciunea ei.

Tu te închini și mai nădăjduiești,
Fărâmă de ceva ce ești.
Și glasul tău cântat ți se îngroapă Ca-n
helețeu un strop de apă.

Plopul uscat știa mai mult: a fost. Fă și
tu trunchi, ca plopul din ogradă.
Crește la cer, de bunăvoie prost, Dă
frunze-n el și lasă-le să cadă.

Domniță...

De-amar de timp, scriindu-ți și cântând,
Stau cu-o ureche-n zid și la pământ.

Pridvorul tău, de sus, din turla mare, Nu
a cinstit scripcarul cu o floare.

Tocită-i pana-n slova ta, Și corzile, nici
ele, nu mai pot cânta.

Domniță cu cinci turle la cetate,
Răbdai aproape anul jumătate,

Și-n așteptare, număr ca nebunii
Luceferii rotiți din coada lunii.

Nici slut nu sunt și am destoinicie Și la
stihiri, dar și la cerbicie.

Nu te cerșesc. Te vreau. Am dreptul.
Sunt Legat de umbra ochilor tăi crunt,

Și-s doară Făt-Frumosul din poveste.
Ajungă stihurile-aceste.

Mai zic atât: Ia seama bine, Că-s neam din
hoții fetelor Sabine.

Când s-ar opri secunda

păianjenul visării parc-ar sui cu frică Și ar călca, pe firul nădejdilor întins, Care-și destramă vârful, pe cât i se ridică Un căpătâi în haos, de-o stea de unde-i prins.

Singurătatea-n zale mi-a străjuit cavoul
Ales pentru odihna rănitului oștean Și i-a cules auzul catifelat ecoul Cu șase foi, al frunzei căzute din castan.

De mult păzește cripta și treapta ce scoboară, Dar vremea, nentreruptă de morți și crăci uscate, Prin mâinile tăcerii, de ceară, se strecoară Ca un fuior de pulberi și brume deslânate.

Intercalate-n ritmul unicului viu vers
Ar mai simți cadența, de-a pururi ascultată De valuri și de zodii, egale-n pasul mers, Când s-ar opri secunda și inima să bată?

Păretele de var

Păretele de var, de lângă pat, Cu

zugrăveli și semne s-a-mbrăcat. Râuri de ochi și brâie lungi, de pleoape, Tremură-n zid ca unda unei ape - Și unii ochi din stoluri s-au ales, Orânduiți cu feluri de-nțeles.

Când împrejur au început să zboare Semnele-mi par familiare
Și, scrise deslușit, ies dintr-un sul
Golul pătrat, numărul sterp și sensul nul.

Căutătura teafără și tare Mi-a pus din tencuieli o întrebare, Cea prinsă de un vis a tresărit. Pleoapele, frunze, cad în asfințit.

Doi ochi mocnesc scânteia-n neființă Și mă scrutează bezna lor cu stăruință.

Ogor pustiu

Ogor pustiu și neumblat.
S-a tot risipit, s-a tot adunat.

Luna-i într-un coș de vatră veche Și soarele-aninat de o ureche, Cofă de lut, atârnă de-o prăjină, Mânjit cu zmalțuri ce-ar fi fost lumină.

Uscate stele, pe coceni și ostrețe. încep de slăvi și cer să se dezvețe.

Buruieni de scamă și otreapă. Muntele-i strâmb. Țarina crapă.
Cenușe, funingini și zgură.
Mucegai și mălură.

Un sobor de vlădici, la matca-ncleită, S-a făcut buturugi de răchită.
A trecut, undeva, și oaste:
Ies din țărână suliți, coifuri și coaste.
Valuri de cârpă
Se răstoarnă câmpul, cu scârbă.

O harfă și o vioară,
Cu strunele de sfoară, Zac în sânge și noroi.

O singură jivină, gogoloi, Ca un arici, ca un pește, Pitulată, se rostogolește.

Și un coșciug spânzură-n văzduh: Al Tatălui, al Fiului și-al Sfântului Duh.

Spuză fierbinte

Spuză fierbinte, drumul fierbinte.
Câmpie de oseminte.

Mi-e ca o coajă de pâine arsă gura.
Și balele-s ca saramura.

Limba mi-i ca piatra de ascuțit coasa.
S-au lăsat pe mine păreții, bârnele, și toată casa
Se strânge coșciug.

Mă frânge un zăvor, mă rupe un belciug.
Am în gâtlej lacăte sparte.
Un lanț m-a-ncolăcit cu zale moarte.

Ai văzut luna,
Nebuna?
A intrat pe furiș în trestie și păpuriș. Seceră de-a valma rogoz, șerpi și broaște.

Pe la ferestre trece chivotul stelelor cu sfintele moaște.

Vine otravă cu sânge, pe moară
Nu bea mocirla murdară!

Bivolul de jar

Bivolul cu coame de jar Paște spini, pulbere și lut, Și lasă scrum și pojar Pe unde-a păscut

și-a șezut.

Pe biserica mare
S-a ridicat ca o capră, în două picioare.
Noapte: năvală și pâclă de noroade. îi linge turla și-o roade.

A mușcat din aramă și-a supt.
Scrâșnit, clopotul a sunat și s-a rupt.

De-o sută de zile îi pâlpâie ochii a fum de feștile Și-mi dă, cu moartea călare pe bivol, târcoale. Brațul e gângav și vlaga e moale.

Vai! apa s-a fiert în urcioare.
Tânjesc să o sorb din izvoare. Mi-aș vrea pălmile, tălpile, reci, Proaspătă iarbă, crăițe-n poteci.

Icoana singură surâde ca o păpușe.

A bătut cineva la uișe?

S-a culcat o fiară

S-a culcat peste mine o fiară Fără picioare, cu coamele arse. Alergase lanurile de secară, Și zidul cu nările-1 sparse, Buturugă de tăciune.

Aș voi cu o rugăciune Să chem din cer, să vie careva, Cu suliță grea, Și s-o alunge-n bezna mare. Atât îți cer, Doamne, nițică răcoare.

Fiara și-a potrivit
Ochiul aprins și zgâit în ochiul meu, de care-și freacă pleoapa. Mă-neacă norul, ca nisipul și groapa.

Nu pot să strig, de lanțuri și cătușe. Da?
Maica Domnului a încercat la ușe?
Aduce lingura cu doftorie.
Intră! Dumneata ești, Fecioară Marie?

Ce plângi?

Ce plângi, copilul meu? Ce-ți are
Sufletul? Te doare?
Senină ca un bob de rouă,

Ar fi ca o podoabă nouă, Dar e o lacrimă de turburare Și mai cu seamă locul ei mă doare.

Eu, lacrima, de tine-o am ascuns,
Căci lacrimile nici nu-ntreabă, nici nu au răspuns. Teamă mi-a fost de lacrima ta, fată, Și ea s-a și ivit neașteptată.

De unde a putut să-nmugurească?

Pricina ei o simt că-i pământească.
Dintr-un nisip, dintr-un prundiș, dintr-un nămol.
De nu aș da de urma ei în gol.

Când a-nceput și lacrima de viță, Ai plâns și tu, suava mea domniță, Și n-am avut să bănuiesc prilej Că s-a rănit o ramură de vrej.

Mă doare că-i sosită vremea lor, A gândului și-a lacrimilor, Fără să văd că fragedul sân mic Crește tiptil în cuibul lui de borangic.

Obrazul sărutat de mine, Acum primește lacrima, mai bine.
Vioaia pleoapă, deodată tristă, Cată la drum și tace în batistă.

Păpușile, poveștile cum au trecut De n-am știut și nu am priceput?

Păstrează

Păstrează lacrimile în urcioare
Și-ascunde-o, copila mea, departe,
Comoara cu mărgăritare.
Plânsele lacrimi sunt mărgăritare moarte.

Nu trebuie să moară
Nici una din comoară, E zestrea ta de

teafără fecioară.

Cununa ta domnească, de scântei, Să stea în taina din firida ei.
Te calicește, strânge subt zăvoare Neînceputele urcioare de izvoare, Să nu străbată-n ele nici, curată, luna. Nu cheltui din lacrimi, tu, nici una.

întârzie suspinul și, la plată,
Să nu plătești cu lacrimi niciodată, Că o să ai nevoie, poate, Cândva, de lacrimile toate.

Copilă

Mi-e mâhnire și milă. Gri vei, plânge și el.

Lacrimile noastre sunt la fel.
I s-a urât și lui cu lacrimile mute,
Un gând i-a spus: așteaptă. Alt gând îi spune: du-te.

îi este dor, ca nouă, De făgăduielile-amândouă. îl cotropește ceața, ca pe fiecare. Seceră, poate, și-n el semnul de-ntrebare.

Flămânde sunteți de altă pâine, Lacrimi de om și lacrimi de câine.

Ce e, Grivei?
Ce-i, moșule? Ce vrei?

Glasul, ca o bătaie de aramă, Ți s-a-ncetinat și se destramă Și latră-năbușit de noapte Sfaturi și șoapte.

A stat cu mine-n bătătură o viață, El într-o ceață, eu într-altă ceață. Copilă, Mi-e mâhnire și milă.
Tovarăși, prieteni, vecini, Dar singurateci, dar streini.

Un ostrov fără luntre fiecare, Ostroăve-n bălți, în depărtare, Zărite-n ochii tăi, în ochii ei…

îmbătrânim, Grivei.

Mă uit la flori

Mă uit la flori, mă uit la stele: Ești chinul dulce al tristeții mele. Mă uit în mine, ca într-o chilie, Mă uit în ceruri, în împărăție, Mă uit în gol, mă uit în vizuini. Te caut printre spinii din grădini, Dau buruienile deoparte, de otravă, Și pipăi locul urmei tale cu zăbavă. Străbat călare șesul, cucuruzul: Te caut cu vederea, cu auzul. Mă plec la

trandafiri și le miros Bobocii din tulpinile de jos.

Fuseși în toate și te-ai dat în lături,
încerc sulfina: tu trecuși alături, întreb
plăpândele verbine.
Ele răspund că știe patlagina mai bine.
Zisei șopârlei: - „A trecut pe-aici?“ Ea
m-a trimis la șerpi și licurici.
Și neprimind răspuns nici de la stupi,
Mă iau după vulturi și lupi.

Am colindat moșia-n lung și lat Și-am
scoborât din leat în leat Și, ostenit în
râvnă și puteri, N-am dat de tine
nicăieri. Oriunde-ncep a cerceta
Trecuse albă, chiar atuncea, umbra ta.
Tăria-i de beteală și salbă lângă salbă.
Mi s-a părut odată că ai fi fost o nalbă.

Dar auzind o șoaptă, m-am întors: Vorbise
vântul într-un lan de orz... „Omul cu șoimul
caută mereu Răspântia lui Dumnezeu.
Noi o vedem în câmp și în livede.
El singur are ochi și nu o vede."

Cu jurământul morții, cel fără iertăciune,
Toate îl știu pe Domnul: nici una nu mi-1
spune.

Psalm

Făr-a te ști decât din presimțire, Din mărturii și nemărturisire, M-am pomenit gândindu-mă la tine Și m-am simțit cu sufletul mai bine. Poverile-mi părură mai ușoare, Ca după binecuvântare, Și-nsetoșat de tine și flămând, M-am ridicat în groapa mea cântând.

Cine ești tu, acel de care gândul Se-apropie necunoscându-1?
Cui cere milă, sprijin și putere
Neștiutor nici cum, nici cui le cere? De-ajuns a fost ca, nezărit, Să te gândesc și-am tresărit.

Tu nici nu-ntrebi ce voi și mi-1 și dai.
Ce mi-a lipsit, întodeauna ai,

Și-ai și uitat
De câte ori și ce și cât mi-ai dat.
Hambarul ți-este plin împărătește. Pe cât îl scazi, mai mult se împlinește, Și de la sine sacul ce se scoate Se însutește, cu bucate.
Dai voie bună, voia bună crește.
Dai dragoste și dragostea sporește.
Izvor îmbelșugat a toate, Tu nu dai nici un bun pe jumătate Sau nu-1 dai nicidecum
Aceluia ce toarce și împânzește fum.
Când l-am pierdut, n-apuc să ți-1 arăt

Că mi l-ai pus adaos îndărăt.

Stau ca-ntre sălcii, noaptea, călătorul Și nu știu cine-i binefăcătorul.

Când veniră

Când îmi veniră furii în ogradă Ei n-au venit întâi grămadă.
Nu au venit cum vin, deobște, hoții Cu ceata și-odată cu toții.
Ograda, satul și cătunul l-au cunoscut, venind, pe câte unul. Și n-au venit nici noaptea, pe furiș, Feriți de drum și luminiș.
Ei au venit cum vin vecinii,

 în toiul zilei. Se coceau ciorchinii Și atârnau din frunze poame coapte. Era mai multă zi decât fusese noapte Și n-ațipea, că-n deal se și trezea Ziua de aur în grădina mea.

M-au întrebat ce-mi fac copiii. Unii munceau prin fundurile viei, Alții-i zăream pe scule cum se-ndoaie Biruitori în luncă și-n zăvoaie, Cu seceri de scântei și cu topoare noi. în lanurile de trifoi
Vedeam și coasele cum zboară, Tăind nutrețul meu a patra oară. Cum auzeam că spun și-ntreabă Păreau să fie oamenii de treabă. Dar câinii ridicați în bătătură

l-au dus lătrați, din gură-n gură. Câinii mei proști, Potaia și Lățosul, Citesc cu nasul și mirosul.

Altă dată

Altă dată, au venit prin baltă.
Cu câte un ochean, cu câte vreo unealtă.
I-am văzut în pășuni, prin uluci, în cimitir, printre cruci.
Au întrebat: - „Ce ați dat Pe șesul ăsta semănat,

Pe măgură și pe izlaz, Pe livada din iaz?“

Ce-am dat, ce n-am dat, Ei vorbeau pițigăiat.
Ce vorbă-i asta că ce-am dat?
- „N-a fost, - am spus, - de cumpărat, Că noi altfel am apucat.
Alte tocmeli avem pentru pământ, Că astea nu se cumpără și nu se vând.
Izvoarele și țara, noi de-a dreptul Le-am dobândit cu sufletul și pieptul. Săgețile pornite, cât ajung.
Din munți în munți, croiesc hotarul lung,
Și țarina răzeașă nu se schimbă Pe preț de liftă sau de limbă.
Vânzarea, prețul, câștiul, banii,

Tertipurile sunt ale Satanii."

Răspunse unul: - „Ba mai taci din gură,
Ce tot vorbești? că țara se și fură".

Zisei și eu: - „Dacă ți-ai pus în gând, Să
nu-i mușcați țărâna pe curând".

Mărturie pe vioară și arcuș

Sufletul mi-e un leagăn de păpuși,
Un călușel de leagăne-nvârtite în valsul unei muzici pe șoptite.

Zăresc câte-o ureche și-un obraz
Din scoicile-aștemute cu atlaz Și prinse una de-alta-n fuga lor Cu lanțul câte unui mărțișor.

Călătorind vârtejul de scufițe, Le flutură perucile, șuvițe, Și ochii teferi, de safir rotund, Clipesc din fugă și se-ascund.

Caii de lemn, cât niște cărăbuși, Sunt înhămați, părechi, între păpuși. Ar necheza-nvârtindu-se la lună, Dar glasul și gâtlejul nu le sună.

Un stol de fluturi de sulfină
De vântul scrânciobului se anină
Și râd, în vântul ce le ia
Din geamul meu și de subt lampa mea.

Nu turbura cu nici o întrebare.
Tăcuta mea înseninare Surâsul meu, la zodii și la stele, Ai înțeles că vine de la ele.

Crezi basmul...

Crezi basmul c-a sfârșit și s-a pierdut,
Și el de-abia-i la început...

Când seceta mai stearpă ți se pare,
Atuncea podidește izvorul tău mai tare, Și albia, uscată ca un drumeac de țară, A izbucnit odată și dă pe dinafară. Aseară ți-era pana din călimară seacă. Șuvoiul azi o-neacă. Minunile se iscă din peșterile pline
Nainte să ajungă izvoarele la tine.

Tu înnădind povești după povești Grije să n-ai că o să isprăvești. Rămâne orișicând răzleț un fir Din cusătura unui trandafir.
Dacă și cade mâna la țesut, O mână nouă firul îl ia, unde-a căzut, în iia străbunichii, se împlinise veacul, Pe-o floare întreruptă mai sta înfipt și acul, întorci un fir prin fire, de beteală, Și altă față iese din urzeală, Izvoade noi, din două-trei vopsele, Și n-a putut nici veacul să le spele.

Eu le-am întors și le-am tot fost sucit,
Până ce s-au fărămițit.
Povestea mare mi-am făcut-o mică. Am deșertat Tăria cu-o ulcică.
Din Calea Robilor am luat prundiș,

Suind în cer cărarea pe furiș.
Spinarea îmi rămase mânjită de făină,
Cărând în saci pe umeri țărână de
lumină.

Și le-am întors poveștile-ndărăt...
Și numai ca să-ți mai arăt
Că din scântei sleite și surcele
Poți întocmi din nou un cer cu stele.
S-a spart oglinda și-am suflat-o-n foc
Și s-au făcut oglinzile la loc.

Din ceruri cade o paiață.
Păianjenul de catifea, se-agață
De o lumină lenește, de ață.

Și stă-n văzduh, cu luna față-n față.

Mâhniri de tânăr cărturar

Cum să o las? Nici ea nu m-a lăsat
Pân' la bacalaureat.
Și nici să mă gândesc nu-mi vine.
Că toate clasele le-a preparat cu mine,
Teme grecești și versiuni latine.
Nu mi-a făcut, sărmana domnișoară,
Cosmografia mai ușoară?
Nu mi-a sucit urechile tot ea
Când nu-mi intra deloc în cap câte
ceva?

Dar, Doamne, i-ai dat voie să se nască, Și ai făcut să o cunosc, să mă cunoască. Tu i-ai permis să facă două doctorate, Tu ai ținut-o-n universitate, Să-nvețe reguli și cuvinte.
De ce mi-ai scos-o tocmai mie înainte
Și cum, Să mă frământ așa de mult acum?

E galeșă, fără-ndoială, simțitoare, Sufletul ei mai dulce-i ca o floare, E bună, și gingașe, și blajină, Dar, Doamne, e cât o mașină.
O voce de portar, de-ngrijitor, Un pas, o claviculă, un picior, Fără pereche, Doamne! Și ce gură! Ce pipăit! Ce zâmbet! Ce căutătură!

Când mi-a mărturisit, pe seară, tinerește, Că suferă și mă iubește Și că m-a așteptat Să cresc, M-am înfricoșat, Tată ceresc!
Am simțit întâia oară
Cum bate-o inimă de profesoară.

Are treizeci de ani mai mult ca mine, Opt coți înălțime, Dar în făptura ei ceva virginal.
Știe pe dinafară *Iliada,* în original, Sonetele lui Petrarca,
Pe Goethe, pe Calderon de la Barca.

Mi-a spus cu glas de pitulice:
- „Să-mi zici Beatrice.*[4]
Și, ca un strănepot, Am văzut că nu pot. Eu îi zic domnișoară, Și mă-nfioară Să nu-i vorbesc cu sfiială La persoana a doua plurală.

Dacă mă mângâie, mă doare.
Mâna îi e ca o râzătoare.
Nu-i o ființă, Doamne, e-un dulgher,
Deprins cu sculele de fier,
Cu bușteni, cu grinzi, cu rângi și rindele, Vai de păcatele mele!

Mă contemplă languroasă
Și mă răsfață delicat cu șoapta cea mai groasă. Doamne, cel ce faci firul de iarbă, Numai mustăți nu are și barbă.
Ce să mă fac, Doamne, acuș?
Nu e fată de măritat, e un lăcătuș.
Cu ochelarii, mari, pe nasul mic,
Calcă-n pantofi cu călcâie de gumă Și merge rigidă, solemnă, ca un dric împiedicat în brumă.

Ce să-i spui dascălului sentimental?
Că e un cal,
Ca un cal de cioclu,
Cu valtrap și binoclu?
Că miroase a pipă
N-ar fi nimic, Doamne, dar țipă!
Să-i spui că ar fi mai bine

Să-și depărteze nițeluș inima de mine?
Nu vreau să fiu bărbat de doică!
Să mă legene o troică, Un camion, un car!
De-ar fi de două ori mai tânără, măcar!

S-a răstit la mine să o sărut
Și, Doamne, n-am putut.
Nici nu m-am priceput.
Și m-a bătut!

Când ne-ntâlnim, e ca o șiră de paie
Lângă o copaie.
Mi-e frică, Doamne, șovăi în contraste, între fericire și năpaste, Că domnișoara nu vrea să moară Nici profesoară, nici domnișoară.

Fă ceva. Dă o muscă, dă o boală!
Sau fă-mă iar de școală.
Năpârlește-mă, Doamne, de tuleie, Fă-mă femeie
Sau fă-mă iar băiat.

Să mai dau un bacalaureat.

Inscripție pe mormânt

Cel care s-a ascuns aci de lume A
vrut un stei sălbatec, fără nume, Și o
grădină-n jurul mormântului, departe
De orice mort, de orice moarte.

L-am ascultat și-am prăbușit din
munte Pleșuva stâncă, ruptă de la
frunte.
Nu are, prăvălită din creasta ei
înaltă, Știrbire de la daltă.

Cine-i aci? O floare doar îl știe, Și
neștiința noastră rămâne pe vecie,
Nu te ruga. Nu plânge. Nu căuta în
jos. A fost? N-a fost? E de prisos.

Inscripție pe un inel

Am scris-o mic, ai s-o citești cu
greu, Pune-1 în deget, scoate-ți-1
mereu.

Nemaiputând să ți-1 sărut, eu, faur,
Surâd în stihul ce ți-1 scriu pe aur.

Am vrut să nu fiu eu de vină Că am
avut numai atâta rădăcină

Cât a rodit o rodie, și-atât.
Citește când ți-o fi urât.

Inelul strecurat pe degți
Sărută-1 când ți-1 scoți și când citești.

Noi moștenim

Noi moștenim acest tărâm De la măritul împărat din Râm,
Blagoslovit să-i fie osul Că și-a trimis încoace și prisosul, Și legene-i țărâna și mormântul Și-adie-i-le vântul.

Ne-ncinse țarina cu brâu De râuri și-i urzi năframă
Jurîmprejur, de grâu, în soare bate-a zale de aramă.

Strămoșul lui făcuse dintr-o piele Hotarul țării sale nou,
împrejmuind cu noduri de curele Croite din spinarea unui bou.

- „Socot cureaua, zise, ca un zid: Pe cine-1 sare îl ucid."
Și fratele lui geamăn, este scris

Că l-a sărit în râs. Și l-a ucis.

Dar cel puțin, mărite împărate, Acela i-a fost frate.

Buruiana asta

Cu liftele de pe hotare
Spadele noastre știu să se măsoare
Și, slavă Domnului, s-au măsurat Și sus și jos, în lung și lat.
Când nu le-am frânt, de mijloc, în pământ, Robia și răbdarea scrâșnită le-au înfrânt.

Făptura lor ia fință numeroasă, Când gălbejită, vânătă, când grasă. Când se arată-n turnuri și-n cetate, Când iese-n iarbă din bucate, Stă când pitită-n cărți și călimară, Se mută și, ca musca și molia, și zboară: Un mucegai, un lindin, o mușiță. Se-mpacă și cu gerul și-mpuie în arșiță, în chip cinstit de dascăl cărturar Și-ți face axioane și colinde.
Te-a sărutat și știi că te va vinde.

Nu ai adus-o tu în țară Otrava palidă și acrișoară, Voinic întors de pe hotar acasă, O liftă mai ascunsă îl

apasă, Mai molcomă și mai gingașe.

O simte ca-n opincă și-n cămașe. Tiptil ul corci de mătrăgună Cu grâul crește dimpreună. El s-a ivit, s-a strecurat Pe arături, la semănat.
Și-a prins atâta rădăcină Că țarina,-mpărate, este plină. Unde-și dă brazda rodul cel mai cald Acolo-i sare vârful mai înalt.

Și-nfășură tulpina din răzor, Moalele zgârci, întins și târâtor.

Și, ce-i mai greu, nici coasa și nici focul Nu dovedesc să curățească locul.

Au stăvilit voinicii, la graniță, năpasta: Ei nu pot să stârpească buruiana asta.

într-un județ

Intr-un județ de miazănoapte, Din sat în sat, din zvon, din șoapte, Se știe că și-au rupt genunchii, Până la groapă, tații, frații, unchii, Și verii, și cumnații, și nepoții. Toți au

murit, cu toții.
Nu mai e bun nici un bărbat în nici un sat.

Vreun unchiaș, ici-colea, un nebun,
Mai șchioapătă-n vreun cătun,
Cotrobăind pe drumuri, pe șosele,
După coceni, după surcele, Domniță și duduie.
El ar mânca și balegă, și nu e, Câinii schilozi așteaptă-n drum, Scămoși în ceața ca de fum, Să vie-acasă cine nu mai vine. Și ține vântul și războiul ține! Dar nu e voie de-asta
Să stea de vorbă maica, surorile, nevasta Și nu e voie nici să te gândești, Că ori iscoadă ori vândut ești.
Domnii cu căși de geam, din București, Sunt bucuroși, pe un’te duci, Că țara s-a umplut de cruci.

în satele și văile

In satele și văile din Jii,
Numai schilozi, numai muieri, numai copii împleticiți în ceață.
Carnea pe ei e vânătă și creață,
Și osul se străvede-n piele.
Dau brațele de glezne, picioarele

sunt grele.
Strigoii ăștia mici, de țară,
Parc-ar voi să sară
Și s-ar sfii să calce pe pământ,

Ca de mormânt, La fiecare cotitură.
Nici nu se plâng și nici nu-njură.
Atâta came bună le-a rămas,
Cât buba-rea, de la urechi la nas.

Da, e lung

Drumu-i lung până la Jii,
Fără tați, fără copii. Ce rămâne sunt flăcăi De scutec și de copăi. Casele, cătunele, Colea, câte unele, Au rămas cu niște babe, Vinete, scâlcii și slabe. Fetele îmbătrânite Nu mai știu să se mărite. Pe flăcăi i-a luat pe sus Și i-a dus și i-a tot dus. I-a furat o vijelie Peste negura pustie Și i-a dus, i-a răsucit, Până li s-au risipit, Zvârcoliți de-a-ndoasele, Zgârciurile, oasele. Ce fu ăsta, om cu față, Cel împleticit în ceață? Cârja-1 ia

de subsuoară,

îl întoarce și-l doboară. Făt-Frumos era frumos: I-a căzut falca de jos. L-au mâncat pe jumătate Toate rănile spurcate. A scăpat ciuntit și mut. Brațele și le-a pierdut, Doar genunchii, calea, valea, S-au strâmbat ca alte alea.

Drumu-i lung

Drumu-i lung din Jii încoace Și cuptiorul nu mai coace. Câtă-i cale, câtu-i drum, Nu e vatră, nu e fum, Azimă și mămăligă. Maica plânge, pruncii strigă. Au rămas în sate vii Numai câteva stafii, Fără păr, fără gingii.
Un’ mă duc și un’ mă port Pute-a candelă de mort. Maicile și vacile-au înțărcat, săracile. Gura umblă după sân Frământând un hoit bătrân, Ugerile, țâțele, Aspre ca tărâțele.

După ce-au pierit și cânii, Au rămas numai bătrânii, Să-și numere zilele.
Te apucă milele, Lacrimile și mânia.

Asta fuse România?

De la Jii, în drum

De la Jii, în drum, încoace, Nici o vatră nu mai coace, Nici un coș nu scoate fum, Cât îi țară, câmp și drum, în vetre-n nici unele Nu-i aprins tăciunele.

Drumu-i lung până la Jii... Vitele-au tânjit în iarnă Mai mult moarte decât vii. Abia calcă, se răstoarnă. Una-i șchioapă, alta-i oarbă, Toate-au chică, toate barbă, De răbdare, de flămânde. Au și coame și-s și blânde Și pe nemâncatele, Binecuvântatele!
S-au smerit bietele vite, Parc-au fost călugărite.

Ochii-ntregi și ochii lipsă Bat ca din Apocalipsă. Rod în gard și-n cimitire

Lemnul crucilor subțire.

Pe la Sfântul Niculaie Mai rămân niscaiva paie Și coceni, de cap de vită, Pe o streașină slutită.

Zmârcul

A.ud o colcăire și-o mișcare
Și mă ajunge un miros De murdărie și sudoare. Ce se petrece-acolo, jos?

Dau dăliile-nalte la o parte, Ascult răscoala larvei și-o pricep. Duhnește-a putregai și-a moarte Și murmurele cloacei reîncep.

Ce sunteți voi, că nu ieșiți din tină Și scufundați în mlaștină cu graiul, Ați vrea s-ajungeți sus, până-n lumină, Cu mușița și mucegaiul?

Fă-ți aripi, vierme, dacă ai mătase, Și urcă-ncoa, la steaua cu beteală, Să-ți ardă mădularele băloase Și să cunoști căderea verticală.

Câinele sufletului

Sufletul meu e câine credincios.
L-am dezlegat adeseori din lanț.
Adeseori din cușca lui l-am scos Și
l-am târât până la șanț. Până la
șanțul întăririi mele, Ca să-l înec la
zmârcul dintre stele.

Deprins cu lanțul și lungimea lui,
Se-ntoarce repede la cușcă Și
mârâie la biciul dintr-un cui Care
scoboară pe-nserat și-l mușcă Și i
se plimbă ca un foc pe piele.
Rănile lui sunt și-ale mele.

Câine mișel, tu mârâi numai biciul
Și urmele și pragul mi le lingi!
Căci te târăști ca să-ți păstrezi
șoriciul Și dând din coadă voia mi-
o învingi.

Pe toată viața înnădit cu tine,
Nedespărțit de coadă și de bot,
Sunt supărat că, strânși atât de
bine, Să te alung din bătătura mea
nu pot.

însă mă jur, când voi cădea de
moarte, Hoitul meu gol nu-ți va
spori ospățul, Căci de aproape, ca
și de departe, Te voi croi și din
mormânt cu bățul.

Ce-i fi și tu?

Ce-i fi și tu și ce fel de jivină, Că scormonești și tu-n lumină? încerci să zbori și-ajungi să sai Ca gărgărița de mălai.
Ai vrea să cânți și zbieri: N-ai glas, nici aripi, nici puteri. Te-ai cuibărit pe undeva-ntr-o buche Și stai în slovă strâns ca un păduche. Ți s-a spuzit hârtia pe care umbli-n lat Și vrând să te înalți te-ai cocoșat.

Te-aud și-aș vrea să și te-ascult, Dar bâzâitul tău nu ține mult Și-o ia mereu de la-nceput, Ca un sughiț, o tuse, un strănut. Ai fi râvnit să cânți, și-n rotogoale Să crească larg și cântecele tale. Răsuflul ți-este scurt și, întrerupte, Fărâmele cu-ntregul de-a surda dau să lupte.

Mânia ți-o încerci ca un gândac, Și ți-o răzbuni, dar n-ai nici ac Și nici venin în măruntaiul dumitale. Te-apăs cu talpa: ies nițele bale.

Cetate medievală

Luna ninge chiparișii Cu funingini de argint. Unda pare amurgind. Turnurile par trimișii Unui rege, ca s-asculte. El le-a pus pe cap comori, Chivăre cu pietre multe, Și le-a dat și trei surori.

Pasările trec în zbor. Pasările sunt de aur. Pentru cine ciocul lor Duce-ncolo foi de laur? Au rubine-n ochi și-n ghiare. Din fântâna cu căldare Cercuită cu ghirlande, Scoate-o fată diamante.

De-aș avea un cal și-o spadă Și-o domniță de furat!
Du-te, lună, din ogradă. Lumea s-a schimbat, Și flăcăului din salbă l-a ieșit mustața albă.

Du-te, lună, ia-ți veștmântul Și năframele senine, Dacă numai pentru mine Farmeci noaptea și pământul.

Clopotele

Sunați de seară ca-ntr-o dimineață. Parcă sunați dintr-altă viață, Dintr-un văzduh, care părea pierdut. V-ascult și v-am recunoscut.

Nu știu ce chin mă ia și mă frământă Când iar ascult cum vocile vă cântă, Nu vreți să stați pe loc puțin, Să mă gândesc ce e, alean, ori chin?

Muncesc în mine aripi să-ncolțească, Dintr-o pruncie îngerească, Și neputând ieși, la cer, să bată, Mă doare camea-n umeri, sângerată.

Vecernia uitată, de la toacă, Aș vrea să sune și aș vrea să tacă Și nu știu, să mă-nchin, ori să m-ascund?

Dintr-alte ceruri altele răspund.

Transfigurare

Pentru că am auzit Că prin timp ai năpârlit, Ți-aș da-n dar o bidinea Să-ți lipești chică din ea.

Cu barbete tinere
Ai fi ca un ginere, Și mustățile de cneaz Ți-ar da ifos de viteaz.

O prăjină-ntre picioare Ți-ar ieși cam prin spinare, Și o cobiliță-n vânt Te-ar da-n leagăn, când și când.

Și măcar o să-ți rămâie Drept statuie o momâie.

Numai că-n prăjină, sus, N-ai să gemi că ești Isus Și să plângi în asfințit Că te-au prins și răstignit.

Epitaf

Și-a făcut înghițitoare Pe pofta lui de mâncare. Toate bunătățile l-au mânjit mustățile.

Au trecut prin burta lui Iezii, mieii câmpului Și-a-nvățat cum să prăjească Sos cu pasăre cerească.

Miorița i-a plăcut Cu nucșoară și năut, Și pentru privighetoare Avea alt fel de frigare.

Epitaf

Hoitul de subt piatra mea Și-a dus viața pe saltea.
Toate păcatele grele l-au fost pături și saltele.

N-a avut atâtea sugeri Câte țâțe și câți ugeri La tot ceasul l-au lovit gura și nasul.

Doi frumoși

Pe-o foaie de izmă-ngustă Se oprește o lăcustă. Ce frumoasă-i, fa, Mărie! N-are nici ea pălărie Și, strânsă-n fotele ei, Fără tocuri și cercei Cu bondița-n subsuori Și cu talpa goală-n flori N-a fost, când era mireasă, Nici Crăiasa mai frumoasă.

însă e și-un brotăcel Și nu luai seama la el. Ochii lui în ochii ei Licăresc și dau scântei, Sufletele amândouă Tremurând de-o spaimă nouă, Și fiecare se strânge Celălalt c-o să-l mănânce.

Vai de păcatele lor, Nu a fost nici un omor, Au sărit care-ntr-o parte Și s-au dus în cârji departe.

Adevărul se cunoaște: Dânsa nu mănâncă broaște. Ar putea măcar să guste Dânsul, gingașul, lăcuste?

Pisanie

Intre drumuri și castani Stau de două mii de ani, Pune mâna, ușa scrisă Mi-e de-a pururea deschisă - Intră, cum te-am mai primit, Ori trufaș, ori biruit.
Nu-i trufie-n jilț și straie Legea mea să n-o-ncovoaie Și n-a fost pe lume trunchi Să nu-mi cadă în genunchi.

Inscripție pe catapeteasmă

Pe icoana-mpărătească, Neagră ca un lemn de iască, E o pată cât răsura, Unde îți ajunge gura. Mii de mii de buze-n leat Locul ei l-au sărutat.

Pisanie

Sunt un schit de blăni și
doage Pentru cine să se
roage.
Vine cine vrea să treacă Pe
sub turla mea săracă.

Câte un vrăjmaș de frunte
Nalță ghioaga să mă-nfrunte.
L-ai văzut? Avea la el Săbii
grele de măcel.

Călărind vârtej, s-a dus
Nu departe, într-apus Și s-a-
ntors din zarea largă Slut și-
ntins și mort, pe targă.

Pisanie

Dă-mi durere și prigoană, Dă-
mi otravă cât îți place. Ține:
milă și pomană, Ține har și
ține pace.

Inscripție pe paraclis

In altar sfârșesc și-ncep Cele
ce nu se pricep.

Inscripție pe biserică

Toți au fost un timp. Eu sunt.
Eu în cer. Ei în pământ.

Inscripție pe tobă

Scula asta are mare căutare:
Niciodată golul n-a sunat mai
tare.

Inscripție pe un craniu

Paiața lui se-arată mereu cu altă mască. Urzeala comediei să nu i se cunoască, Jucând în mii de fețe, naiv, același rol în care Măscăriciul divin se dă de gol. Iubire, jertfă, luptă: costume, Doamne Gâde. Cuvântul cel din urmă e-al ăstuia. El râde.

Inscripție pe Ararat

r e drumul mut al marilor stihii Pământul mort plutește-ntre stafii Și-atârnă putred, spânzurat în cete, Cu hoiturile altor vechi planete.

ludeea, piramidele, pustiul... Cine-a-ntrebat al cui era sicriul Mânat pribeag printre vârtejuri oarbe, De-1 varsă unul, celălalt de-1 soarbe?

învăluit în stele, flori și ape, Nu bănuia că moartea-i pe aproape. Ce zămislise-n vreme din viața lui mai bun: O mușiță și-o muscă a viermelui nebun.

Mai știe cineva că-n neamul lor
Țânțarul cu hrisoave a fost
nemuritor, Când nici strigoilor de
ceață Slova de-aci nu le mai e
citeață?

Inscripție pe steag

Ce mi-ai părut odinioară, în zarea
cenușie și streină, Un petec
atârnat pe sfoară? Și-o zdreanță
aninată de-o prăjină?

Din viscol, uragane și furtuni,
Rămâne viu crâmpeiul de mătase.
Acolo unde maica-1 așezase,
Zăloagă-n cartea ei de rugăciuni.

Inscripție pe ușa poetului

lntr-o viață de-o
durată Ai murit de
patru ori. De aceea
n-ai să mori încă-o
dată niciodată.

Moarte, când ai vrut să știi,
Moarte, viață când ai vrut,
Moarte de necunoscut, Morti târzii și timpurii.

Amintirile, treptat,
Au scăzut, și-ncet, pe-ncetul, S-a iscat din morti poetul, Ca un cerc dintr-un pătrat.

Rătăcește în pierzare Spre un punct sclipit de stea Poruncește-i și-o să stea S-o ajungi din depărtare.

Inscripție pe cotețul lui Hoțu

A. orbit de boală grea Hoțu tatii, și-aș fi vrut Să-i găsesc un leac, ceva. Nici un vraci nu l-a avut. N-am aflat nici un spițer, Nici la târg, și nici în cer.

De vreo șase ani sau șapte Ochii-i zac, peceți de noapte, Și-ngropat în gol cu totul Cată cu nasul și botul. Uite-1, dibuie și parcă A zări nițel încearcă.

A trecut și s-a lovit, A lătrat. O

fi simțit. A-nțeles că pe aici
Umblă-n tufe un arici. Altă dată,
lângă casă, A dat de broasca
țestoasă, într-o zi, s-a pomenit
Ciufulit, dar mulțumit, Că visase
că bătea Cinci dulăi și o cățea.
El se ceartă printre stele Și cu
niște cucuvele.

Hoțu e cățel de treabă, Puii
cloștii îl întreabă Cum e
noaptea-n noaptea lui Și-l
mângâie ca pe pui, Povestind
mai lămurit Ce-au visat și-au
mai gândit.

îl iubesc și derbedeii Din
văzduhuri, porumbieii. Prieten
bun, un porumbiel Doarme în
coteț cu el.

Reminiscențe

Vin, iată-le, tot de la sine,

Frânturile toate spre mine, Fărâme
știrbite și-ntregi De lucruri pe care
de-abia le-nțelegi. Așa sunt precum
le-am uitat De când s-au culcat: Un
fost cimitir de păpuși, încep să se
miște de-acuși, Să capete trup Din
umbră și zvon ca de stup, Și, rupte,
pe-ncetul se reîntregesc. Copite cu
nimb îngeresc, Spărturi de icoane,
păstrând a mustrare, O schiță de
bine și rău cuvântare, O lacrimă
prinsă-n pictură, O mână rănită, o
căutătură, Și clopote, parcă,
departe, Și câte o foaie de carte.
O țandără-nvie o amforă spartă.
Dă sunet și iedera moartă
Și vocile stinse luând graiuri, pe
rând, Și murmură parcă și parcă și
râd. Mă văd când la Cină părtaș,
Sau când, în prigoană, sutaș.
încerc iar cămașa de-atunci,
îngustă, cu-o rană de-atunci, Și
nemaiștiută La inima vremii,
tăcută, Și dacă duc palma la gaura
ruptă, Nu știu din ce luptă,

Mi-alunecă, moale, pe sânge.
Acolo se strânge
Tot ce de la sine se-adună,
Frânturi de Scriptură și hașchii de
lună.
Nu pot să mă mint.
Mă arde înghețul: un sloi de argint, Și
deștele-n ceață
Se fac peste unghii cărbune de gheață.

Inscripție în pantoful logodnicei

Nu știe sprinteneala suavei domnișoare Că ridicându-i coapsa mai sus de locul ei, Făptura o-așezase din veac peste femei, Apropiindu-i pasul înalt, de zburătoare.

Aristocratic, mersul s-a dezlipit de lut. Dansează zvelt și cântă, ca papura ușoară. Amestecată-n ritmul aspectelor și clară, Plăpânda siluetă tiparul 1-a-ntrecut.

Ți-am scris de-o viață stihul de dragoste, întâiul, într-un pantof de nuntă, uitat între caiși, Când ostenită-n vălul miresei adormiși, Ca să-ți sărute talpa de-aproape și călcâiul.

Inscripție în inel

Trei cuvinte viața-ntreagă.
Două puncte: îmi ești dragă.

Inscripție pe oglinda mare

Ascuns de toată lumea, de ochii mei
profunzi, Deschiși cât zarea largă, tu
nu te mai ascunzi. Mi te arăți pe față și
fără de sfiială, Și-nzorzonat de teatru
și strâmb în pielea goală. N-a fost
nerușinare să nu mi-o pui în față,
Nestingherit de calmul meu luciu clar
de gheață. Prin spațiile mele înoți ca-n
balta lină Și-mi dai caricatură, pe când
îți dau lumină. Că-mi știi și însușirea
din care ea purcede: Lumina mea se
uită la voi și nu vă vede.

La treabă

încă o dată Făt-Frumos
Și-a smuls din grinda casei spadă, Arc bun și buzdugan mai noduros, Să dea din munte namila grămadă.

Singur, orbește-n ceasul rău, Simțindu-se-ntărit ca de-o solie, Cu o chemare din pământ și hău, Pe care o-nțelege și n-o știe,

Se puse-n calea negurii cu coarne
Și găurindu-i pântecul în zmârc Și împlântându-i sabia în came, Au curs din ea otravă, muci și spârc.

în tăvăleala șarpelui cu zeci
De căpățâni și ghiare uriașe, Era să-și piardă zilele de veci, Mușcat de scut, de piept și de cămașe.

Când a căzut, dihania a dat
Un vuiet care încă mai răsună, Că muntele pleșuv a tremurat Și cu văzduhul lunii dimpreună.

Urletul fiarei a mutat din Ioc Cremenea stâncii, brazdele și marea. Dar Făt-Frumos avu și-acum noroc Și se-mplini de-a-ntregul ei chemarea.

Și isprăvind, sfiios se-ntoarce-n sat, Se-ascunde chibzuind ce să mai facă

O ciutură mai mare de-adăpat
Și-un staul mai ca lumea, pentru vacă.

De ziua cărturarului

Ești, cărturare, mândru, destoinic și dibaci.
Cum te îmbraci de iute, așa te și dezbraci,
în câteva costume ți-ai hotărât portretul Și-
mpaci cu eleganță pe domnul cu valetul.

înalt, stufos și chipeș, s-ar zice, pe figură,
Că ai un pisc în suflet și oase de armură.
Călare pe o faimă severă, tu, frumos, Urcai
târâș, în zale, și scările dindos.

Nimic nu te-ntârzie, căci trebuie s-aduni în
coiful tău cu pene bani, repede și buni.
Zgârcit la judecată, aleasă ca din sită, Cu
gloria ești darnic, când lauda-i plătită.

Pitit subt jilțul moale, al fostului Șezut,
Putuși sluji de cârpă stăpânului căzut, Și-
acum o schimbi cu steagul, vărgat, cu dungi
și stele. Vei dovedi cu martori că l-ai purtat
la piele.

Consolări

S-au prins tovarăși buni cu rânduiala,
Hârdăul, fedeleșul și găleata, Vroind
să-nfrunte laolaltă nicovala, Ciocanul,
jarul, spada și săgeata.

La drept vorbind, nu-i nici o trebuință.
Noi vom sili uneltele să stea.
Auzi tu, ce nesocotință, Să faci oțel în
loc de tinichea.

Materialele de cinste, eu te-nvăț, Să
știi și tu, ca om, că la bătaie Nu sunt
acelea ce stau băț, Dar celelalte, care
se-ncovoaie.

Și sculele nevoilor de-acum Nu sunt
acelea care-mpung și-nțeapă.
Capacitate trebui' și volum, Ca să
primească-n ele și să-ncapă.

Iată putințele ce ți se cer. împacă-te cu
dreapta chibzuială.
Cugetul tău să fie cu coadă și mâner,
Și visul tău să fie ca o oală.

Nu-i bine, oare, să te simți
Cu fundul lângă gură, scumpă troacă?
La ce folos o za cu niște zimți Și
scânteierea lor de promoroacă?

Sarcina sacră

Sunt greu cum era grea Fecioara, Din Duhul Sfânt, și-s chinuit și trist. Mă doare gândul, doare subsuoara. Se zvârcolește parcă-n mine Crist. Și mă înțeapă parcă raza lui, Și rana lui de lance m-a durut. Mă doare fiecare cui, Mă doare locul unde-a fost bătut. Mă dor mormântul, spinii, crucea - și mi-e sete Și mie, ca și lui, de apă.

Unse mi-s buzele și arse de burete Și de otrava care mă adapă. Am și murit întocmai, taică, Și toată suferința ta m-a strâns, De-a pururea Fecioară, maică. Și plâng, și nu știu când și tu ai plâns. Dar, vezi, tu, prunc pe-acela l-ai putut și naște. Isusul meu nu-i cel adevărat, Și eu nu-1 pot nici duce, nici cunoaște.

Ai văzut?

Ai văzut cum Dumnezeu ne păcălește,
De ne trec lucrurile printre dește?
Ce șiret! Ce calic! Ce tertipar! Pune un lucru tot într-alt tipar.

Face pachete, sticle-nfundate,
Cocoloșește, dă la strung și bate,
Răsucește, face mingi de ceață, închide fără lipituri, coase fără ață.

Pe cele-n colțuri le pune rotunde,
Rotundele-n drepte le-ascunde. Ia lumina din cui
Și-o mută tocmai într-un gutui.

Când încoace, când încolo, ia De ici, de colo, câte ceva Și măsluie sufletul și trupul, De nu știi care-i albina și care e stupul.

De ce fac păianjenii dantele, Lacul oglinzi, giuvaiere și betele? De ce face zarea depărtată priveliște? Când omul stă, el pune să se miște în el și împrejur: totul, ape, stele, Codrii, luna, norii, toate cele, învârtite ca niște inele.

Cuprinsul

Pământul, țarina, bucatele, Puse-n spinarea mea cu toatele, Oameni și turme și vite, Brazdele zguduite, Potecile, miriștea, Durerile, neliniștea, Ploaia, negura, vântul, Hohotul, spaima, frământul.

Cum a intrat în mine țara toată? Cum a-ncăput o țară-ntr-o lopată? Pădurile într-un ghiveci de lut? O mare-ntreagă-ntr-un pahar băut?

Atuncea, dimpreună cu ele-n stropul meu De zmârc, a încăput și Dumnezeu.

De când mă știi

De când mă știi, am luat asupra mea Povara-ntodeauna, Doamne, cea mai grea, Și tot urcând în coastă, vream s-arăt Că nu mă dau poverile-ndărăt.

O suferință între alte două N-am socotit-o suferință nouă.

Haide și tu, așează-te-n spinare.
Mă simt voinic. Pe cine ce-1 mai doare?
Cine-i strein și singur, cine? Să urce-n

cârcă, pe samar, la mine.

Hai, ticăloșii, blânzii, toți de-a valma,
Câți ați întins obrazul, câți l-ați bătut cu palma, însărcinare, poate, am de la Satan
Să vă ridic la cer prin uragan.
Sunt robul vostru, hotărât de sus, Să fiu caricatura lui Isus.

De câți în seamă mi v-a dat
Vreau să răspund pe față și curat.
Nu-1 uit pe cel ce came dă și nici Pe cel ce dă cătușe, pravilă și bici. Sunteți ai mei, și răi și buni. Veniți. Dator sunt să vă fac și fericiți.

Dar ostenit în drumul meu îngust, Că sunt ales la milă cu dezgust, Scârbit de om, jignit de omenire, Să-mi duc poverile la mântuire, Aș căuta zadarnic a-nțelege De ce mi-ai pus porunci de-atare lege.

Eu, Doamne, le-am primit și mă supun, Stăpâne drag, gingaș ca un lăstun, Vreau să te-ntreb: când m-ai ales, ai fost nebun?

Nici suferințele nu sunt la fel

Nici suferințele nu sunt la fel.
Unul apasă, altul rabdă-n el.
Pe unu-1 doare talpa, pe celălalt grumazul,
Pe cei mai tari trufia, pe cei mai slabi necazul.

Tu gemi că ești puternic, el geme că-i sărac.
Pe amândoi jurat sunt să vă-mpac.
Un vinovat îndură, alt vinovat înfrânge.
Tu dai otravă, semenul dă sânge.

Nefericiți și crânceni amândoi, Care-i mai teafăr dintre voi?
Când schimb pe cel mai mare, de sus, cu cel mai mic, în cumpăna întoarsă nu s-a schimbat nimic.

Când ei se bucură

Când ei se bucură și cântă, Eu, ce mă iau cu viața mea la trântă? în loc să joc, să strig, să beau, stingher Mă uit, mă-ntreb, posac într-un ungher Și mi se pare că de-aș fi călcat în hora lor, aș face un păcat.

îi cercetez pe cei închiși în casă, Pe care-o suferință îi apasă,

Câți în nădejde și în rugăciune Nu au aflat alean și-nțelepciune. Ori chinuiți în taină de trecut, De ce-au făcut și n-au făcut.

Unul plângând, o lacrimă pribeagă Pe rana ochilor se-ncheagă, Pecete pe o negură de veci.
Ei gem și tu petreci?
Nădejdea celor sprinteni a murit.
Umerii-s rupți și sufletu-i strivit.
Carul de aur cu împărați și zei Trecu prin gloate peste ei.
Cimpoaie, cobze, flaute și naiuri, Dați cântecelor voastre alte graiuri. Mai bate hora și aleargă, Când trec flăcăii-ncremeniți pe targă?

De multe ori

De multe ori ți-a fost rușine Sculându-te cu soarele pe tine, Că-n raza lui din așternut O nouă zi a și-nceput.
Nu se sfârșise încă-n amorțire
Ziua de ieri din amintire
Cu nedreptatea, groaza și dezgustul ei
Că alta vine fără să i-o cei Destinului din negurile grele, Pribeag între mocirlă, vânt și stele.

De cobilița dusă în spinare Mi-atârnă zilele în câte o căldare Și calc încet, să nu le vărs în mers. De câte ori le-am clătinat, am șters Cu talpa și opinca, la fântână, O vărsătură neagră pe țărână.

Duc sânge-n ele vechi, ca un năuc. Al cui e sângele și cui îl duc?

Câte puhoaie!

Czâte puhoaie, câtă omenire Se rânduiesc de-acuma în vileag, Să ceară bucurii și fericire Scrise cu slove mari pe steag!

Aș vrea să mă-nfierbânt și eu cu ele, Să-mi bată-n tâmple inima și mie, Văzându-le trezite, mari și grele, Ca de o mare, sfântă datorie.

Dar iată, pana celor ce-au mânjit Drapelele cu alte jurăminte, E-o bidinea cu părul năclăit De fostele vopseli de mai nainte.

Unde stătură bravii până azi, Că nu la bucurie, ci la luptă

Era chemarea, frați și camarazi:
Viața le curse dulce, nentreruptă.

Ați vrea credință întru necredință Și lauri fără să fi-nvins, Venind la hramuri, după biruință, Cu sângele păstrat și neatins.

Omule

O lăcomie crâncenă, nebună.
Adună, omule, adună, Căznește, fură, surpă și omoară, îți trebuiesc putere și comoară, îți trebuiesc palate și veștminte Să-ți zacă-n ele hoit și oseminte. Morminte, omule, morminte.

Avidă, mâna ta se strânge. Storci aur și se scurge sânge. Nădejde, sânge, har, ca un burete, Le soarbe aurul cu sete, Și-n beciul tău zidit înghiață Neprihănita oamenilor viață, Avântul, bucuria, puse bine De stârvul tău, păstrate pentru tine.

îmi e rușine, omule, îmi e rușine.

Floare de mucegai

întreaga noapte au cântat din sute De fluiere, cimpoaie și viori Și din uneltele necunoscute Vântul și ploaia pe învelitori.

Vulturii, corbii au venit cu toții Și râd în coruri grave de metal, Văzând cum mor în noaptea lungă hoții Sub lacătele mari de la spital.

S-au înnodat ca viermii și limbricii Pe coridoare, adunați la zbeg, Toți sluții beznei, cocoșații și piticii Cu haitele pământului întreg.

Dar sentinela temniței pe viață A-ncremenit pe pușca ei de ghiață.

Și dumneata?

Si Dumneata, a cărui gură pute, Ce fel de viermi și ce fel de ciuperci Hrănești în vorbele stătute, Cu ce mă îndulcești și mă încerci?

Pe când te bucuri și mă lauzi, frate,

Mă uit în sufletul tău, biet, Bolnav în bubele umflate
De un puroi ce coace-afund și-ncet.

Privirea, grea de veghe-nveninată,
Mocnește vânătă, ca niște zer.
Nu știu ce zări ți-o turbură vreodată
Și-o luminează strâmb ce soi de cer.

în bunătatea ta, spoită ca de Paște,
M-am poticnit de-o piatră de la fund
Și am călcat pe mațe vii și broaște,
Care alunecă pitite și se-ascund.

Aci, la noi

Aci, la noi, ne-ai dat vecine O-nvălmășeală de maimuțe și jivine, Cu graiul nădușit și-ntărâtat!
De se mângâie, pare că se bat Pe demâncare și simbrie, Și ocărăsc răstit când se îmbie. Strâmbi și la gând și la căutătură, Nasul turtit le stă lipit de gură, Și nările sleite pe măsele Arată neamul bun, ca la cățele. Peltică-n buze, limba lor trândavă Frământă vorba grea, ca o potcoavă.

Gingia, rozătoare din părinți, Rânjește și surâde furiș, cu patru dinți. Șașie mintea și-n deșert șireată, Te linge și-mbălează totodată.

Mărite Doamne, un dușman Ne-nfruntă-aproape-n fiecare an Și n-am avut, din leat în leat, Nici un cules netulburat, Mânjind mereu cu săbiile scoase Hotarul și porumbul cu mătase. Suntem, e drept, viteji din vrej, Dar nentrerupt să fim viteji, Findcă poftește fiara la bucate, Din toate părțile nesemănate?

POSTFAȚA

Tudor Arghezi are o situație sigură în canonul estetic al modernității. Deși perioada postdecembristă a pus toate valorile sub semnul întrebării, în scopul unei noi legitimări sau al reautentificării cerute de rupturile dintre epoci, opera argheziană nu a fost trecută deocamdată prin proba decisivă a unei revizuiri semnificative, a unei lecturi critice de autoritate (o lectură integrală, fundamental nouă), care să însemne înnoirea argumentelor de perpetuare a rangului ei estetic. Contestările au vizat numai un segment limitat și conjunctural al operei argheziene și anume perioada postbelică acuzată de oportunism. însă negația nu se poate exercita fără a face distincții și departajări. Pe de o parte, rămân perfect valabile și păstrează legăturile firești cu etapele anterioare poezia senectuții, poezia universului domestic și poezia sensibilității metafizice din ultimele volume, *Frunze* (1961), *Poeme noi* (1963), *Cadențe* (1964), *Silabe* (1965), *Ritmuri* (1966),*Noaptea* (1967), din volumele postume *Frunzele tale* (1968), *Crengi* (1970), *XC* (1970) și din alte culegeri de inedite *(Călătorie în vis,* 1973, și *Deslușiri,* 1980) ale unui scriitor cu un foarte bogat atelier de creație, lăsat doldora de poemele unui meșteșugar ce a lucrat până în ultima clipă. Pe de altă parte, în cu totul alt mod trebuie judecate volumele tributare contextului proletcultist *1907 — peizaje* (1955) și *Cântare omului* (1956), unde mâna maestrului se vede mai mult decât, de pildă, a lui Mihail Sadoveanu în *Mitrea Cocor* (1949) sau a lui Camil Petrescu în romanul neterminat *Un om între oameni*

(1953-1957). în anii ’50, după revenirea sa în prim-plan, poetul Tudor Arghezi nu a fost niciodată un oportunist de teapa lui A. Toma sau Mihai Beniuc. Compromisurile sale, mai mult biografice și publi-

cistice, nu au afectat miezul operei și nu au însemnat o adaptare a poeziei la sloganele epocii comuniste până la ieșirea totală și fără ezitări din perimetrul literaturii, așa cum s-a întâmplat cu mulți alți scriitori. Nu putem să nu luăm în seamă o gradualitate a compromisurilor politice și morale, dacă vrem să ne păstrăm în limitele onestității ca observație de istorie literară. Nu e mai puțin adevărat că orice compromis afectează imaginea scriitorului. Dezbaterile din perioada postdecembristă despre posteritatea operei argheziene, în pragul mileniului III, au depășit rareori sfera oportunismului, pentru a surmonta un impas al receptării și a lua în seamă partea cea mai însemnată a operei argheziene.

Oricum am întoarce-o însă, nu putem evita formularea adevăratei probleme a momentului actual al posterității argheziene: traversează opera argheziană o criză prelungită a receptării, trece personalitatea proteicului scriitor printr-un con de umbră? Cu toată tristețea răspunsului, trebuie să spun: da. Arghezi, ca și Sadoveanu, se află într-o depresiune evidentă a interesului public — înțelegând prin aceasta atât criza receptării critice, cât și criza lecturii. Ar fi prea simplu să dăm o explicație prin criza generală a statutului literaturii, într-o vreme a presiunii de nestăvilit a Intemetului, a televizorului și a divertismentului. Ar fi, de asemenea, evaziv și fals-optimist să estimez (cum, de altfel, și cred) că trebuie să așteptăm un timp mai echilibrat al reașezării valorilor. Se poate face ceva acum, în favoarea operei lui Tudor Arghezi? — aceasta-i întrebarea. Adevărul este că, dacă privim mai atent, situația nu este chiar atât de disperată (însă dramatică — da!). Locul lui Tudor Arghezi în canonul didactic nu a fost și nu este periclitat: poezii ale sale figurează în manuale, de la clasele mici până la clasele de liceu. Opera sa este reeditată ritmic și ne putem bucura că, în 2000, a apărut o

integrală a poeziei, în două volume frumoase, în seria de „Opere fundamentale" coordonată de Eugen Simion la Editura Univers Enciclopedic, într-un proiect al Academiei Române. în îngrijirea Mitzurei Arghezi și a lui Traian Radu, seria de *Opere* Arghezi continuă cu publicistica, din care au apărut, în 2003, primele două volume, și va cuprinde toate celelalte 308 compartimente ale creației argheziene într-o ediție integrală, în măsură să dea o nouă perspectivă de critică și istorie literară.

Există cu adevărat un apetit semnificativ al exegezei critice consacrate operei argheziene în anii de după revoluția din 1989? Semnele unei receptări (generoase) sunt prea firave pentru un scriitor atât de mare. Au apărut două cărți de istorie literară, special consacrate subiectului: *întâlniri cu Arghezi* (1992) de Gh. Bulgăr și *Arghezi necunoscut* (1998) de Pavel Țugui, la care mai sunt de adăugat referințele Anei Selejan din volumele sale despre *Literatura în totalitarism,* din 1944 încoace (a ajuns cu explorările până în 1958 și va continua, bănuiesc). în critica literară propriu-zisă despre poezia argheziană e de reținut un singur volum: *Tudor Arghezi — poet religios* (1999) de Marin Beșteliu. Ede consemnat faptul important că a fost reeditat în „Biblioteca pentru toți“, la Editura Minerva, în 1994, eseul monografic *Tudor Arghezi* al lui Pompiliu Constantinescu, apărut inițial în 1940 și scris din perspectiva filosofici blagiene. A fost reeditată și cea mai bună carte, după părerea mea: *Opera lui Tudor Arghezi* de Nicolae Balotă (în 1997; prima apariție, în 1979), alături de care putem așeza eseul *Marele Alpha* (1970) de Alexandru George. Deceniul opt fusese unul prielnic posterității argheziene. De atunci, după 1980, am putea spune că înregistrăm declinul receptării. Reeditarea astăzi a cărților de critică de altădată nu ține locul necesarelor reevaluări din perspectiva actualității. Prozatorul Arghezi, îndeosebi

pamfletarul (precaut cenzurat în perioada comunistă în edițiile de *Scrieri),* pare privilegiat în interpretările craioveanului Marian Victor Buciu din *Celalalt Arghezi. Eseu de poetica retorica a prozei* (1995) și ale clujeanului Ștefan Melancu din *Apocalipsa cuvântului. Pamfletul arghezian* (2001). Să mai înregistrez și ediția bibliofilă scoasă de Muzeul Literaturii Române, în anul 2000, dintr-o versiune de sertar a unui studiu Arghezi, redactat în iulie 1946 de Șerban Cioculescu. E mult? E puțin? Nu am câtuși de puțin satisfacția că Tudor Arghezi este un subiect major, asumat pe deplin și reintegrat într-o circulație normală a valorilor, în configurația lor atât de dinamică și de contradictorie de la începutul mileniului 111.

Ca și Ion Barbu, Tudor Arghezi mi se pare un subiect închis pentru poezia contemporană, pe care nu o văd pactizând creator cu un maestru posibil. Dacă Leonid Dimov și, mai târziu, Mircea Cărtărescu

309 asimilaseră ceva semnificativ din arghezianism, astăzi nu ne mai putem (măcar) imagina să avem barbieni și arghezieni, în timp ce bacovienii și blagienii mai sunt încă posibili. Mai clar spus: în timp ce cota lui Bacovia a crescut continuu, până la a fi revendicat de postmodernismul românesc ca un precursor, cota lui Arghezi pare să fi scăzut simetric, neliniștitor, ca predecesor valorificabil în creația poetică. Arghezi rămâne o valoare de referință mai puțin pentru poezia contemporană, mai mult pentru istoria literară, pentru critica universitară și pentru canonul didactic. în fond, este destinul oricărui scriitor important acela de a se fixa pe un loc stabil în istoria literaturii române, imposibil de mișcat într-un sens sau altul (al supralicitării sau al diminuării locului său). E o formă de inerție, de împietrire pe soclu — pe care periodic o clintesc numai remedierile de detaliu, restaurările, revizuirile, reconsiderările unor segmente ale operei. Opera

monumentală a lui Tudor Arghezi, atât de diversă, se salvează tocmai prin deplasările atenției de la un sector la altul, de la o etapă la alta, de la un punct de vedere (să zicem, estetic) la altul (politic, moral, adică extraestetic). în fond, e benefică repunerea în discuție, fie și în sens negativ, a ultimei perioade argheziene de creație, prin prisma oportunismului, devenit marota unui justițiarism anterior oprimat, ulterior cu atât mai răzbunător, și obsesia unui moralism compensatoriu. Biografia și opera lui Tudor Arghezi deschid șansa unor exerciții de aplicație și pentru astfel de cercetări și observații extraestetice, dar nu extra!iterate.

Fără a lua în seamă efectele estetice sau politice ale pamfletarului, ale publicistului, ale prozatorului sau ale dramaturgului — capabili să suscite interese imprevizibile de cercetare și exegeză —, Arghezi pune o mie de probleme, noi și vechi, numai pe teritoriul poeziei. Intr-o reevaluare de ansamblu, toate ar trebui avute în vedere, indiferent dacă par deja elucidate, într-un fel sau altul. Reformulez câteva astfel de întrebări esențiale. Pot fi rezolvate printr-o conciliere abstractă contradicțiile interne dintre diferitele opțiuni estetice și tentații divergente ale poetului? E mulțumitor răspunsul (destul de expeditiv și, prin urmare, superficial) că Arghezi nu a aparținut nici unui grup, nici unui curent literar, că scriitorul a plutit impasibil pe deasupra epocilor pe care le-a survolat fără vreo tangență? Ce relații a avut cu tradiționalismul și modernismele? Cred că istoria literară 310 va trebui să fie mai atentă la conjuncturalismele profitabile, pe care poetul le-a străbătut, le-a exploatat cu umor sau sarcasm, le-a asimilat și le-a depășit. E. Lovinescu a rezolvat simplu această problemă ce s-ar putea transforma într-o dilemă fără ieșire: în *Istoria...* sa din 1937 a discutat poezia argheziană în capitolul *Sinteza poeziei moderniste și tradiționale.*

în ce constă, în principal, revoluția poetică săvârșită de Arghezi? (Iată întrebarea cea mai grea, la care puțini se încumetă să răspundă direct!) Este Arghezi doar un geniu verbal, cum îl cataloga Vladimir Streinu, într-un elogiu subtil (și, poate, involuntar) otrăvit? Ulterior, criticul s-a simțit dator să modifice observația și elogiul, în sensul că Arghezi „pune în stare de strălucire un vocabular specific într-o sintaxă specifică" — ceea ce e mult mai bine și mai potrivit spus, fiind chiar un răspuns sintetic la întrebarea despre revoluția poetică argheziană.

O interminabilă dispută s-a desfășurat — și ea mai continuă încă — în jurul problemei dacă Arghezi este un poet religios sau nu. Există răspunsuri ferme și pentru una și pentru cealaltă opinie sau opțiune. Dumnezeul arghezian din *Psalmi,* din *între două nopți* sau din *Duhovnicească* e însă obiect al cunoașterii și al investigației (nu al adorației), de același rang cu eul și lumea — toate puse sub semnul aceluiași necunoscut impenetrabil. *Psalmii* ne transmit uneori decepția profundă că Dumnezeu nu poate fi cunoscut, nu-i accesibil minții omenești. Dumnezeul arghezian pare nu numai dincolo de măsura și posibilitățile cugetării umane, dar — ceea ce-1 intrigă mai mult pe poet și îl umilește — pare incomprehensibil și inabordabil și prin intermediul poeziei, care e un instrument mai rafinat al cunoașterii. De aceea, cu speranța din ce în ce mai diminuată că Dumnezeu s-ar putea să dea un semn al prezenței sale, *Psalmii* experimentează modalități de cunoaștere a divinității, forme de comunicare și de apropiere. Marea poezie argheziană este o provocare disperată a barierelor cunoașterii, o interogație continuă despre lume, despre Dumnezeu și despre sine, ca agent al cunoașterii poetice.

Există o ipostază originară a scriitorului, privilegiabilă și ireductibilă, de la care pornesc toate celelalte dezvoltări artistice? Dar poate fi redus Arghezi la emisia omogenă a unui singur eu poetic,

la o voce unică și unitară, fără disonanțe? Autenticul Arghezi sălășluiește într-o ipostază ascunsă, inaccesibilă, dar totuși explorabilă prin

311 tatonări și aproximații? Poate fi descrisă o evoluție pe vârste și etape a poeziei argheziene? Are ea o istorie internă semnificativă și relevabilă? Sunt mai importante anumite zone ale poeziei argheziene decât altele? Cu alte cuvinte, există o ierarhie internă a volumelor argheziene de poezie?

Mă și grăbesc să răspund la această ultimă întrebare, atrăgând atenția că opera poetică argheziană se sprijină pe doi piloni solizi: volumul *Cuvinte potrivite* (1927), cuprinzând (nu e o simplă curiozitate statistică) exact o sută de poeme, adică un eșantion semnificativ prin numărul rotund, o demonstrație de forță și originalitate într-o limită cantitativă autoimpusă pentru o antologie de autor, neobișnuită pentru un debut, și volumul *Una sută una poeme* (1947), al cărui număr trebuie raportat la cele o sută din primul (e interesant de știut că și volumul *Una sută una poeme* cuprinde tot o sută, ca și primul, pentru că o poezie, cu ușor sesizabile aluzii antirusești, *Aci, la noi,* a fost suprimată de cenzură). Dacă acestea două sunt demonstrațiile de complexitate tematică și stilistică ale unui poet foarte orgolios, între ele, celelalte volume, toate de mai mici dimensiuni, sunt demonstrații de virtuozitate pe secvențe foarte speciale, alese polemic și provocator: *Flori de mucigai* (1931) ca narațiune neagră, lirism sarcastic și ironic al lumii blestemate a închisorilor, *Cărticică de seară* (1935) ca revelație a universului domestic genuin, a miracolului erotic și a germinației materiale fabuloase, *Hore* (1939) ca plăcere a jocului, a inocenței regăsite și a copilăririi euforice; la acestea ar trebui să adăugăm neapărat experimentul versului liber din ciclul *Șapte cântece cu gura-nchisă* (1940), limitat ca eliberare de metrică și rimă numai la această secvență a operei. între două mari

construcții, poetul a lucrat la detalii ce au tins să devină senzaționale (mai ales *Florile de mucigai)* prin efectul de șoc și surpriză. Psalmistul fără veleități de metafizician, dar confiscat de interogația necunoscutului și a cerurilor, atât de pregnant în poemele din *Cuvinte potrivite,* coboară firesc, iscoditor sau jubilativ, în lumile de jos, foarte diferite între ele, ale infernului închisorii, ale raiului grădinii sau ale naivității ludice.

Poezia lui Arghezi are o evoluție numai dacă o reconstituim sau chiar o inventăm înainte de apariția volumului *Cuvinte potrivite,* printr-o operațiune imaginativă și documentară de istorie literară. Amânându-și atâta vreme debutul, până la vârsta de 47 de ani, poetul a vrut să se înfățișeze dintr-o dată întreg și matur, fără ezitările și 312 tatonările perioadei de formare, ale cărei urme le-a strecurat abia perceptibil printre celelalte poeme, din deceniul trei al secolului XX. Prin toată diversitatea lui derutantă, volumul *Cuvinte potrivite* comprimă în sine o nebănuită istorie personală, o devenire a poetului ce abia dacă se poate reconstitui din relicvele și semnele altor vârste *(Agatele negre,* întrezărite doar prin trei fragmente, sunt o astfel de reminiscență). Amalgamul de stiluri, atitudini, teme și forme poetice seamănă ingenios confuzia, cu scopul ca scriitorul să nu-și releve de îndată secretele și identitatea. Volumul *Cuvinte potrivite* înseamnă o condensare tematică a universului arghezian, în aceeași măsură în care reprezintă o comprimare a vârstelor. El certifică adevărul, ce va deveni din ce în ce mai clar cu timpul, că Arghezi nu e unul singur, nu e o personalitate poetică univocă, ci una proteică, de o prodi- giozitate ce a pus critica în dificultăți de înțelegere din ce în ce mai mari. Vocile sale sunt când complementare, când surprinzător de disonante. Formația argheziană a anilor 1896-1910 reunește și valorifică elemente disparate, ce ar părea imposibil de asociat, din Eminescu și (mai ales) Macedonski, primul și

singurul său maestru, din parnasianism și simbolism, din Baudelaire, făcând să se intersecteze sau să alterneze romantismul și tradiționalismul cu tendințe echilibrat-moderne sau chiar exagerat-moderniste. Aceste simbioze și amalgamuri, alternări de ritmuri și precipitate culturale, osmoze, cristalizări și conflicte interioare favorizează, în chiar structura intimă a poemului, a versului și a eului poetic, figurații prodigioase ale sinelui, o dinamică imprevizibilă a relațiilor dintre eu și lume, într-o bogăție nemaiîntâlnită de nuanțe, de accente și de metamorfoze, pe care critica, depășită de fenomenul Arghezi, a avut uneori tendința să le simplifice. Din multele probleme posibile, aleg să reanalizez și, eventual, să revizuiesc părerea aproape unanimă despre dualismul arghezian și reflexul structurilor antinomice ale eului, transformate în convenționalisme poetice și clișee foarte rezistente ale interpretărilor critice.

Ca nici un alt poet român, Arghezi a fost de la început refractar oricărei tentative de a-i înțelege personalitatea sau de a-i explica poezia. Parcă ar fi avut ceva de ascuns. Primul simptom evident e adoptarea unui pseudonim (adevăratul Ion N. Theodorescu, ca persoană reală, face să i se piardă urma sub o identitate inventată), dar

313 acesta e un argument prea banal. Scriitorul a evitat sistematic să fie într-un singur fel. Autodefinirile sale — poetice sau publicistice — sunt întotdeauna înșelătoare prin ambiguitate și derutante prin contradicțiile pe care le cultivă cu metodă. Un *Portret* din perioada maturității, adăugat ulterior volumului de *Cuvinte potrivite* (1927), sintetizează foarte bine această poetică a eschivei, prezentată sub forma proliferării incontrolabile a ipostazelor interioare: *„M-am zămislit ca-n basme, cu șapte frunți și șapte/ Grumazi și șapte țeste./ Cu-o frunte dau în soare, cu celelalte-n noapte,/ Și fiecare este/ Și nu este.// Sunt înger,*

sunt și diavol și fiară și-alte-asemeni/Și mă frământ în sine-mi ca taurii-n belciug,/ Ce se lovesc în coarne cu scânteieri de cremeni,/ Siliți să are stânca la jug "[1]. Secretul vitalității sale, ca disponibilitate a metamorfozelor sau, altă dată, a măștilor, e de a nu avea o singură și univocă identitate. Arghezi mizează modem — și în propria biografie, și în poezie — pe o multiplicitate a eurilor, pe o pulverizare a coerenței personalității. Șerban Cioculescu a consacrat în exegeza argheziană ideea „dualismului fundamental al temperamentului", de sorginte clar romantică prin dramatizarea unei antiteze morale. Ea trebuie neapărat corectată în sensul foarte modem al eului multiplu, instaurat în poezie și în proză de simbolism și impresionism și speculat ulterior tematic și stilistic. „Homo duplex", care e soluția imediată a tânărului din *Agate negre,* se transformă, pentru o mai derutantă disimulare, în „insul însutit".

întrebarea despre sine este permanentă în scrisul arghezian și e simptomatic răspunsul obscur, neclar, ca în poemul *Mă uit* din volumul *Cărticică de seară* (1935): *„Mă uit în cer, mă uit în pământ J M-am întrebat cine sunt./ Gânduri se duc, vin/ Din vânt, din senin,/ Ca niște păsări rotunde./ încotro? De unde?// Glasuri mă strigă cu nume străine./ M-ați chemat pe mine?/ Sunt eu cel căutat?/ Mi se pare că vântul s-a înșelat.// Câte puțin sunt dator/ Fără să-mi fi dat nimic, tuturor — / Și lemnului uscat, și bălții stătute,/ Și florilor, și pietrelor, și vitelor bătute./ Și oamenilor din răstignire./ Cu ce să plătesc nefire și fire?"*[2]. Cultivarea indeciziei totale în legătură cu șinele este explicită în același poem: *„Sângele meu nu-i al meuJMi-e teamă să zic «mie» și să zic «eu»./ Cu ce fel de drept/ Mi-aș umfla bârnele din piept/ Si mi-aș întinde pe zarea/ Toată, spinarea?// Ce martor aș întreba/ Ca să-*

---

1 *Opere I,* ediție îngrijită de Mitzura Arghezi și Traian Radu, prefață de Eugen Simion, Editura Univers Enciclopedic, p. 158; după această ediție voi cita și în continuare poeziile.

- *Ibid.,* p. 202.

mi răspundă întrucâtva/ Măcar dacă sunt?/ Mă tot uit în cer, mă uit în pământ/ în baltă și stuh! Si adânc în văzduh"[2] [3]. E aici și drama constituirii propriei identități, și imposibila opțiune pentru o unică alcătuire, și misterul pierderii eului risipit în toate direcțiile, atras spre dizolvarea în elementele originare. Poemul poate fi citit și altfel, într-o cheie la fel de modernă: fie în sensul imposibilei cunoașteri a unui sine fără limite, fie în sensul unei contopiri a individualității cu cosmosul. Ambiguitățile lecturii sunt productive în interpretare și în construcția sensului. Arghezi e departe de univocitățile romantice, ca și de simplele rupturi antitetice ale eului disputat între polarități ireconciliabile. Dizolvarea într-o multiplicitate de posibilități și asumarea lor programatică revin și într-un *Cântec din fluier: „Inima mi-e drumul cu ploile,/ Mi-e drumul cu praful și oile,/ Drumul sterp dintre copaci,/ Mi-e via strâmbă pe haraci,/ Mi-e satul cu câinii, mi-e bătătura,/ Cenușa din brazde și arătura./ Mi-e cireada care paște pământ,/ Mi-e cârdul de ciori din vânt,/ Mi-e bivolul sculat din noroi/ Cu capul greoi/ Si care se uită în golul mare'"*[1]. Acest cumul derutant de disparități cu care „inima" se identifică are ca rezultat o oboseală de sine, o copleșire răsfrântă în nemulțumire și istovire: *„Cântecul nu e bunj Cuvântul e oftatJBrațul tărăgănat,/Moleșită aripa.// Mă bate vremea, mă bate ziua, mă bate clipa"*[4]. Stihia și pustia devin agenții distructivi ai sinelui, amplificând drama imposibilei coagulări într-o identitate certă. Uimirea că însuși Dumnezeu, bătându-1 pe umăr, l-ar putea identifica și cunoaște se transformă în perplexitate: *„Tu ești? m-a întrebat; te cunosc./Nu am știut răspunde./ Eu eram? eu nu eram?/ Cum putea să mă cunoască?/ Mă cunoști, Doamne, din vie,/ Din lume, din farmece, din schit?// O să-mi spuie altădată Dumnezeu,/ în ceasurile mici din amurg,/ Când vom vorbi în*

2[J] *Ihid.,* p. 202-203.
3 *Ihid.,* p. 219.
4 *Ihid..* p. 220.

patru ochi" (Tot o sarică, în *Șapte cântece cu gura-nchisă,* 1940[5]). Această argheziană pierdere de sine, sfiala de a se legitima ca individualitate (antiromantică, într-un mod radical, deși, în alte locuri, egotismul nu lipsește), combinată cu imposibila autocunoaștere și recunoaștere, nu le mai întâlnim la nici un alt poet. Sunt o marcă prin excelență argheziană. *Inscripție în dosul unui portret* din volumul *Una sută una* poeme (1947) complică și mai mult problema cunoașterii de sine. Dacă, în alte cazuri, eul nu se putea despărți de restul lumii, aici trecutul multiplică ipostazele eului prin depuneri care-1 transformă radical: *„în pâinea de astăzi e grâul de ieri./ în ziua de-acuma e ziua de-atunciJ Trecutul nu moare, se-njgheabă/ Din ziua trăită cu grabă,/ Ieșind din tablou ca o pată/ A unei culori de-altădată“*\ urmează metafora sintetizatoare, memorabilă, a impresionantului depozit interior de proiecții ale sinelui: *„Trei sfinți fură-n timp zugrăviți/ Și unul vopsit peste altul./ Uitându-te-n suflet, biserică-nchisă,/ Te vezi însutit/ Cu toți câți în tine s-au fost zugrăvit/ Și nu s-au cojit* “[6]. Vecin cu *Inscripție în dosul unui portret* în volumul *Una sută una poeme* este un alt poem pe aceeași temă, *Inscripție pe păretele chiliei,* a cărui primă parte, derutantă, evocă imaginea aproape idilică, nefirească la Arghezi, a unei iubite „din veacul trecut". Idilismul rural, vag coșbucian, al copilei, proiectat într-un tablou colorat de o duioșie inofensiv-ironică și fals-sentimentală *(„Copila pe care-am iubit-o/ Pe timpuri, din veacul trecut,/ Era cea mai dârză și cea mai zglobie/ La horă, cu fote și iie./ în holda cu spic, suflecată J Tăia snopul plin dintr-o dată,/ încinsă cu soare/ Și fulgere scăpărătoare./ Iar, seara, vedeam că-și agață/*

5 *Ihid.,* p. 350.

6 *Ibid.,* p. 489^190.

Și secera-n cer de o ceață.'"), introduce, abia perceptibil, tema timpului *(„Copila e visul de-atunciJ Aminte nici nu prea-mi aduc,/ Căci îs cam năuc.* “) în peisajul agrest al altei lumi, vitale, ce va deveni necesarul element de contrast pentru singuraticul și devitalizatul călugăr, abia bănuit cu această identitate sugerată de titlu, un ins străin și dezorientat: *„Aproape nici nu mă cunoaște./ Un munte se-apleacă-n crepuscul și paște./ în drum îmi ies alți cunoscuți,/ Mai tineri, mai duși de pe lume./ Cu toate că-mi zic și pe nume/ Nu prea mă cunosc nici cu ei,/ în cete de patru, de trei./ îmi pare că sunt eu și-aceia,/ Din ceata de-a doua și-a treia,/ Și mergem alăturea mutit Și nepricepuți./ Sflindu-ne unul de altul,/ Piticul, ghebosul, înaltul."*.* Confuzia de identități, indistincția neliniștitoare dintre eu și lume revin ca simptome ale unei crize a autocunoașterii: *„Mi-e frică de ei și de mine,/ De rău și de bine./ Călcâiele mele nu-mi par ale mele./ Se-ngroașă țărâna./ O simt cu piciorul și mâna,/ Și duc șovăind și n-aleg,/ Pe tălpile mele, pământul întreg"*[7] [8]. înstrăinarea de propriul trecut echivalează cu pierderea percepției de sine și chiar cu o autonegare dureroasă. Dacă în poezia argheziană a primei tinereți exista, fără îndoială, un reziduu romantic în construcția dizarmonică, antitetică, a eului, sub forma consacrată a unui egotism titanian ce izbucnea uneori nefiresc de violent, în poezia senectuții răzbește din ce în ce mai dramatic *„durerea de-a fi tu"* (ca în *Seară de mai* din volumul *Frunze)* sau *„frica de tine și-ndoiala"* (ca în *Frunze pierdute* din același volum).

O ciudată oscilație între un puternic egotism și o pierdere a sinelui în infinit rupe consecvențele și face imposibile generalizările. Arghezi nu este unul și același, eul poetic nu poate fi redus la o unică

7 *Ihid.,* p. 487^188.
8 *Ibid.,* p. 488.

modalitate de existență, omogenă de la poezia din jurul anului 1900 până la aceea de după *Cuvinte potrivite* (reamintesc istoricul an 1927 al debutului arghezian în volum), unde se consacră un mare poet suficient de bine creditat și până atunci, pentru ca debutul în volum să însemne confirmarea unui stil (de fapt, a mai multor stiluri!) și legitimarea definitivă a unei personalități. Dacă punem la socoteală faptul că debutul publicistic în poezie, sub numele Ion N. Theodorescu, se petrecuse în 1896 în suplimentul literar al ziarului „Liga ortodoxă", condus de Alexandru Macedonski, atunci nu se poate să nu frapeze faptul că în volumul *Cuvinte potrivite* sunt condensați treizeci de ani de poezie, unde e inevitabil ca vârstele să fie amestecate, într-o combinație de stiluri, atitudini, teme și opțiuni cu atât mai derutantă cu cât e rezultatul unei voințe a autorului, satisfăcut în secret să facă o farsă de istorie literară și criticii contemporane, și posterității. De aceea ar fi riscant să reducem la una singură, oricare ar fi ea, formele de manifestare ale eului arghezian și să o absolutizănțflAșa s-a întâmplat cu acel „homo duplex" arghezian, foarte evident în unele poeme, promovat sub antinomia baudelairiană dintre „înger și diavol", redusă adesea la un satanism de sorginte simbolistă. Dualitățile ar-gheziene sunt însă mai numeroase și se manifestă la fel de prodigios și pe alte planuri. Au alte conținuturi decât antinomia dintre înger și diavol. Dualitatea — fie romantică, fie simbolistă, fie ludic-moder- nă (deci oscilația de la romantism la anti-romantism trebuie luată serios în seamă) — tindea, mai ales în critica interbelică, să fie înțeleasă ca o soluție universală a poetului, transformată într-un con-venționalism supărător prin stereotipie, frapant la prima lectură, iar dualismul, fără prea multe nuanțe, tindea să se transforme într-o formulă de explicație integrală a arghezianismului. Dar opozițiile argheziene — e adevărat, foarte frecvente — ies de

nenumărate ori din perimetrul arhicunoscut al romantismului, ca și al simbolismului, spre configurații foarte moderne ale eului sau ale ideaticii.

însăși arta poetică din *Testament* perpetuează imaginea artei argheziene ca o fuziune spectaculoasă a contrariilor: a „slovei de foc“ (adică a inspirației romantice iraționale, spontane, incontrolabile) și a „slovei făurite[11] (adică a lucidității creatoare stând sub semnul raționalului și al meșteșugului). Alchimia poetică e și ea bazată pe algoritmul a doi termeni contrastanți: preluate din visteria strămoșească, „îndemnurile pentru vite“ au fost transformate miraculos în „cuvinte potrivite[11], „în versuri și-n icoane[11]; veninul a fost preschimbat în miere; ocara a fost și ea subtil distilată; „cenușa morților din vatră[11] a suferit, în alambicurile poetice, nesperate modificări, devenind „Dumnezeu de piatră[11]; durerea „surdă și amară[11] a fost transformată în cântec, fermecător și pedepsitor deopotrivă. Concluzia procesului alchimic e fixată în cele două versuri memorabile, perpetuate didactic din generație în generație: *„Din bube, mucegaiuri și noroi/ Iscat-am frumuseți și prețuri noi".* în treacăt fie spus, această artă poetică (a distilării urâtului) nu e un preambul tocmai adecvat pentru *Cuvinte potrivite* (unde poezia explorează cu totul alte sensuri și universuri) și nici nu e justificat să fie adoptată ca o emblemă exclusivistă pentru întreaga poezie argheziană (cum făceau și încă mai fac manualele). în fond, așa-zisa estetică a urâtului din *Testament* anticipă volumul *Flori de mucegai* (1931).

Revenind la reflexul arghezian al polarităților și al dualismelor, să mai observăm că în *Testament* poetul e și el termenul unei opoziții: este „un nume adunat pe o carte[11], dar este unul singur, alesul, autorul 318 unei singure cărți, iar autorul și cartea sunt rodul unei suferințe colective, al efortului unei cohorte de

străbuni ce urcă prin „râpile și gropile adânci*[1] ale secolelor, ca să-și „verse osemintele** în miraculosul athanor (cuptorul alchimic) — poezia — pentru ca o materie impură să se înnobileze și spiritualizeze. Unul (poetul) sau una (cartea) adună în sine multiplul (străbunii și secolele). Emfaza de *poeta vates* se desfășoară și în *Rugă de vecernie,* tot din *Cuvinte potrivite,* unde primele versuri declamă ritos și mândru: *„în mine se deșteaptă o-ntreagă omenire,/ Sunt cei ce-au fost pe vremuri, sunt cei ce sunt acum"*[9] [10] etc. Poetul își asumă cu superbie acest rol, invocându-1 pe Dumnezeu ca martor și garant al misiunii sale: *„De unde vin aceștia? De unde-acești eroi,/ Călăi, iobagi, apostoli, din noapte pan' la mine?/ De unde-această piatră cu fețe de noroi/ Și scăpărând cu focuri de-azur și de rubine?// Le sunt dator odihna ce pleoapa nu-mi atinge?/ Le datoresc lumina și faptul crud că sunt?/ Cu mine omenirea, Părinte, se va stinge?/ Dă-mi pacea și răbdarea s-o caut și s-o cânt"*[11]. Retorica unui eu ce se supraevaluează revine și în poemul *Arheologie,* tot din *Cuvinte potrivite.* „Sfintele oseminte** ale unui trecut fabulos se așază în sufletul poetului și germinează un egocentrism paradoxal: *„Și, câteodată, totul se deșteaptă,/ Ca-ntr-o furtună mare ca Tăria/ Și-arată veacurile temelia./ Eu priveghez pe ultima lor treaptă"*[11].

însă asumarea durerilor altora îl exasperează altă dată pe poet și procesul benefic de rodire a creației ca răzbunare a suferințelor seculare din *Testament* se transformă într-o pedeapsă resimțită ca o teribilă condamnare, în poemul *De când mă știi* din *Una sută una poeme: „De când mă știi, am luat asupra mea! Povara-ntotdeauna, Doamne, cea mai grea,/ Și tot urcând în coastă, vream s-arăt/ Că nu mă dau poverile-ndărăt.// O suferință între alte două/ N-am socotit-o suferință nouă./ Haide și tu, așază-te-n spinare./ Mă simt voinic. Pe cine ce-l mai doare?/ Cine-i strein și singur, cine?/ Să urce-n cârcă, pe samar, la mine.// Hai, ticăloșii, blânzii, toți de-a valma,/ Câți ați întins obrazul, câți l-ați bătut cu*

9 *Ihid.,* p. 131.
10 *Ihid.,* p. 132. '-*Ibid.,* p. 58.

palma". Iar continuarea revoltată e o sfidare, o întoarcere pe dos a atitudinii din *Testament;* preluarea suferinței celorlalți e considerată aici o corvoadă îngrozitoare care îl transformă pe poet, pe fericitul ales de altădată, în „caricatura lui lsus“, imagine teribilă a poetului copleșit de rolul de mesager al celorlalți, pentru a le ispăși în vers păcatele: *„însărcinare, poate, am de la Satan/ Să vă ridic la cer prin uragan./ Sunt robul vostru, hotărât de sus,/ Să fiu caricatura lui Isus"*"| Dar nevroza acestei nemulțumiri nu se oprește aici și poemul se încheie cu un protest de supremă sfidare: *„Sunteți ai mei, și răi și buni. Veniti./ Dator sunt să vă fac și fericiți.// Dar ostenit în drumul meu îngust,/ Că sunt ales la milă cu dezgust,/ Scârbit de om, jignit de omenire,/ Să-mi duc poverile la mântuire,/* Ay *căuta zadarnic a-n(elege/ De ce mi-ai pus porunci de-atare legeJ/ Eu, Doamne, le-am primit și mă supun,/ Stăpâne drag, gingaș ca un lăstun,/ Vreau să te-ntreb: când m-ai ales, ai fost nebun?*[12] [13] [14]. Arta poetică din *Testament,* unde cartea are misiunea sacră a mărturiei în fața lui Dumnezeu *(„Robul a scris-o, Domnul o citește"),* iar această misiune este asumată cu mândrie de scriitorul-mediator ales, trebuie citită prin reversul ei din poemul *De când mă știi,* unde suferința celorlalți e o pacoste pentru poetul copleșit, anulat de o asemenea povară, pentru că unicitatea lui e în pericol sub presiunea gregară a celor mulți. Orgolios, poetul nu mai acceptă sacrificiul de sine, oricât de nobil ar fi acesta în aparență. A intervenit oboseala și ea este mărturisită fără ocolișuri în poemul *Răscruce* din volumul de senectute *Frunze* (1961): *„Sunt, poate, desfăcut, sunt, poate, ostenit/ Călcând pe*

12 *Ibid.,p.* 512-513.
13 *Ibid.,* p. 513.
14 *Opere* II, p. 9.

aripi și pe punți de iască?/ Nu! Insul meu se cere însutit./ Da(i-i răgazul să renască."[5]. Șansa regenerării este căutată în acea multiplicare a sinelui pe care o întâlnim frecvent între reflexele specifice ale vieții interioare argheziene.

Antiteza dintre unu și multiplu (care e cu totul altceva decât opoziția dintre înger și diavol) funcționează în cele mai diverse situații poetice. O astfel de structură logică organizează și poemul *Cuprinsul* din volumul *Una sută una poeme.* Un univers întreg, împreună cu Dumnezeu, încape într-un strop, în infinitul mic al unei individualități compuse din disparitățile lumii: *„Pământul, țarina, bucatele,/ Puse-n spinarea mea cu toatele,/ Oameni și turme și vite,/ Brazdele Zguduite,/ Potecile, miriștea,/ Durerile, neliniștea,/ Ploaia, negura, vântul,/ Hohotul, spaima, frământul.H Cum a intrat în mine țara toată?/ Cum a-ncăput o țard-ntr-o lopată?/ Pădurile într-un ghiveci de lut?/ O mare-ntreagă-ntr-un pahar băut?// Atuncea, dimpreună cu ele-n stropul meu! De zmârc, a încăput și Dumnezeu"*[6]. E un fenomen invers risipirii eului în lume, într-o nedeterminare egală cu anularea sinelui; e aici, în poemul citat, un fenomen de asumare și interiorizare a lumii, conducând spre o substituire solipsistă a lumii cu șinele. Eul dizolvat în lume, într-o multiplicitate indeterminată, dătătoare de vertij, are o contrapondere semnificativă în procesul egocentrist al asumării interioare a întregului univers.

Un cu totul alt înțeles și o rezolvare nescontată are polaritatea interioară așa cum e figurată într-un poem al senectuții, dar care rezumă o întreagă istorie personală: poemul *Sufletele mele-s două* din volumul postum *Frunzele tale* (1968). îmblânzirea demonului se realizează printr-o disponibilitate ludică, o adevărată demonstrație acrobatică, în care unul și același apare proiectat în dubla ipostază de dresor și fiară domesticită: *„Sufletul mi-e un jucător pe sfoară./ Dar sufletele mele-s două./ Unul întinde sfoara și o desfășoară/ Necontenit, tăioasă, vie, nouă,/ Si celuilalt «ridică-te*

și du-te»-i spune,/ Și celălalt, rânjind i se supune./ Ochii acestuia de fiară sunt/ Și-l găuresc uitându-se-n pământ! Și seacă apa și-ard pe sus/ Șoimii de vii, în zborul de apus"[1]. Monstrul e aici chinuit, bine stăpânit, biciuit de o rațiune superioară prin autoritatea pe care nu o avea în structura interioară a poetului la tinerețe, când demonul putea fi devastator, un satisfăcut agent distructiv. Jocul cu sine însuși a devenit cu timpul o componentă importantă a notoriei disponibilități ludice a poetului. „Monstrul" din sine însuși apare într-o ipostază inedită în poemul citat anterior — aceea de demon interior ce joacă pe sârmă după cum îi dictează cu severitate un alter-ego: *„Monstrul din aer poate să se lase! Purtat în bici pe firul de mătase,/ Cu talpa lui de*

[16] *Operei,* p. 511.
[17] *Opere* II, p. 276.

 piatră și pământ,/ Parcă purtat și legănat de vânt./ Scrâșnește. S-a oprit. Nu-i dau răgaz./ Biciul meu greu îi cade pe grumaz,/ Pe umere, pe pulpe, pe picioare./ Răcnește, urlă, vrea să se scoboare"™. Acest control excesiv asupra părții răzvrătite din sine însuși determină o neașteptată sinucidere a demonului umilit: *„Nu-i nici o clipă de repaos./ Aruncă-te și cazi în haos,/ Și amețit, precipitat în el,/ Sfărâmă-ncuietoarea de o(el".* Evadarea sau eliberarea „monstrului" care jucase în aer, pe sârmă, sunt numai aparente, căci nu are altă scăpare decât să „cadă în haos".

Adevărul surprinzător este că atât de complicata ființă argheziană, un ghem de tendințe contradictorii și o sumă de euri ireductibile, tinde uneori, la senectute, să se simplifice, pentru a-și dobândi liniștea definitivă sau măcar un răgaz, inimaginabile ca aspirații de conciliere în dezlănțuirea tumultuoasă a energiilor juvenile de altădată.

Ibid., p. 513.

CUPRINS

Cronologie V

CUVINTE POTRIVITE (1927)

Testament 3
> Cântec de adormit Mitzura..... 5
^înviere 6
Din drum 6
V-Melancolie 7
Plugule..... 8
Y Muntele măslinilor..... 8
/Târziu de toamnă..... 9
Psalm (Aj *putea vecia cu.....tovărășie)* 10
JrSeara..... 11
jr Vânt de toamnă 12
/Marină 13
/Mâhniri..... 13
Psalm *(Sunt vinovat că am râvnit)*..... 14
/Prigoana..... 16
)t Cenușa visărilor..... 17
Creion *(Un joc de vorbe goale)*..... 18
}frMorgenstimmung..... 19
/ Chemarea..... 20

Inscripție pe paravan .....
Psalm *(Tare sunt singur, Doamne, ți pieziț!)* .....
/întoarcere în țărână.....
X Descântec.....
y Lumină lină .....
/Poartă cernită.....
Jr Inscripție pe o casă de țară.....
/Creion *(Obrajii tăi ini-s dragi)* .....
/Miez de noapte.....
/Niciodată toamna.....
X Heruvim bolnav .....
* Cântare.....
Psalm *(Ruga mea e fără cuvinte)*.....
/Belșug.....
> Ex libris .....
Fiara mării .....
> Inscripție pe un pahar.....
4 Pia..... .....
Psalm *(Nu-ți cer un lucru prea cu neputință)* .....
jf Binecuvântare.....
y Poate că este ceasul .....
/'Nehotărâre .....
/Doliu.....
Psalm (7> *drămuiesc în zgomot ți-n tăcere)* .....
^Inscripție pe Biblie.....
^Arheologie .....
\yDor dur.....
X Mănăstire .....
Psalm *(Pentru că n-a putut să te-nțeleagă)*.....
X Drum în iarnă.....
1 Prințul.....
/ Evoluții.....
Puțin.....
/ Gravură.....

324

^Creion *(Recând pe puntea-ngustă)* 53
Psalm *(Pribeag în șes, în munte și pe ape)* 54

^Jignire..... 55
Graiul nopții..... 56
^JBiulbiul..... 57
} Iosif al Ungro-Vlahiei 58
icoană..... 59
U Inscripție pe un portret..... 60
^-Toamnă..... 61
$ Mitra lui Grigorie..... 62
Agate negre 63
^•Oseminte pierdute 64
Satan..... 65
Vodă Țepeș..... 66
între două nopți 67
>1 Caligula 68
> Inscripție pe o ușe ...;..... 69
jț Stinse scântei 70
J Restituiri..... 71
Din nou..... 72
 Vino-mi tot tu..... 73
^Biserica din gropi..... 74
■^Despărțire..... 74
Psalmul de taină..... 75
Triumful..... 77
întâmpinare..... 79
y Heruvic..... 80
J închinăciune..... 81
Potirul mistic 82
Tu nu ești frumusețea..... 83
& Sfârșitul toamnei 84
Psalm *(Vecinul meu a strâns cu ne-ndurare)* 85
J'Vraciul 87
/ Denie cu clopote..... 88

% Interior de schit 89
Rugă de vecernie 90
Blesteme..... 92
X Miez de noapte..... 95
Duhovnicească 95

Buna-Vestire..... 97
Lingoare..... 99
Rugă de seară..... 100
Apă trecătoare 102
Stihuri..... 104
Zăpadă 105
De-a v-ați ascuns..... 106
Incertitudine..... 108

FLORI DE MUCIGAI (1931) *QA. /*

Flori de mucigai..... 113
Pui de găi..... 114
Cina 116
Streche 117
Galere..... 118
La popice 119
Ion Ion 121
Ținea..... 122
Serenadă..... 123
Lache 124
Ucigă-1 toaca 125
Fătălăul..... 127
Candori..... 129
Dimineața..... 130
Sici, bei 131
Cântec mut..... 132
Morții 133
Șatra..... 135
Convoiul..... 136
Generații..... 137

Munca..... 137
Sfântul 139
Rada..... 140
Nostalgii..... 141
Ceasul de-apoi 142

CĂRTICICĂ DE SEARĂ (1935)

Cuvânt 145

Ora rece 146
Mă uit..... 147
De Paști 148
Cântec din frunză..... 149
Ploaie 149
Maica Scintila..... 150
Miere și ceară..... 152
Fabulă..... 153
Har 154
Vaca lui Dumnezeu 155
Domnița 156
Zăbavă 157
Cântec din fluier..... 158
Haide 159
Ora târzie 160
Transfigurare 161
Logodnă..... 162
Mirele..... 163
îngenunchiere..... 164
Mireasa..... 165
Căsnicie 166
Ghicitoarea..... 166

Addenda

Timpuri..... 168
Făclii..... 169
Bărăganul..... 170

O zi..... 171
Priveghere..... 171
Sfântule 173
Un cântec 174
De dincolo 175
înviere 176
Logodnă..... 177

MĂRȚIȘOARE (1936)

Nu am..... 181

Să vedem..... 182
Frageda..... 183
Cuvinte stricate..... 184
Nue 185

Din HORE (1939)

Iarba trează..... 189
Buruiană, nu știu care 190
Colind..... 191
Crucea veche 192
Moștenire..... 193
Om de pământ 194
A venit 196
Denie 198
Luna s-a 199
Dacica..... 200

Hore de copii

Abece..... 202
Hora lui Esop..... 204
Horă de hâtru 206
Horă de băieți..... 208
Horă în grădină..... 209
Horă-n bătătură..... 210

Din ALTE CUVINTE POTRIVITE (1940)

Epigraf..... 215
Suiș..... 216
Creion *(Luna umblă printre case)*..... 217
Psalm (Ca *să te ating, târâș, pe.....rădăcină)* 217
Toamnă de suflet 218

Din ȘAPTE CÂNTECE CU GURA-NCHISĂ (1940)

Mai mult pământ 221
Tot o sarică..... 222
Dormi? 223

DIN ABECEDAR (1940)

Iama blajină..... 227
Pe o piatră..... 229
Unui prieten mic..... 230
Alfabetul..... 231

Din UNA SUTĂ UNA POEME (1947)

Inscripția cărții..... 237
întoarcere..... 238
Șoim și fată..... 239
Ziua albă..... 243
Ziua cenușie..... 244
Cătunul..... 244
Un plop uscat..... 245
Domniță..... 246
Când s-ar opri secunda..... 247
Păretele de var 248
Ogor pustiu..... 248
Spuză fierbinte..... 250
Bivolul de jar..... 251
S-a culcat o fiară 252
Ce plângi?..... 252
Păstrează..... 254

Copilă..... 255
Mă uit la flori..... 256
Psalm *(Făr-a te ști decât din presimțire)*..... 257
Când veniră 258
Altă dată..... 259
Mărturie pe vioară și arcuș..... 261
Crezi basmul..... 262
Mâhniri de tânăr cărturar..... 263
Inscripție pe mormânt 267
Inscripție pe un inel 267
Noi moștenim..... 268
Buruiana asta 269
într-un județ..... 270
în satele și văile 271

Da, e lung..... 272
Drumu-i lung 273
De la Jii, în drum..... 274
Zmârcul 275
Câinele sufletului..... 276
Ce-i fi și tu?..... 277
Cetate medievală 278
Clopotele 279
Transfigurare 280
Epitaf *(Și-a făcut înghițitoare)*..... 281
Epitaf *(Hoitul de sub piatra mea)* 281
Doi frumoși 282
Pisanie 283
Inscripție pe catapeteasmă..... 283
Pisanie *(între drumuri și castani)* 284
Pisanie *(Dă-mi durere și prigoană)*..... 284
Inscripție pe paraclis 285
Inscripție pe biserică 285
Inscripție pe tobă 285
Inscripție pe un craniu 286

330

Inscripție pe Ararat..... 286
Inscripție pe steag..... 287
Inscripție pe ușa poetului..... 287
Inscripție pe cotețul lui Hoțu..... 288
Reminiscențe 290
Inscripție în pantoful logodnicei 291
Inscripție în inel..... 292
Inscripție pe oglinda mare..... 292
La treabă..... 293
De ziua cărturarului 294
Consolări 295
Sarcina sacră..... 296
Ai văzut? 297
Cuprinsul 298
De când mă știi..... 298
Nici suferințele nu sunt la fel..... 300
Când ei se bucură..... 300

De multe ori..... 301
Câte puhoaie! 302
Omule..... 303
Floare de mucegai 304
Și dumneata? 304
Aci.lanoi..... 305

Postfață..... 3QH

Tehnoredactor: MIRCEA TĂTAR
Bun de tipar: 24.VIII.2004
Apărut: 2004
Coli de tipar: 22.5

Tehnoredactare computerizată:

expert Tiparul executat la Regia

Autonomă „Monitorul Oficial"